د پوهنې وزارت
د تعليمي نصاب، د ښوونکو د روزنې او
د ساينس د مرکز معينيت
د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي
کتابونو د تاليف لوی رياست

رياضي

دوهم ټولګی

۵ = ۵

٦ < ٧ ۴ > ۳

۵ − ۳ = ۲ ۲ + ۳ = ۵

Ketabton.com

۴ ÷ ۴ = ۱ ۴ × ۱ = ۴

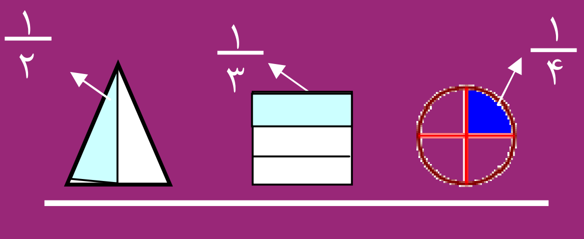

د چاپ کال: ۱۳۸۹ هـ . ش.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درسي کتابونه د پوهنې په وزارت پورې اړه لري.
په بازار کې يې اخيستنه او خرڅونه په کلکه منع
ده. له سرغړونکو سره قانوني چلند کيږي.

ISBN 978-9936-25-159-5

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوهنې وزارت
د تعليمي نصاب، د ښوونکو د روزنې او
د ساينس د مرکز معينيت
د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي
کتابونو د تاليف لوی رياست

رياضي

دوهم ټولگی

د چاپ کال: ۱۳۸۹ هـ . ش.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب د تاليف، څېړنې او تدقيق کمېټې

ليکوالان:

سرمؤلف عبدالکبير د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي کتابونو د تاليف رياست د رياضي د ديپارتمنت آمر.

سرمؤلف نظام الدين د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي کتابونو د تاليف رياست د رياضي د ديپارتمنت غړی.

تاييد او مطالعه:

ملي شورا:

د ولسي او مشرانو جرګو د ديني، پوهني او لوړو زده کړو د کميسيونونو غړي.

د څېړنې او تدقيق کمېټې:

پوهنې وزارت:

شاه آغاسي د ښوونکي د روزنې علمي غړی.

ژباړونکی: سرمؤلف نظام الدين.

محمد عزيز تحريک د پښتو ديپارتمنت آمر، اديټور.

د کابل ښار د پوهنې رياست:

عبدالکريم د استقلال د ليسې استاد.

د محتوا، ديني او سياسي فرهنګي برخو د څېړنې او بررسۍ کميټه:

۱ - دوکتور محمد يوسف نيازی د پوهنې وزارت سلاکار.
۲ - محمد آصف ننګ د پوهنې وزارت د خپرونو او اطلاعاتو رئيس

د تدقيق، تصحيح او ځارنې کميسيون:

دکتور عبدالغفور غزنوي د تعليمي نصاب، د ښوونکو د روزنې او د ساينس د مرکز معين- د کميسيون رئيس.

د سرمؤلف مرستيال عبدالظاهر ګلستاني د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي کتابونو د تاليف لوی رئيس.- غړی

سيد محمود خليق د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي کتابونو د تاليف رياست علمي غړی- غړی

کمپوز او ډيزاين:

حميدالله غفاري

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملي سرود

دا وطن افغانستـــــان دی — دا عزت د هـــــر افغان دی
کور د سولې کور د تورې — هر بچي يې قهرمــــان دی
دا وطن د ټولو کـــور دی — د بلوڅــــــو د ازبکـــــــو
د پښتــــــون او هزاره وو — د ترکمنـــــو د تاجکــــــو
ورسره عرب، ګوجــر دي — پامېــريان، نورستانيــــــان
براهوي دي، قزلباش دي — هم ايمــــاق، هم پشـه يان
دا هيــــواد به تل ځليږي — لکــــه لمــر پر شنه آسمـان
په سينـــه کې د آسيــــا به — لکـــــه زړه وي جــاويدان
نوم د حق مودی رهبـــــر — وايو الله اکبر وايو الله اکبر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

د پوهنې د وزير پيغام

گرانو استادانو، ښوونکو او زده کوونکو،

ښوونه او روزنه د هر هېواد د پراختيا او پرمختگ بنسټ جوړوي. تعليمي نصاب د ښوونې او روزنې مهم توکی دی چې د علمي پرمختگ او ټولنې د اړتياوو له مخې رامنځته کيږي. ځرگنده ده چې علمي پرمختگ او ټولنيزې اړتياوې تل د بدلون په حال کې وي. له دې امله لازمه ده چې تعليمي نصاب هم علمي او رغنده انکشاف ومومي. البته نه ښايي چې تعليمي نصاب د سياسي بدلونونو او د اشخاصو د نظريو او هيلو تابع شي.

دا کتاب چې نن ستاسو په لاس کې دی، پر همدې ارزښتونو چمتو او ترتيب شوی دی. علمي گټورې موضوعگانې پکې زياتې شوې دي. د زده کړې په بهير کې د زده کوونکو فعال ساتل د تدريسي پلان برخه گرځيدلې ده.

هيله من يم دا کتاب له لارښوونو او تعليمي پلان سره سم د فعالې زده کړې د ميتودونو د کارولو له لارې تدريس شي او د زده‌کوونکو ميندې او پلرونه هم د خپلو لوڼو او زامنو په باکيفيته ښوونه او روزنه کې پرله پسې گډه مرسته وکړي چې د پوهنې د نظام هيلې ترسره شي او زده‌کوونکو او هېواد ته ښې برياوې ور په برخه کړي.

زه پر دې ټکي پوره باور لرم چې زموږ گران استادان او ښوونکي د تعليمي نصاب په رغنده پلي کولو کې ستره دنده او دروند مسؤوليت لري.

د پوهنې وزارت تل زيار کاږي چې د پوهنې تعليمي نصاب د اسلام د سپېځلي دين له بنسټونو، د وطن دوستی د پاک حس په ساتلو او علمي معيارونو سره سم د ټولنې د ځرگندو اړتياوو له مخې پراختيا ومومي.

په دې ډگر کې د هېواد له ټولو علمي شخصيتونو، د ښوونې او روزنې له پوهانو او د زده‌کوونکو له ميندو او پلرونو څخه هيله لرم چې د خپلو نظريو او رغنده وړانديزونو له لارې زموږ له مؤلفانو سره د درسي کتابونو په لا ښه تاليف کې مرسته وکړي.

له ټولو هغو پوهانو څخه چې ددې کتاب په چمتو کولو او ترتيب کې يې مرسته کړې، له ملي او نړيوالو درنو موسسو، او نورو ملگرو هېوادونو څخه چې د نوي تعليمي نصاب په چمتو کولو او تدوين او د درسي کتابونو په چاپ او وېش کې يې مرسته کړې ده، مننه او درناوی کوم.

ومن الله التوفيق

فاروق وردگ

د افغانستان د اسلامي جمهوريت د پوهنې وزير

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

گڼه	عنوانونه	مخ

لومړي فصل: له (۱-۱۰۰) پورې د عددونو شمېرل او ترتیب کول

۱- د عدد مفهوم ۱

۲- متناوب شمېرل (دوه، دوه،پنځه، پنځه.. زیاتول).......... ۳

۳- دعدد دمفهوم تمرین ۶

۴- تر ۱۰۰ پورې د عددونو ترتیب او پرتله کول ۸

۵- تر ۱۰۰ پورې د عددونو ترتیب ۱۰

۶- د متناوب شمېرلو مشق او تمرین ۱۱

۷- مخ کې، وروسته، منځ کې، زیات، لږ ۱۲

۸- توصیفي یا ترتیبي عددونه ۱۴

دوهم فصل: له (۱-۱۰۰) پورې د عددونو مقامي قیمت او عملیې

۹- د مقامي قیمت مفهوم ۱۵

۱۰- د عددونو جمع او تفریق تر۹۹ پورې ۱۷

۱۱- د جمعې په عملیې کې د بدلون (تبدیلي) قانون ۱۹

۱۲- د جمعې د درېو جزو جمع کول ۲۳

۱۳- تفریق ۲۵

۱۴- تفریق عبارتي پوښتنې ۲۷

۱۵- دجمعې اوتفریق ترمنځ اړیکې ۲۹

۱۶- دجفت اوتاق ترمنځ اړیکې ۳۰

درېیم فصل: د دوه رقمي عددونو جمع

۱۷- د یوه رقمي عدد جمع کول له دوه رقمي عددونو سره چې حاصل ولري. ۳۵

۱۸- ددوو، دوه رقمي عددونو جمع کول چې حاصل ولري ۳۷

۱۹- دجمعې د درېو جز جمع کول چې حاصل ولري........... ۴۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم فصل: د دوه رقمي عددونو تفريق

۲۰- له دوه رقمي عدد څخه د يوه رقمي عدد تفريق کول چې په هغه کې پور (قرض) اخيستل دي ۴۴
۲۱- له دوه رقمي عددونوڅخه ددوه رقمي عدد تفريق (د پور اخستلو په صورت کې)۴٦
۲۲- د جمعې او تفريق د عمليو آزمويل د يوبل په واسطه......... ۵۱
۲۳- د تفريق د عمليې آزموينه ۵۲
۲۴- د عددونو جمع کول د چوت په واسطه ۵۳
۲۵- د عددونو تفريق د چوت په واسطه ۵۵

پنځم فصل: له (۱۰۰-۱۰۰۰) پورې د عددونو لوستل او ليکل

۲٦- له (۱۰۰-۱۰۰۰) پورې د عددونو لوستل او ليکل........ ۵۷
۲۷- لس ګوني (لسيز) اوسلګوني (سليز) ۵۸
۲۸- سليز، لسيز او يويز ٦۰
۲۹- تر ۱۰۰۰ پورې د عددونو مقامي ارزښت ٦۳
۳۰- مخ کې، وروسته، منځ کې ٦۷
۳۱- د عددونو پرتله ٦۸
۳۲- د عددونو ترتيب نظر په مقامي ارزښت سره ٦۹

شپږم فصل : د درې رقمي عددونو جمع اوتفريق

۳۳- د څو سل ګونو جمع کول ۷۲
۳۴- د يوه درې رقمي عدد جمع کول له يوه درې رقمي عدد سره چې د يويز اوسليز رقمونه يې صفر وي... ۷۴
۳۵- د درې رقمي عددونو جمع کول ۷۵
۳٦- د درې رقمي عددونو جمع کول چې حاصل ولري........ ۷۷
۳۷- د درې رقمي عددونو تفريق د قرض(پور) اخستلوپرته....... ۸۰
۳۸- د درې رقمي عددونو تفريق په پور(قرض) اخستلو سره .. ۸۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۹- د یوه درې رقمي عدد تفریق د یوه درې رقمي عدد څخه چې یویز او لسیز یې
صفر وي ۸۴

اووم فصل: د عددونو د ضرب او ویش عملیې

۴۰- د هغو عددونو جمع کول چې مساوي اجزاوې ولري (تکراري جمع) ۸۹
۴۱- د ضرب نښې ۹۱
۴۲- د کارتونو جوړول.. ۹۴
۴۳- په ضرب کې د بدلون خاصیت ۹۶
۴۴- په عمودي شکل ضرب کول ۹۸
۴۵- د عبارتي پوښتنو په حل کې د ضرب د عملیې کارول ۱۰۰
۴۶- د شکلونو څخه په کار اخیستلو سره د ضرب ښوونه..... ... ۱۰۱
۴۷- د یوه رقمي عدد ضربول په دوه رقمي عدد کې...... ۱۰۴
۴۸- د شکلونو په کار اخیستلو سره د ضرب ښوونه ۱۰۷
۴۹- د ضرب په عملیه کې د (۰) صفر خاصیت ۱۰۸
۵۰- د ګروپونو جوړول ۱۰۹
۵۱- د مساوي ګروپونو جوړول ۱۱۱
۵۲- ویش ۱۱۳
۵۳- د ضرب او ویش ترمنځ اړیکې (رابطه)............. ۱۲۰
۵۴- د یوه عدد وېشل په خپل عدد باندې ۱۲۱
۵۵- د یوه عدد وېشل په (۱) باندې ۱۲۲

اتم فصل: د اندازه کولو واحدونه

۵۶- غیر معیاري واحدونه ۱۲۳
۵۷- معیاري واحدونه (متر، سانتي متر او ملي متر) ۱۲۴
۵۸- د ټوټه خطونو د اوږدوالي اندازه کول د خط کش په واسطه ۱۲۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهم فصل: هندسه

۵۹- د هندسي شکلونو پیژندنه ۱۲۸

لسم فصل: د کسر پیژندل په عملي توګه

۶۰- په هندسي شکلونو کې کسر ۱۳۳

۶۱- د یوې کسري برخې ښوونه ۱۳۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی فصل

له (۱-۱۰۰) پورې د عددونو شمېرل او ترتيب کول

لومړی لوست

د عدد مفهوم

هدف: د عددونو د شمېرلو، لوستلو اوليکلو تقويت.

۰	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
صفر	يو	دوه	درې	څلور	پنځه	شپږ	اووه	اته	نه	لس

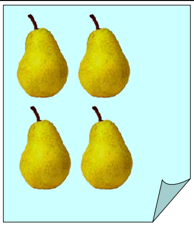
______

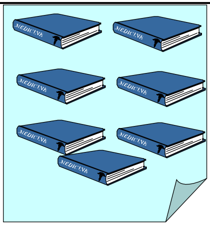
______

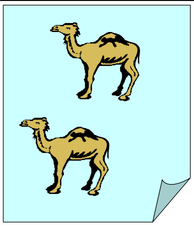
______

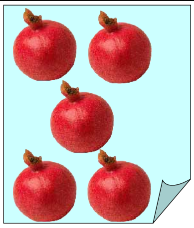
______

په لاندې هرچوکاټ کې څو شکلونه دي؟

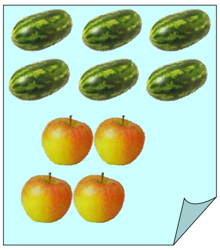

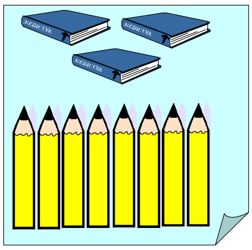

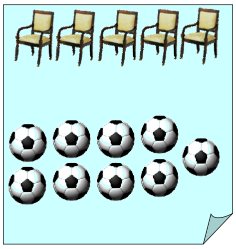

______ هندوانې ______ کتابونه ______ څوکۍ ګانې

______ منې ______ پنسلونه ______ توپونه

لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

۱- کوم ډول ميوه زياته ده؟ هندوانې منې.

۲-کوم يو يې لږ دي؟ پنسلونه توپونه.

۳- کوم يو يې ډېر زيات دي؟ څوکۍ ګانې کتابونه منې

۴- کوم يو يې ډېر زيات دي؟ کتابونه څوکۍ ګانې پنسلونه

۵- ستاسو په ټولګي کې څوتنه نجونې دي؟ ____________

٦- ستاسو په ټولګي کې څو تنه هلکان دي؟ _____________

۷- کوم يو يې د هغو ځخه لږ شمېر لري؟ نجونې هلکان

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنۍ دنده:

په هر چوکاټ کې د شیانو شمېر حساب کړئ، اووروسته د لاربنود په ډول کار وکړئ.

۱- د لاندې چوکاټ په سپینه برخه کې د رسم شوو شکلونو په ډول لږ شکلونه رسم کړئ او ووایاست چې ټول څو شکلونه دي؟

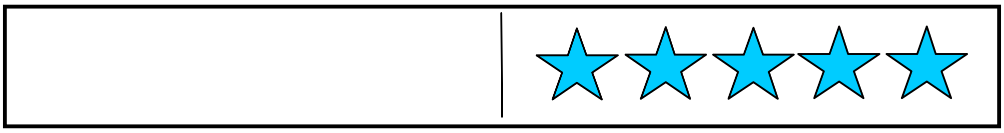

۲- د چوکاټ په سپینه برخه کې د ورکړل شوو شکلونو څخه زیات شمېر رسم کړئ اوهغــه ټول حساب کړئ او شمېر یې ولیکئ.

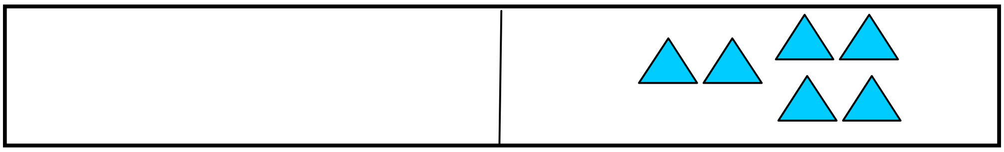

۳- د چوکاټ په سپینه برخه کې د ورکړل شوو شکلونو سره مساوي شمېر رسم کړئ. ټــول حساب کړئ او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

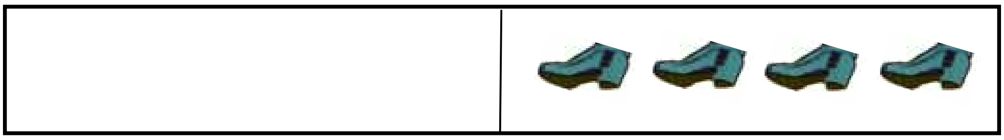

۴- د خپلې خوښې یو شکل چې له ٦ څخه زیات خو له ۱۰ څخه لږ وي په خپلو کتابچو کې رسم کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهم لوست

متناوب شمېرل (دوه، دوه، پنځه، پنځه.... زیاتول)

هدف: په دې لوست کې زده کوونکي باید متناوب شمېرل زده کړي.

۱- د خپلو ټولګیوالو له سترګو څخه په کار اخیستوسره ۲،۲ زیات کړئ او عددونه يې ولیکئ.

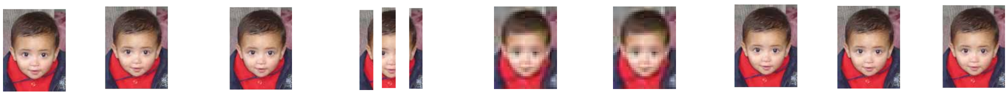

٢ ۴ ٦ ___ ___ ___ ___ ___ ___

ټولې___ سترګې ___ ___ ___ ___
څوګوتې؟

۲- د خپلو ټولګیوالود لاسد ګوتو د ۵ په زیاتولو سره عددونه په لاس راوړئ او ویې لیکئ.

ټولې... ګوتې

۵ ۱۰ ۱۵ ___ ___ ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ښي خوا څخه کيڼ لوري ته کوم عددونه چې پاتې دي په تشو ځايونو کې يې وليکئ.

۱- ۲، ___، ___، ۵، ٦

۲- ۰، ___، ۲، ___، ۴

۳- ۴، ۵، __، ۷، ____

۴- ۲، ۴، __، __، ۱۰

۵- ۱، ۳، __، ۷، ____

٦- ۰، ۳،__، ____

له ښي خواڅخه کيڼ لوري ته تش ځايونه د مناسبو عددونو په واسطه ډک کړئ.

۱. ۵، ۴، __،۲، __.

۲. ۱۰، ۹، ۸، __، __، ____

۳. __، ٦، ۵، ____، ۳

۴. ۱۲، ۱۰، ____، ٦، ____، ۲

۵. ۱۱، ۹، __،۵، ____

٦. __ ۱۰، ۷، ۴، ____

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنۍ دنده:

١- لاندي جدول خپلو کتابچوته نقل او د حل شوي مثال نه په کار اخيـــستو ســـره پوښتنه حل او رنګ کړئ.

١	٢	٣	۴	۵	٦	٧	٨	٩	١٠
١١	١٢	١٣	١۴	١۵	١٦	١٧	١٨	١٩	٢٠
٢١	٢٢	٢٣	٢۴	٢۵	٢٦	٢٧	٢٨	٢٩	٣٠
٣١	٣٢	٣٣	٣۴	٣۵	٣٦	٣٧	٣٨	٣٩	۴٠
۴١	۴٢	۴٣	۴۴	۴۵	۴٦	۴٧	۴٨	۴٩	۵٠
۵١	۵٢	۵٣	۵۴	۵۵	۵٦	۵٧	۵٨	۵٩	٦٠
٦١	٦٢	٦٣	٦۴	٦۵	٦٦	٦٧	٦٨	٦٩	٧٠
٧١	٧٢	٧٣	٧۴	٧۵	٧٦	٧٧	٧٨	٧٩	٨٠
٨١	٨٢	٨٣	٨۴	٨۵	٨٦	٨٧	٨٨	٨٩	٩٠
٩١	٩٢	٩٣	٩۴	٩۵	٩٦	٩٧	٩٨	٩٩	١٠٠

(c) ketabton.com: The Digital Library

دريم لوست

هدف: د عدد د مفهوم تمرين.

د هرليک بني خواته يو عدد ليکل شوی دی د هغه په شمېر دايـــرې رنګه کړئ او د هغو دايرو شمېر چې رنګ شوې نه دي کيڼې خواتـــه وليکئ د حل شوي مثال څخه کار واخلئ.

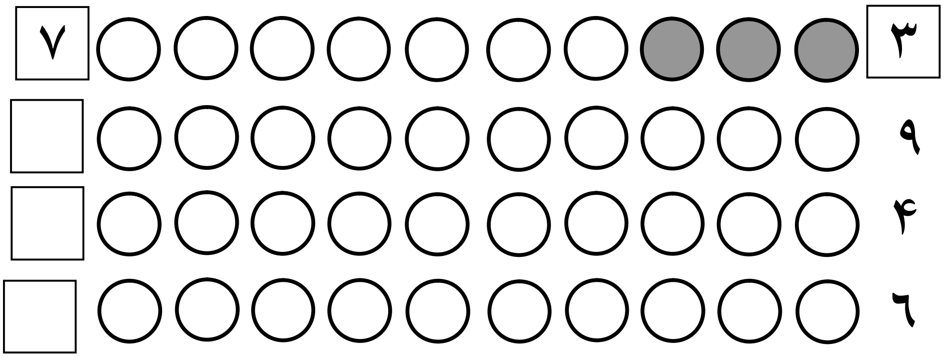

د هرې کرښې ښي خواته يو عدد ليکل شوی دی د هغه په شمېر شکلونه رنګه کړئ د شکل نوم واخلئ او د هغو شکلونو شمېر چې رنګ شوي نــه دي کيڼې خواته وليکئ. د حل شوي مثال څخه کار واخلئ.

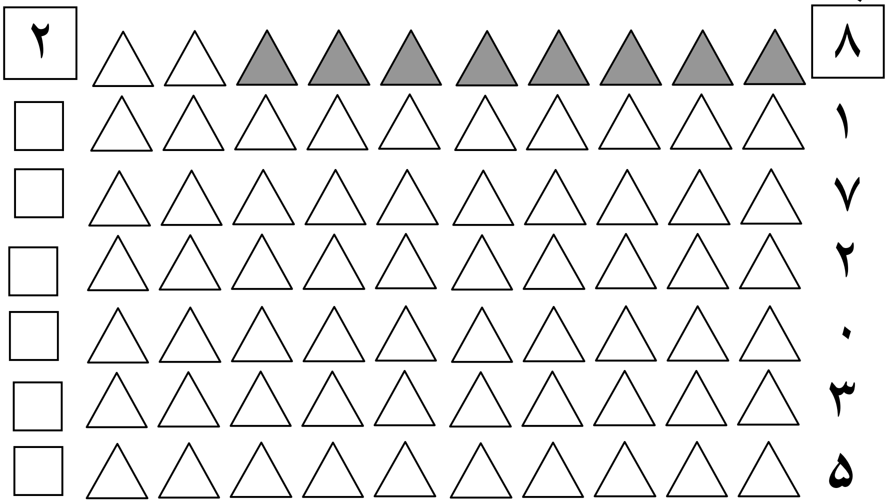

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنۍ دنده:

د شیانو څخه د لس ګونو ګروپونو جوړول شمېرل آسانه کـــوي او دا یو ډول تفریح ده.

له شیانو څخه لس ګونه ګروپونه جلا اوکړښه ورڅخه تاو کړئ، تش ځایونه ډک کړئ او پوښتنو ته ځواب ووایاست.

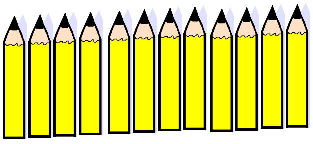

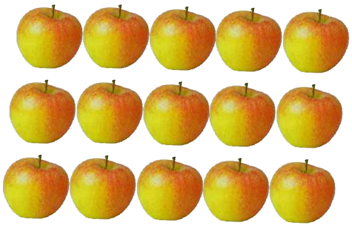

____ لسیز او ____ یویز ____ کیږي   ____ لسیز او____ یویز ____ کیږي

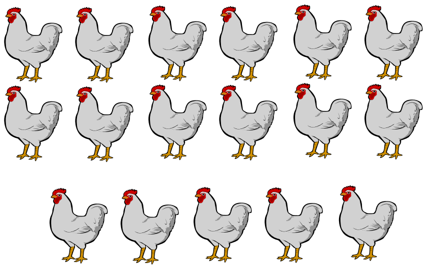

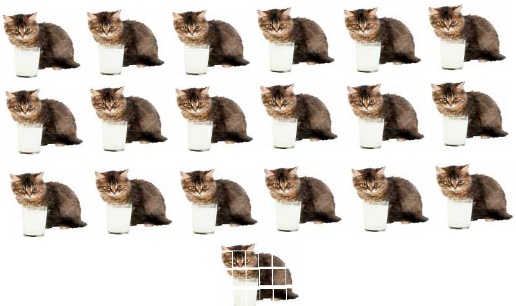

____ لسیز د چرګانو او ____ نور تول ____ چرګان کیږي.

____ لسیز د پیشوګانو او ____ نور تول ______ پیشوګان کیږي.

کوم ګروپ زیات دی   چرګان که   پیشوګاني

څومره زیات دي؟ ________

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم لوست

تر ۱۰۰ پورې د عددونو ترتیب او پرتله کول

هدف: زده کوونکی ډیر او لږ عددونه وپیژني او د هغو له مخې دې ترتیب(پرله پسې توب)وکولای شي.

شکلونو ته وګورئ د هغو د هریوه د شیانو شمېر په خپلو کتابچو کې ولیکئ او هر هغه عدد چې له ۱۴ څخه کوچنی دی تر شاوخوا یې یوه مربع رسم کړئ.

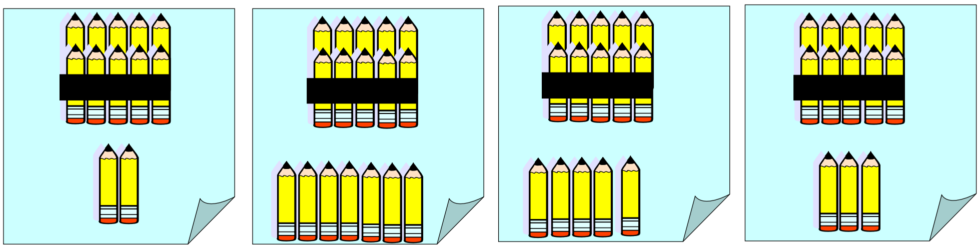

______ ______ ______ ______

شکلونوته وګورئ د هغو د هر یوه د شیانو شمېر په خپلو کتابچو کې ولیکئ او هر هغه عدد چې له ۱۵ څخه زیات دی دایره ترې تاوه کړئ.

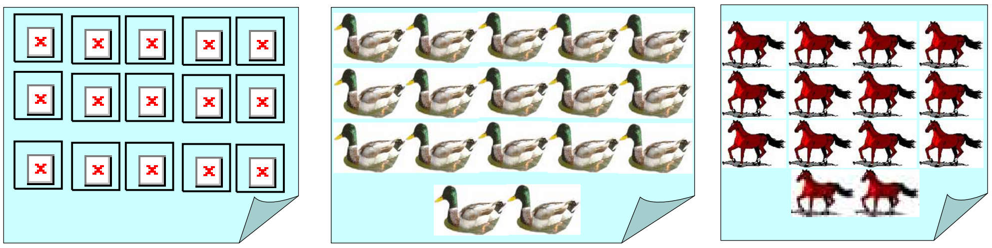

______ ______ ______

له آسونوڅخه خومره هیلۍ زیاتې دي؟ ______

له هیلیو څخه خومره وزې کمې دي؟ ______

کوم یو یې زیات دي وزې که آسونه، خومره؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیت:

په خپل ګروپ کې کار وکړئ هر ګروپ یا ډلې ته دعدد یو شمېر کارتونه چې له صفر څخه تر ۲۰ پورې ور باندې لیکل شوې دې ورکول کیږي.

۱- په وار سره کار وکړئ.

۲- هر زده کوونکی دې له کڅوړې څخه یو کارت راوباسي.

۳- زده کوونکي دې عددونه له ډیرو لږو څخه د لوی عدد پورې ترتیب کړي.

۴- د هر دور عدد په جدول کې (یاد داښت) کړئ.

د عددونو کارتونه

لومړی دور					
دوهم دور					
دریيم دور					

د جدول په برخه کې لاندې پوښتنو ته چې ستاسو په کتابچو کې یا د ټولګي په دړه باندې لیکل شوي دي ځواب ووایاست:

۱- خپل جدول ته وګورئ په هر دوره کې له ۱۳ څخه څو عددونه لوی دي؟

۲- د ټولو هغو عددونو نه چې له ۱۱ څخه کوچني دي کرښه تاو کړئ.

۳- ټول هغه عددونه چې له ۱۶ څخه لوی دي ورڅخه یوه مربع تاوه کړئ.

۴- آیا ګومان کوئ چې ټول عددونه به له ۱۶ څخه لږ وي؟

۵- له ۱۶ څخه زیات او لږ عددونه په جلاء جلاء توګه ولیکئ او بیا کوشش وکړئ او ووینئ چې ستاسو اټکل صحیح دی که نه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم لوست

تر ۱۰۰ پورې د عددونو ترتیب

هدف: زده کوونکي عددونه دمقامي قیمت په درلودلو سره په پرله پسې توګه ترتیب کړای شي.

د فعالیت له یوه ګډون کوونکي سره دې کار وکړي او هغه عددونه چې په جدول کې لیکل شوي نه دي تر ۱۰۰ پورې بشپړ کړئ.

۱	۲						۸		
			۱۴		۱٦				
	۲۲								۳۰
		۳۳				۳۷			
						۴۷		۴۹	
		۵۳		۵۵					
	٦۲							٦۹	
			۷۴	۷۵					
۸۱					۸٦				
							۹۸		۱۰۰

لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست.

۱. کوم عدد له ۳۵ څخه دیوه په اندازه زیات دی؟ ———

کوم عدد له ۳۵ څخه د یوه په اندازه لږ دی؟ ———

۲. کوم عدد له ۲۷ څخه د دوو په اندازه زیات دی؟ ———

کوم عدد له ۲۷ څخه د دوو په اندازه لږ دی؟ ———

۳. کوم عدد له ۵۰ څخه د لسو واحدو په اندازه زیات دی؟ ———

کوم عدد له ۵۰ څخه د لسو واحدو په اندازه لږ دی؟ ———

۴. کوم عدد له ۷۰ څخه د شلو واحدو په اندازه زیات دی؟ ———

کوم عدد له ۷۰ څخه د شلو واحدو په اندازه لږ دی؟ ———

۵. په تشو ځایونو کې د (< یا >) مناسبه نښه ولیکئ.

۹۳ (>) ۹۷   ۴۷ ◯ ۳۵   (۲۳)   ۷۷ ٦۸ ◯ ۸۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم لوست

د متناوب شمېرلو مشق او تمرين

هدف: زده کوونکي په آساني سره وکولای شي د دوه، دوه، درې، درې عددونه زيات کړي او د يوه، يوه عددونو په زياتولو بسنه ونکړي.

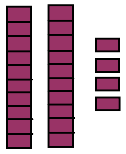

٢۴

٢۴ له ٢٥ څخه مخ کې راځي

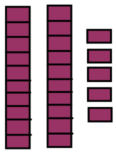

٢٥

٢٥ د ٢۴ او ٢٦ په منځ کې راځي

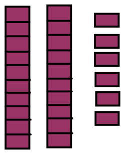

٢٦

٢٦ د ٢٥ څخه وروسته راځي

د خپل فعاليت د ګډون کوونکو سره يوځای کار وکړئ ښايي تاسو کوچنۍ ډبرې وکاروئ هغه عددونه چې ليکل شوي نه دي ويې ليکئ.

١- ٣٠، ٣١، ٣٢   ٦٥، ٦٦، ____   ____، ١٣، ١۴

٢- ____، ۴٦، ۴٧   ٧١، ____، ٧٣   ٨٣، ٨۴، ____

٣- ٩٦، ٩٧، ____   ____، ٢٨، ٢٩   ٥٨، ٥٩، ____

کوچنۍ ډبرې وکاروئ د خپل فعاليت کوونکو سره ګډ کار وکړئ. متناوب شمېرل دکوچنۍ ډبرو په اېښودلو کار وکړئ. تر سلو پورې عددونه په جدول کې وليکئ. د هر عدد لپاره چې تاسو يې شمېرئ مشق او تمرين سرته ورسوئ. د مثال پــه توګــه تاسو په جګ غږ سره وواياست (٢، ۴، ٦، ٨...) او کوچنۍ ډبرې پــه عــددونو باندې يعنې په (٢، ۴، ٦، ٨...) کېږدی د خپل فعاليت ګډون کــوونکي ارزيــابي کړئ. د٣، ۴، ٥ او نورو په زياتولو سره د متناوب شمېر عددونو فعاليت تکرار او سرته ورسوئ.

کورنۍ دنده: د لاندې لارښود په کارولو سره غوښتل شوی عدد پيداکړئ.

١-لارښوونه: غوښتل شوی عدد د ١٠ او ٨٠ په منځ کې دی.

٢-لارښوونه: غوښتل شوی عدد يوله لاندې عددونو څخه دی.

١٣، ٣٠ ، ٢٣، ٨٠ ، ٨٣ ، ٦٧ ، ٥٢

٣-لارښوونه: غوښتل شوی عدد له ٥٥ څخه لږ کم دی.

۴-لارښوونه: کوم وخت چې تاسو له صفر (٠) څخه پيل کوئ د لس، لس په زيــاتولو سره د غوښتل شوي عدد نوم اخلئ. غوښتل شوي عدد له ______ څخه عبارت دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووم لوست

مخ کې، وروسته، منځ کې، زيات، لږ

هدف: په دې لوست کې دې زده کوونکي د يوه عدد مخ کې او وروسته عددونه وپيژني.

د ۵ کتارونو کتابونو رسم چې د ۱۸، ۱۹، ۲۰،۲۱ او۲۲ عددونه د هغو کتارونه رابنيي.

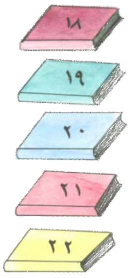

۱۹ د۲۰ څخه مخ کې راځي.

۱۹ د۱۸ او ۲۰ په منځ کې دی.

۱۹ د۱۸ څخه وروسته راځي.

۱۹ له ۱۸ څخه زيات دی.

۱۹ له ۱۸ څخه لږ دی.

جوړه جوړه کار وکړئ پوښتنوته ځواب ووایاست.

۱. هغه عدد وليکئ چې مخ کې راځي.

۳۱ ۳۲ ۳۳ ۳۴

۵۱ ۵۰ ۴۹ ____

۲. هغه عدد وليکئ چې وروسته راځي.

____ ۸۷ ۸۶ ۸۵

____ ۵۳ ۵۲ ۵۱

۳. هغه عدد وليکئ چې په منځ کې راځي.

۱۸ ۱۹ ____ ۲۱

۶۲ ____ ۶۴ ۶۵

د لاندې ترتيب شوو عددونو په اړه په پورتني چوکاټ کې دکارول شوو مثالونو نــه په ګټې اخيستو سره خبرې اترې وکړئ.

۷۲ ۷۳ ۷۴ ۷۵ ۷۶ ۷۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاندې عددي خط په نظر کې ونیسئ او هرې پوښتنې ته ځواب ووایاست:

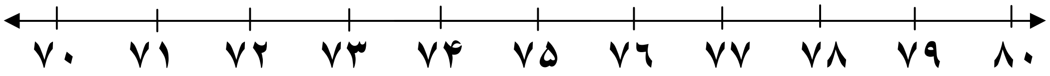

۱.هغه عدد چې له ۷۲ څخه مخ کې دی ترې لاندې خط وکاږئ.

۲. له هغه عدد نه دایره راتاو کړئ چې له ۷۹ څخه وروسته دی.

۳. دهغه عدد له شاوخوا نه خط تاوکړئ چې د ۷۴ او ۷۵ په منځ کې دی.

۴.په ټولو هغو عددونو باندې د (×) نښه کېږدی چې د ۷۵ او ۸۰ په منځ کې دی.

لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

۱. له ۴۶ څخه مخ کې کوم یو عدد دی؟

۲. کوم یو عدد د ۳۷ او ۳۹ په منځ کې دی؟

۳. هغه عدد چې له ۵۵ څخه وروسته راځي کوم دی؟

۴.کوم عدد د یوه په اندازه له ۹۴ څخه مخ کې دی؟

د زده‌کوونکي فعالیت: ښوونکی باید یو عدد په دړه باندې ولیکي او د (مخ کې)، (وروسته)، (منځ کې)، (زیات)، او (لږ) په ډول کلمې وکاروي،ترڅو چې وکولای شي دعددونو په هکله خبرې وکړي.

کورنۍ دنده: لاندې معما حل کړئ.

۱. زه د ۳۸ او ۴۲ په منځ کې یم.

زه درې لسیزې لرم.

زه څوم نمره یم؟ ______

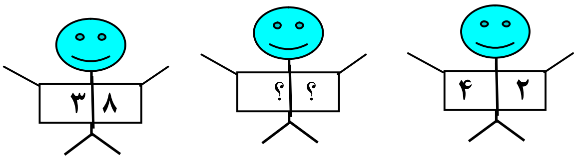

۲. له خپله ځانه یوه عددي معما جوړه کړئ چې سبا ته هغه وښیاست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم لوست

توصیفي(ترتیبي) عددونه

هدف: زده کوونکي دې یوه شي چې لومړی دوهم، دریم... د یوه شي مقام او منزلت راښيئ.

په دې لوست کې مونږ تر ۲۰ پورې ترتیبي عددونه استعمالوو ترڅو د شـــیانو حالت او مقام څرګند کړي.

اول دوهم دریم څلورم پنځم

شپږم اووم اتم نهم لسم

که چیرې یوه بله خزنده ورسره جمع کړئ خزنده به په کوم مقام کې وي؟

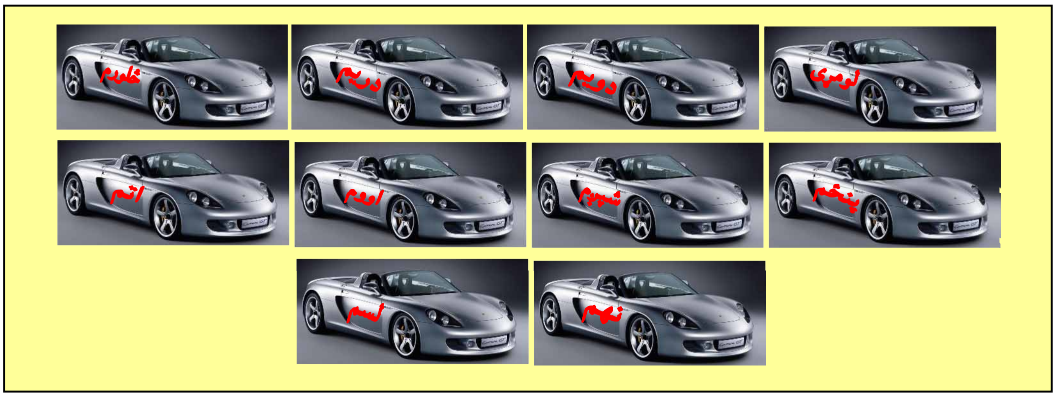

۱ . پنځم موټر په سره رنګ، رنګ کړئ.
۲.نهم موټر ته شین رنګ ورکړئ.
۳.شپږم موټر ته زیړ رنګ ورکړئ.
۴.دوهم موټر ته ارغواني رنګ ورکړئ.
۵.اووم موټر ته نصواري رنګ ورکړئ.
٦.دریم موټر ته آبي رنګ ورکړئ.
۷. د شپږم موټر مخې ته څو موټرونه دي؟
۸.د څلورم موټر نه مخکې څو موټرونه دي؟
۹.د پنځم موټر څخه وروسته څو موټرونه دي؟
۱۰.د اتم موټر شاته څو موټرونه دي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهم فصل

له (۱–۱۰۰) پورې د عددونو مقامي قيمت او عمليې

نهم لوست

د مقامي قيمت مفهوم

هدف: زده کوونکې بايد په مرتبو کې درقم په ارزښت پوه شي.

له لاندې شکلونو څخه د لسيزو بنډلونه جلاء کړئ او د هغو د لـــسيزو ترشاوخوا خط وکاږئ بيا اړوند عددونه د جدول د يويزو او لسيزو پـــه خانو کې وليکئ. د مثال څخه پيروي وکړئ.

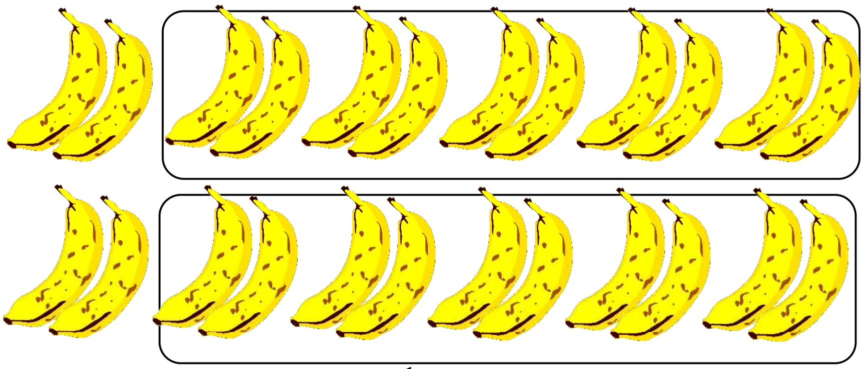

يويز	لسيز
۴	۲

پورته حل شوی مثال په پام کې ونيسئ د شکل له مخې لسيز او يـــويز جلاء کړئ او اړونده عدد په جدول کې وليکئ.

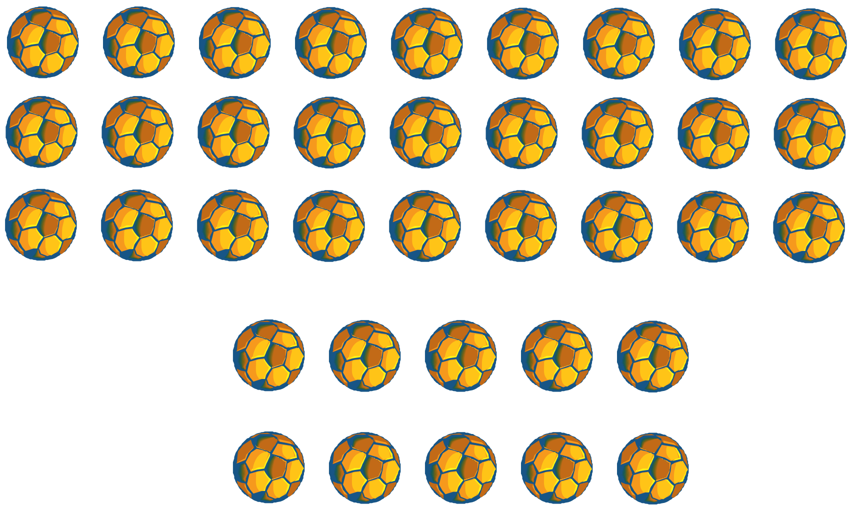

يويز	لسيز

(c) ketabton.com: The Digital Library

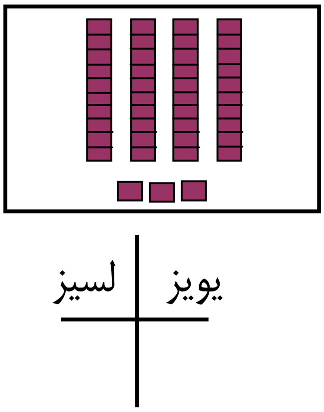

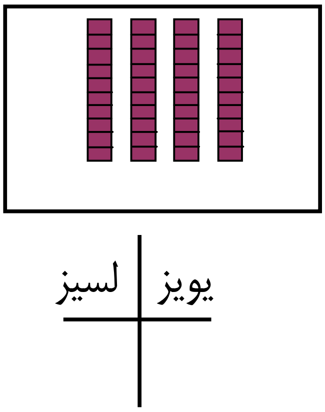

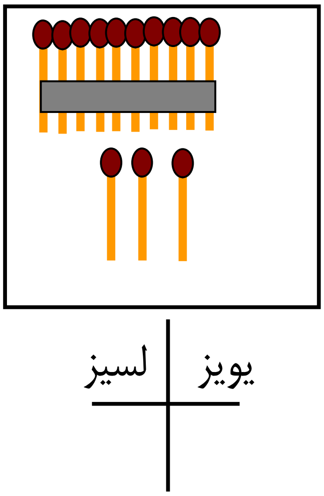

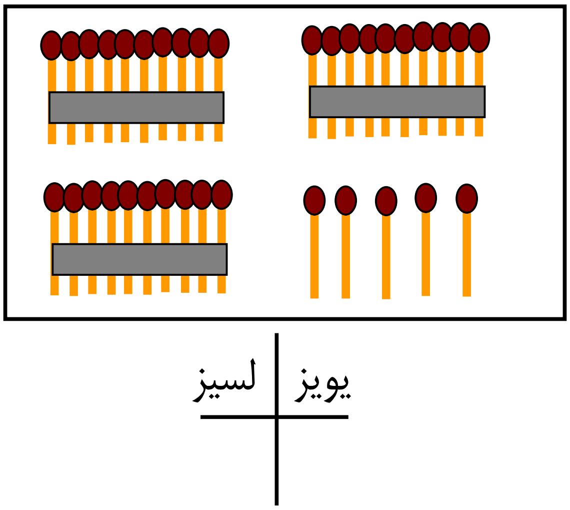

کورنۍ دنده: دوه رقمي عددونه درکړل شوي دي وواياست په هغـــو کې څو يويز او څو لسيز دي؟

٢٦	٣١	٦٢	٨٢
٣٨	۴٩	٧۴	٩٠
۵١	۵٧	٨٠	٩٩

(c) ketabton.com: The Digital Library

لسم لوست

د عددونو جمع اوتفريق تر ۹۹ پورې

هدف: زده کوونکي دې دوه رقمي عددونه يوله بله سره جمع او هم دې له دوه رقمي عدد څخه دوه رقمي عدد تفريق کړای شي.

لاندې حل شوی مثال په نظر کې ونيسئ دوه رقمي پوښتنې يوله بله سره جمع کړئ.

۱- ۱۲ چوغکې په يوې ونې کې ناستې وې. ۲۴ چوغکې نورې له هغوې سره يوځای شوې په ونه کې ټولې څو چوغکې دي د ۲۴ زياتوالی په ۱۲ باندې داسې ليکلای شو.

۱ ۲	◄.....................	د جمعې لومړی جز
+ ۲ ۴	◄.....................	د جمعې دوهم جز
۳ ۶	◄.....................	د جمعې حاصل

۲-د شکل له مخې د جمعې اجزاوې او د جمعې حاصل معرفي کړئ او د هغوی عددي افاده وليکئ او همدارنګه درکړل شوې پوښتنې جمع کړئ.

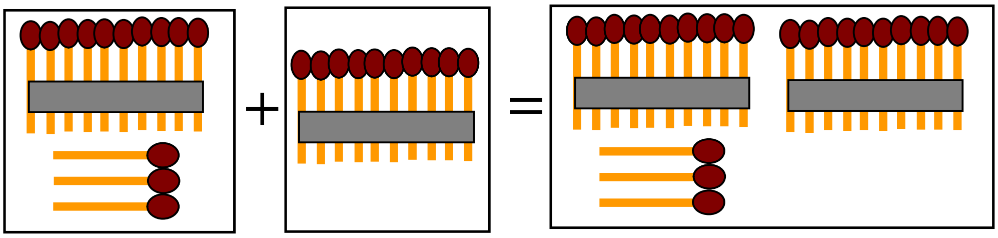

۴۷ + ۲۰	۴۰ + ۳۸	۳۱ + ۱۵
۸۰ + ۱۶	۷۴ + ۲۵	۶۳ + ۱۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنۍ دنده:

د دې عمليو د جمعې حاصل پيداکړئ د جمعې اجزاوې او د جمعې حاصل معرفي کړئ.

۱- ۱۴ + ۲۱ = ______   ۲- ۱۳ + ۲۶ = ______

۳- ۱۸ + ۲۰ = ______   ۴- ۱۷ + ۲۲ = ______

۵- ۲۱ + ۲۷ = ______   ۶- ۲۲ + ۲۳ = ______

ګرانو زده کوونکو راځئ چې د لومړۍ پوښتنې لپاره يوه کيسه جوړه کـــړو او هغه حل کړو.

زرمينې په خپل جيب کې ۱۴ افغانۍ درلودې او مور يې دښوونځي دبکسې لپاره ۲۱ افغانۍ نورې ورکړې اوس زرمينه څو افغانۍ لري.

حل:

$$\begin{array}{r} ۲۱ \\ +\ ۱۴ \\ \hline ۳۵ \end{array}$$

تاسو ددويمې ګڼې پوښتنې لپاره يوه عبارتي کيسه جوړه کړئ او حل يې کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوولسم لوست

د جمعې په عمليې کې د بدلون (تبديلي) قانون

هدف: زده کوونکي بايد پوه شي که چېرې د جمعې د اجزاؤ ځايونه بدلون ومومي د جمعې حاصل بدلون نه کوي.

که چيرې دعددونو د جمعې کولو په وخت کې د عددونو ځايونه سره بدل کړو د هغو د جمعې په حاصل کې کوم بدلون نه راځي. دځايونو دا بدلون په جمع کې د بدلون د قانون په نامه يادېږي.

تمرين يې کړئ اوپه خپله هغه ووينئ:

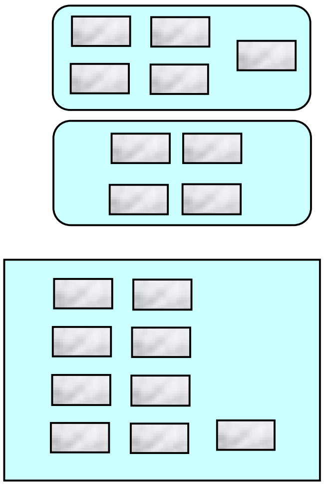

۵
+ ۴
۹

۵ + ۴ = ۹

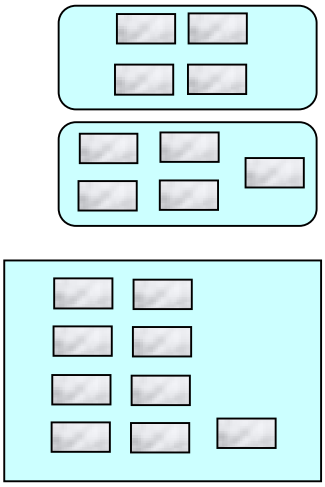

۴
+ ۵
۹

۴ + ۵ = ۹

اوس ووياست چې دعددونود جمعې په حاصل کې څه بدلون راغلی دی.
څرنګه چې د جمعې په حاصل کې بدلون نه دی راغلی نو ويل کيږي چې د جمعې د اجزاؤ د ځايونو بدلون د جمعې په حاصل کې بدلون نه راوړي.
عددي جملې په دوه ډوله وليکئ.

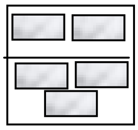

۲
+ ۳
۵

___ + ___ = ___

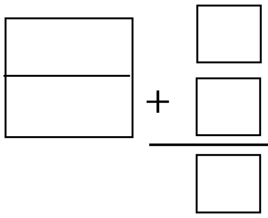

___ + ___ = ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

عددي جملې ولیکئ:

۱. ۷ هلکان د پتنګ الوزونې لوبې کوي.
۵ هلکان نور له هغوی سره یوځای شول.
ټوله څو هلکان د پتنګ الوزونې لوبې کوي؟
هلکان ____ = ____ + ____

۲. ۵ هلکان د غرمې ډوډۍ خوري ۷ هلکان نور له هغوی سره یوځای شول. ټول څو هلکان دي چې د غرمې ډوډۍ خوري.
هلکان ____ = ____ + ____

۳. تش ځایونه په مناسبه عددو سره ډک کړئ د جمعې داجزاؤ د هرې جوړې د جمعې حاصل یوله بله سره پرتله کړئ او وواياست چې څه توپیر وینئ.

۱–ګڼې بدلون:

۱۸ = ____ + ۶
۱۸ = ____ + ۱۲

۲– ګڼې بدلون:

۴۲ = ____ + ۳۲
۴۲ = ____ + ۱۰

□	□	□	□
+ □	+ □	+ □	+ □
□	□	□	□

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- ګڼې بدلون:

۷۲ + ___ = ۸۵

۱۳ + ___ = ۸۵

۴- ګڼې بدلون

۵۴ + ___ = ۷۸

۲۴ + ___ = ۷۸

+

+

+

+

کورنۍ دنده:

لاندې هر یوه شکل ته عددي جمله ولیکئ.

۱.

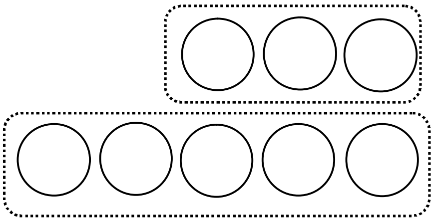

___ + ___ = ___

۲.

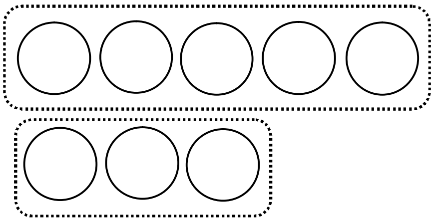

___ + ___ = ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشق او تمرین:

تاسو پوهیږئ چې ٦ له ٥ څخه زیات او داسې ٥ < ٦ لیکل کیــږي. او هم پوهیږئ چې ٧ له ٨ څخه لږ او داسې ٨ > ٧ لیکل کیږي د جمعې په عملیه کې په دې توګه په کار وړل کیږي.

مثال –

٨ + ٩	☐	٨ + ٧
١٧	>	١٥

د پورته مثال څخه په کار اخستنې سره د لاندې پوښتنو په تشو ځــایونوکې مناسب عددونه اویا د <، > نښې ولیکئ.

٢٥ + ١٤ ☐ ١٢ + ٣٠	٢٩ + ☐ > ١٢ + ٣٥
٢٠ + ٣٧ ☐ ٤٠ + ١٨	٣٨ + ☐ < ٢٥ + ٣٢
٤٥ + ٢٣ ☐ ٣٣ + ٢٢	☐ + ٣٢ > ٣٢ + ☐

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولسم لوست

د جمعې د دریو جزو جمع کول

تاسو کولای شئ چې دوه عددونه سره جمع کړئ اوس راځـــئ چـــې درې عددونه سره جمع کړو.

مونږ کولای شو دا عددونه په کوم ډول چې غواړو سره جمع کړو. د جمع کولو لپاره عددونه ګروپ کوو.

د مثال په توګه:

۲		۲		۲	
۴	۶	۴	۷	۴	۹
۵ +	۵ +	۵ +	۴ +	۵ +	۲ +
۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱

لومړی کوم دوه عددونه جمع کوو؟ ولې؟

په دې تمرین کې لومړی هغه دوه عددونه وټاکئ چې یوله بله سره یې جمع کوئ د جمعې حاصل یې ولیکئ بیا وروسته د جمعې حاصل له دریم عدد سره جمع کړئ.

۳	☐	۷	☐	۴	☐
۵	☐ +	۱	☐ +	۶	☐ +
۳ +		۳ +		۱ +	
۱۱		۱۱		۱۱	

دزده کوونکوفعالیت: زده کوونکي دې د۳ تنو په ګروپ جوړولو سره کار وکړي او هر زده کـــوونکي ته دې دکارتونو یوه قطۍ چې په هغه باندې ۱ – ۹ نمره لرونکې وي هر زده کوونکی دې یو کـــارت لـــه قطۍ څخه راوباسي او نورو زده کوونکو ته دې وښيي.
زده کوونکي دې د۳ عددونو، عددي جمله ولیکي لومړی په زړه پـــورې ددوو غوښـــتل شـــوئ عـــددونو مجموعه پیداکوي وروسته دحاصل شوي عدد، عددي جمله له دریم عدد سره لیکي او د هغـــوی د جمعـــې حاصل پیداکوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنی دنده:

د دې لاندې عددونو د جمعې حاصل پیداکړئ او هغه عددونه چې لــومړی یې جمع کوئ د هغوی په شاوخوا دایره وکاږئ.

۱−

۲۴	۱۷	۵۱
۳۲	۳۱	۱۶
+ ۱۲	+ ۵۱	+ ۲۲
____	____	____
۴۲	۰	۱۵
۲۲	۲۴	۳۳
+ ۳۲	+ ۳۵	+ ۲۱
____	____	____

۲− ____ = ۲۳ + ۱۲ + ۲۱   ____ = ۳۱ + ۲۵ + ۱۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیارلسم لوست

تفریق

هدف: د تفریق د عملیې د اجراء کولو تقویت (د همجنسو ګروپونو جلاء کول).

راځئ چې له شکلونو څخه کار واخلو ګروپونه جلا کړو او عددي جملې ولیکو

د مثال په توګه په یوه ونه کې ۸ چوغکې دي له

هغې ونې ۲ چوغکې والوتلې اوس په ونه کې

څو چوغکې پاتې شوې؟ ۶ = ۲ − ۸

اوس لیدل کیږي چې په ونه کې ۶ چوغکې پاتې دي چې دا ۶ د فرق یا د تفریق د حاصل په نامه یادیږي.

تمرین یې کړئ:

۱− له یوه ساتونکي سره ۱۵ بایسکلونه شته دي. ۹ بایسکلونه خپلو خاوندانو یوړل څو بایسکلونه پاتې دي؟

بایسکلونه ——— = ——— − ———

۲− ۱۸ د پنسل قلمونه په میز باندې پراته دي. ۸ پنسلونه یې زده کوونکو واخیستل څو پنسلونه پاتې کیږي؟

پنسلونه ——— = ——— − ———

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳− ۲۵ هلکان دتوپ کولو لوبې مسابقه لري ۱۴ تنو يې تفريح وکړه
څو تنه يې دمسابقي په حالت کې دي؟
هلکان ____ = ____ − ______

۴− د لاندې پوښتنو په تشو ځايونوکې د <، > يا = مناسبه نښه وليکئ.

۱۵ − ۰	☐	۳۸ − ۱۴	۲۸ − ۷	☐	۲۵ − ۱۱
۲۷ − ۱۶	☐	۵۱ − ۳۰	۵۵ − ۴۱	☐	۴۴ − ۲۳
۴۷ − ۱۵	☐	۳۲ − ۲۲	۷۰ − ۴۰	☐	۶۰ − ۳۰

کورني دنده:

لاندې پوښتنې تفريق کړئ.

۱ − ۱۶ − ۷ = ____ ۲ − ۲۳ − ۹ = ____

۲ − ۱۳ = ____ − ۲۸ ۴− ۱۳ = ۹ − ____

۵ − د عبارتي پوښتنې يوه کيسه جوړه کړئ او د هغې عددي افاده وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوارلسم لوست

د تفریق عبارتي پوښتني

هدف: زده کوونکي دې له کیسو او عبارت څخه مفهوم واخستلای شي او هم درياضي افاده ولیکلای شي.

عبارتي پوښتنې ولولئ او حل يې کړئ اوپه ګډه کار وکړئ.

۱. په مېز باندې ۱۷ پنجې دي او هم په مېز باندې ۱۴ چړې دي.

څو دانې پنجې په مېز باندې زياتې دي

پنجې ____

۲. په الماری کې د۲٦ په شمېر کاچوغې شته او هم په الماری کې د ۱۵ په شمېر کاسې شته.

په الماری کې څو دانې کاچوغې زياتې شتوالی لري.

____ کاچوغې زياتې دي.

عددي جملې يې وليکئ او حل يې کړئ.

مثال: حميد ۳۹ کوترې ليدلي او جميلې ۲۵ کوترې ليدلي دي.

حميد څو کوترې زياتې ليدلي دي؟

کوترې ۱۴ = ۲۵ − ۳۹

۱. حميد ۳۸ دانې منې لري او زرغونه ۱۳ دانې منې لري

حميد څو دانې منې زياتې لري؟

منې ____ = ____ − ____

۲. ملالۍ ۲۰ چوغکې ليدلي او ګلالۍ ۱٦ چوغکې ليدلي دي.

ملالۍ څو چوغکې زياتې ليدلي دي؟

چوغکې ____ = ____ − ____

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خپل ګروپ سره کار وکړئ. له وړو تیږو یا عددي خط څخه کار واخلئ.

۱- لطیفې ۱۰ کمیسونه په کوټه کې کېښودل او یوشمېر کمیسونه نورهم په کوټه کې وو. چې ټول ۱۲ کمیسونه کېږي وواياست چې مخ کې په کوټې کې څو کمیسونه وو؟
______ کمیسونه

۲- ننګيالي د اوبو ۱۳ جکونه کورته راوړل. چې په کور کې ټول د اوبو ۱۶ جکونه شول وواياست چې ترمخه په کورکې څو جکونه و؟
______ جکونه

۳- علیشاه ۵ دانې شیریني لري او سلیمه ۳ دانې شیریني، علیشاه څو دانې شیریني ګانې سلیمې ته ورکړې اوس د هغوی ددواړود شیریني ګانو شمېر مساوي دی وواياست چې علیشاه به څو دانې شریني ګانې سلیمې ته ورکړې وي.
______ دانې شریني ګانې

۴- د ځمکې په مخ ۴ سطله دي هر سطل ۱۲ دانې ډبرې لري وواياست چې په هغه ځای کې سطلونه ډېر دي او که ډبرې؟

کورنی دنده:

که چېرې د نن ورځې کار مو، ترسره نه کړای شو کار په کور کې سرته ورسوئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځلسم لوست

د جمعې او تفریق تر منځ اړیکي

هدف: زده کوونکي دې پوه شي که چېرې د جمعې له حاصل څخه د جمعې یوجز تفریق کړو د جمعې بل جز حاصلیږي اوکه چېرې د تفریق حاصل له مفروق سره جمع کړو مفروق منه راکوي.

تاسو پوهیږئ چې جمع اوتفریق یوله بله سر ه اړیکي لري لاندې مثال ته پاملرنه وکړئ. مثال:

تاسو۳ کتابونه لرئ ۴ کتابونه مونږرا ونیول اوس تاسو څو کتابونه لرئ؟

حل: ۷ کتابونه = ۳ + ۴

تاسو ۴ کتابونه لرئ ۳ کتابونه مونږ را ونیول ټول څو کتابونه لرئ.

۷ کتابونه = ۴ + ۳

په همدې ډول که چېرې تاسو ۷ کتابونه ولرئ او ۳ کتابونه خپل ملګري ته ورکړئ اوس به تاسو څو کتابونه ولرئ. ۴ کتابونه = ۳ – ۷

اوس تاسو ۷ کتابونه لرئ او ۴ کتابونه موخپل ملګري ته ورکړل اوس تاسو څو کتابونه لرئ. ۳ کتابونه = ۴ – ۷

تاسو د جمعې او تفریق د دوو عملیو په سرته رسولو سره ددواړو عملیو ترمنځ اړیکي وپیژندلې څرنګه چې ۷=۴+۳ د جمعې یوه عملیه ده او ۳=۴–۷ د تفریق یوه عملیه ده. چې په حقیقت کې د جمعې له حاصل څخه د جمعې یوجز تفریق شو او د جمعې بل جز لاس ته راغلي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عددي جمله ولیکئ: جمع او یا تفریق یې کړئ.

۱- نوري ۵ مڼې درلودې او نوریې ۴ مڼې نوري ته ورکړې نوري ټولې

څو مڼې لري؟

مڼې ــــ = ــــ + ــــ

۲- نوري ا و نوریه ۹ مڼې لري، نوریې خپلې ۴ مڼې واخستلې له نورې

سره څو مڼې پاتې دي.

مڼې ــــ = ــــ + ــــــ

۳- سارا ۱۳ بکسه واخیستل او ګلالۍ ۱۴ بکسه واخیستل هغوی ټول

څو بکسونه اخیستي دي؟

بکسونه ــــ = ــــ + ــــ

۴- د ۲۷ په شمېر بکسونو شتوالی درلود اوشریفې ۱۴ بکسونه له هغو

څخه واخیستل، اوس څو بکسونه پاتې دي؟

بکسونه ــــ = ــــ - ــــ

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپاړلسم لوست

د جفت او تاق عددونو پيژندنه

هدف: زده کوونکي باید جفت او تاق عددونه وپيژني.

د دې مخ ښي خواته ۴ دانې شمعې او ۴ پتنګان دي چې هر پتنګ تـــه يوه شمعه رسيږي. يوه شمعه اويو پتنګ يوه جوړه جوړوي. اويوه جوړه د۲ دعدد په واسطه ښودل کيږي نو د۲ عدد يو جفت عدد دی، دمـــخ کينـــې خواته ۳ پتنګه او۲ شمعې دي. څرنګه چې په شکلونو کې ليدل کيږي دوه پتنګه ددوو شمعو په شاوخوا څرخيږي او يو پتنګ يوازې پاته کيږي، دايـــو له بله سره مساوي نه دي (بشپړې جوړې نه جوړوي) نو د۳ عدد يو تـــاق عدد دي.

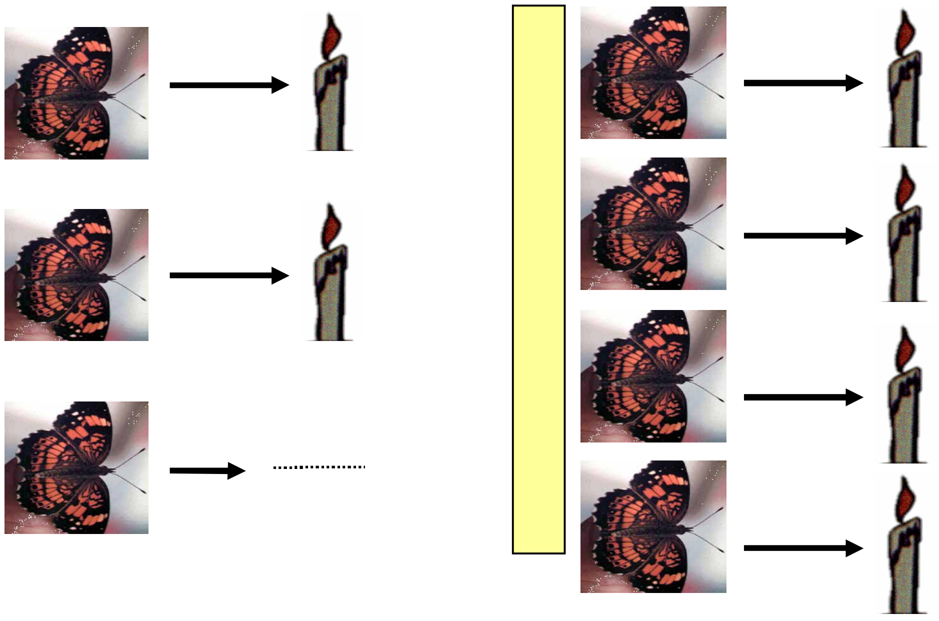

د زده‌کوونکو فعاليت: زده کوونکي دې جفت اوتاق عددونه د يو رقمي عددونو په واسطه لکه ۴، ۵، ٦، ۷، ۸، او ۹ د جوړو په جوړولو سره لکه: يو زده کوونکی اويو کتاب، يو ز ده کوونکی يو قلم، يـــوقلم او يـــوه کتابچه، په ټولګي کې جفت اوتاق عددونه تشخيص اوتوپير کړاي شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له دي لوست څخه پوهېدلای شو چي د (۲، ۴، ٦ او۸) عددونــه جفــت عددونه او د (۱، ۳، ۵، ۷ او۹) عددونه تاق عددونه دي.
نو ټول هغه عددونه چي ديويز رقمونه يــي ۰، ۲، ۴، ٦ او۸ وي جفــت عددونه او ټول هغه عددونه چي ديويز رقمونه يــي ۱، ۳، ۵، ۷ او۹ وي تاق عددونه بلل کيږي. په همدې ډول تاسو جفت اوتــاق عددونــه دوړو ډېرو په جوړه کولو سره په ښه توګه ليدلای شئ.

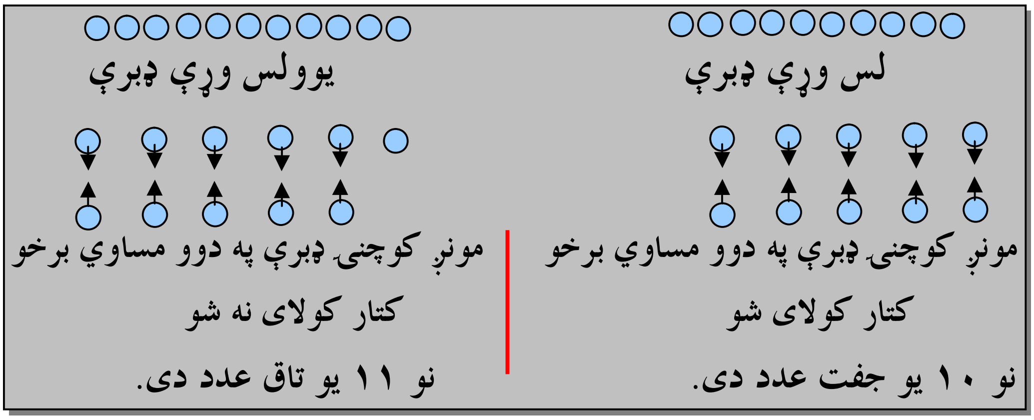

کوچنۍ ډېرې وکاروئ او چارټ ډک کړئ.

	يوکتار د دې کوچنيو ډېرو په اندازه سره جوړ کړئ	آيا دوه مساوي برخې جوړولای شئ؟	جفت عدد، دي اوکه تاق؟
۱	۱۲	**هو**	**جفت**
۲	۱۳		
۳	۱۴		
۴	۱۵		
۵	۱٦		
٦	۱۷		
۷	۱۸		
۸	۱۹		

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لاندې شکلونو کې کوم یوې جفت اوکوم یو یې تاق دی؟

۱. 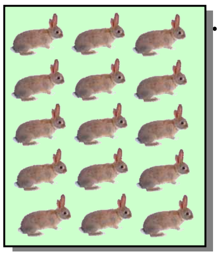
______

۲. 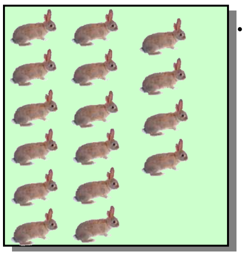
______

۳. 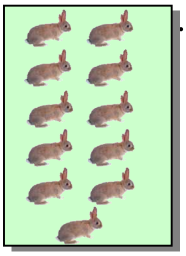
______

۴. 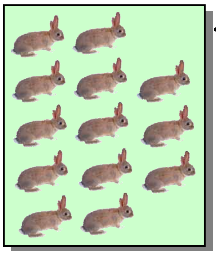
______

جفت او یا تاق عددونه ولیکئ.

۱. ۵۵ تاق   ۲. ۷۳ ______   ۳. ۴۲ ______

۴. ۳۴ ______   ۵. ۱۷ ______   ۶. ۲۶ ______

کورنۍ دنده:

لومړی درې جفت عددونه ولیکئ بیا وروسته درې تاق عددونه ولیکئ

جفت عددونه: ______ ______ ______

تاق عددونه: ______ ______ ______

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشق او تمرین:

۱- له ۷۰، ۵۴،۴۶، ۳۳، ۲۳، ۱۶، ۱۵ عددونو څخه جفت عددونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

۲- له ۷۵، ۶۰، ۴۲، ۳۸، ۲۵، ۲۲، ۱۸ عـــددونو څخه تاق عددونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

۳- ټول جفت عددونـــه چـــې د۳ او ۱۵ تـــرمنځ دي ویېلیکئ؟

۴- ټول تاق عددونه چـــې د۶ او۲۲ تـــرمنځ شـــته دي ویې لیکئ؟

۵- لاندې جدول په مناسبو عددونو سره ډک کړئ.

۳۰	۳۲	۳۴								۵۰

۶- لاندې جدول په مناسبو عددونو سره ډک کړئ.

۱	۳	۵					۱۵		۱۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

دريم فصل

د دوه رقمي عددونو جمع

اوولسم لوست

د دوه رقمي عددونو جمع کول له يوه رقمي عددونو سره (چې حاصل ولري)

هدف: زده کوونکي بايد دوه رقمي عددونه له يوه رقمي عددونو سره چې حاصل ولري جمع کړای شي.

مثال: غواړو چې د۱٦ عدد د۷ له عدد سره چې حاصل لرونکي دي جمع کړو.

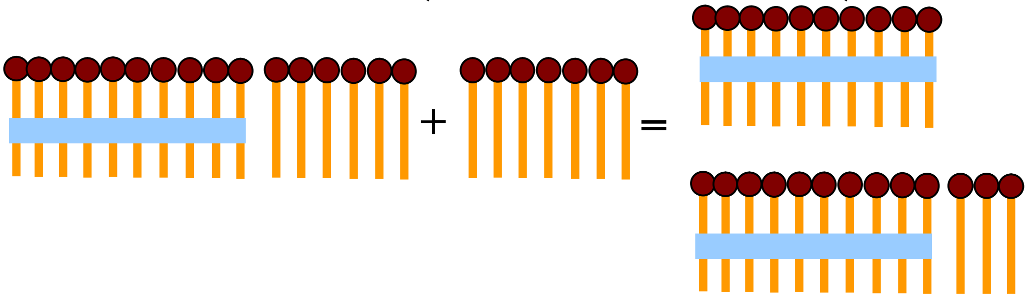

۱٦ + ۷ = ۲۳

پوهېږو چې د۱٦ عدد له ٦ يودانه يي او د لسو يوه بنډل څخه جوړ شوی دی کله چې ۷ يودانه يي له هغه سره جمع شي د يو دانه يي شمېر ۱۳ کبرۍ چې د هغو يودانه يي څخه يو د لسي بنډل لاس ته راځي او ۳ يودانه يي پاتې کبرۍ په دې ډول د ټولو لرګيو شمېر دوه بنډله د لسيو او درې يودانه يي ته رسېږي. چې د ۲۳ عدد حاصليږي. څرنګه چې ۳ يو دانه يي د يويزو په مرتبه کې او ۲ لسي د لسيزو په مرتبه کې ليکل کبرۍ نو له همدې امله ويل کبرۍ چې د جمعې عمليه حاصل لرونکي ده.

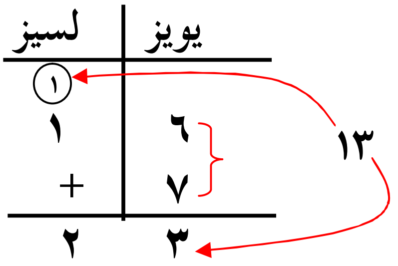

د پورتني مثال له حل کولو څخه په استفادې سره لاندې پوښتنې جمع کړئ.

۵۴	۴۵	۳۹	۲۵	۱۷
+ ۷	+ ۸	+ ٦	+ ۸	+ ۹
		۳۵		

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ټولګي کې د زده‌کوونکو فعالیت:

شکلونو ته وګورئ او عددي افاده یې ولیکئ.

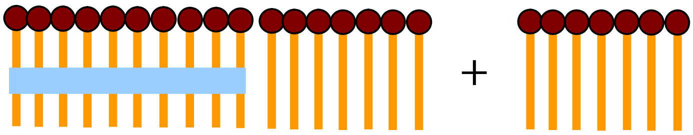

= ________

________ + ________ = ________

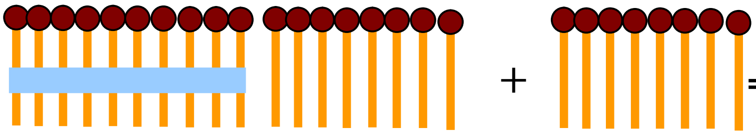

= ________

________ + ________ = ________

کورنۍ دنده: لاندې پوښتنې جمع کړئ.

۳۶	۴۵	۵۷
+ ۷	+ ۹	+ ۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتلسم لوست

د دوه رقمي عددونو جمع کول له دوه رقمي عددونو سره چې حاصل ولري

هدف: زده کوونکي دې دوه رقمي عددونه له دوه رقمي عددونو سره چې حاصل ولري جمع کړاۍ شي؟

لومړی مثال: غواړو چې د ۱۵ دوه رقمي عدد له ۱٦ دوه رقمي عدد سره جمع کړو دتیر شوي لوست څخه پوهیږو چې د۱۵ عدد له ۵ یودانه یي او یوه لسي بنډل څخه جوړ شوی دی. په همدې ډول د۱٦ عدد له ٦ یوه دانه یي او یوه لسي څخه منځ ته راغلی دی.

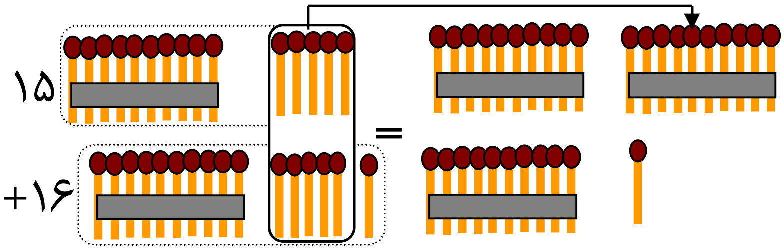

لسيز	يويز
①	
۱	۵
+ ۱	۶
۳	۱

دوهم مثال:

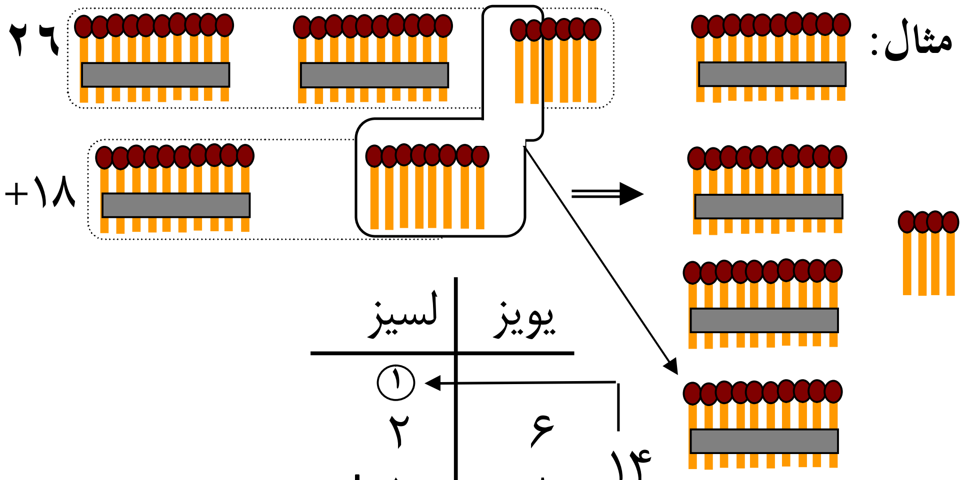

لسيز	يويز
①	
۲	۶
+ ۱	۸
۴	۴

۱۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هغه دوه رقمي عددونو مشق او تمرين چې حاصل ولري.

لومړی يويز سره جمع کړئ. دوهم بيا ګروپ (حاصل ونيسي) جوړ کړئ.
دريم لسيز جمع کړئ.

۴۶	۴۶	۴۶
۳۵ +	۳۵ +	۳۵ +
	۱ (۱۱ → ۱ او ۱ پورته)	۸۱ (۱ پورته)

تاسو ولې لومړی يويز سره جمع کوئ؟

د پورته مثال څخه په کار اخستنې سره لاندې پوښتنې حل کړئ.

۱.

لسيز	يويز
□	
۶	۳
۱ +	۷

لسيز	يويز
□	
۲	۷
۳ +	۱

لسيز	يويز
□	
۳	۹
۱ +	۵

لسيز	يويز
□	
۳	۷
۲ +	۹

۲.

لسيز	يويز
□	
۲	۹
۶ +	۶

لسيز	يويز
□	
۴	۷
۱ +	۸

لسيز	يويز
□	
۶	۵
۲ +	۷

لسيز	يويز
□	
۳	۱
۲ +	۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خپل یوه ملګري سره کار وکړئ:

۳- په الماری کې ۱۴ صندوقه شربت دي. یوه سړي ۳۸ صندوقه نور په هم هغه الماری کې کېښودل. اوس په الماری کې د شربت څو صندوقه دي؟_

۴- ګلالۍ دوه سفري بکسونه لري چې دروندوالی یې ۳۴ کیلوګرامه دی، په لاندې بکسونو کې د ګلالۍ سفري بکسونه کوم دي او هر یو یې څو کیلوګرامه دی ________؟

۵- په هر کارتن کې د شربت ۳٦ بوتله دي، آیا دوه کارتنه شربتونه د ۷۰ هلکانو لپاره بس کوي؟ ______

کورنۍ دنده:

د نن ورځې تمرینونه د لاندې کارونو سره، سرته ورسوئ.

تاسو په خپله یوه عبارتي پوښتنه ولیکئ او په هغه کې دوه رقمي عددونه وکاروئ اوسبا هغه ټولګیوالو ته وښیاست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نولسم لوست

د جمعې د دريو جزو جمع کول چې حاصل ولري

هدف: زده کوونکي د دريو عددونو د جمعې حاصل چې حاصل لرونکي دي پيداکړای شي.

۲۷ هلکان مطالعه کوي، ۳۴ هلکان درياضي کورنۍ کار سرته رسوي او ۱۸ هلکان رسامي کوي ټول څو هلکان دښوونځي کار اجراء کوي؟

اجازه راکړئ چې د جمعې دريې جزه يوله بله سره جمع کړو. د دې منظور لپاره لاندې حل په پام کې نيسو.

په دريم ګام کې لسيز جمع کړئ	په دوهم ګام کې حاصل ونيسئ	په لومړي ګام کې يويز جمع کړئ
(۱)	(۱) ← ۱۹	
۲۷	۲۷	۲۷
۳۴	۳۴	۳۴
۱۸ +	۱۸ +	۱۸ +
۷۹	۹	

۷۹ هلکان دښوونځي کار کوي.

۱ – د خپل ملګري سره يوځای کار وکړئ جمع يې کړئ که چېرې اړتياوې حاصل ونيسئ د جمعې حاصل پيداکړئ.

يويز	لسيز
	(۱)
۲	۳
۸	۱
۲	۴ +
۲	۹

يويز	لسيز
	☐
۸	۱
۱	۲
۷	۱ +

يويز	لسيز
	☐
۲	۶
۴	۱
۳	۲ +

يويز	لسيز
	☐
۷	۴
۰	۱
۶	۲ +

له خپل یوه ملګري سره کار او جمع يې کړئ.

۲.

۵۱	۱۶	۴۸	۵۶	۱۲	۳۰
۲۳	۲۰	۲۱	۲۷	۲۵	۲۴
+ ۱۳	+ ۶	+ ۲	+ ۴	+ ۵۱	+ ۲۰
۸۷					

۳.

۲۷	۳۵	۴۷	۲۳	۱۵	۲۲
۴۳	۲۱	۱۲	۲۳	۴۷	۱۳
+ ۱۴	+ ۲۵	+ ۷	+ ۲۳	+ ۳۵	+ ۴۲

۴. ______ = ۲۵ + ۳۷ + ۲۵   ۵. ______ = ۳۶ + ۱۸ + ۱۲

کوچنیان مرۍ په تار کې اچوي چې په مارکیټ کې يې وپلوري هر تار څو قیمت لري؟

۱۷ افغانۍ

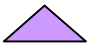
۳۶ افغانۍ

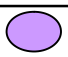
۲۵ افغانۍ

۱. 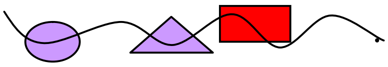
______ افغانۍ

۲. 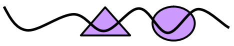
______ افغانۍ

۳. 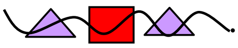
______ افغانۍ

۴. 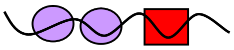
______ افغانۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دوو رقمي عددونو د جمعې مشق او تمرين

حبيب ۹۳ افغانۍ لري هغه په دې افغانيو له لاندې شيانو څخه کوم دوه شيان رانيولای شي.

کرتۍ

بوټ

پتلون

جاکټ

۴۹ افغانۍ　　۴۸ افغانۍ　　۴۵ افغانۍ　　۴۰ افغانۍ

حدس ووهئ ترڅو درته معلوم شي چې ستاسو حدس صحيح دی اوکه نه؟

دا ډير زيات قيمت لري کوشش وکړئ داسې شی واخستلای شئ چې قيمت يې لږ وي.	زه نږدې يم خو قيمت يې اوس هم زيات دی کوشش وکړئ داسې شی واخلئ چې بياهم لږ قيمت ولري.	تاسو پوره پيسې لرې چې دا دوه شيان واخلئ.
۴۹ افغانۍ ۴۸ افغانۍ ۹۷ افغانۍ	۴۹ افغانۍ ۴۵ افغانۍ ۹۴ افغانۍ	۴۹ افغانۍ + ۴۰ افغانۍ ۸۹ افغانۍ

حبيب جاکټ اوکرتۍ را نيولای شي.

له خپل ګروپ سره خبرې وکړئ.

۱- حبيب په ۹۳ افغانيو نور کوم دوه شيان را نيولای شي؟

مرسته: هلته درې نور امکانات شته.

______　______　______

حل يې کړئ او فکر وکړئ

۲- جميله ۸۶ افغانۍ لري هغه غواړي چې له پورته شيانو څخه دوه شيان را ونيسي هغه کوم دوه شيان را نيولای شي؟

جميله ______ او ______ را نيولای شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- حل يې کړئ وښاياست جميله او جمشيد کومې پيسې چې له ځان سره لري له لاندې شيانو څخه کوم يو شی رانيولای شي.

ناوه کۍ

۲۹ افغانۍ

جورابي

۴۹ افغانۍ

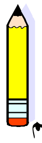

قلم

۴۲ افغانۍ

کتاب

۳۵ افغانۍ

عينکې

۳۰ افغانۍ

موټرکۍ

۲۵ افغانۍ

۴- جميله ٦۹ افغانۍ لري هغه غواړي چې دوه شيان واخلي هغه کوم شيان اخستلای شي.

جميله ________ او______ اخيستلای شي.

۵- جميله په ٦۹ افغانيو نور کوم دوه شيان اخيستلای شي.

جميله ________ او______ اخيستلای شي.

٦- جمشيد ٦۰ افغانۍ لري هغه غواړي له پورته شيانو څخه دوه شيان واخلي هغه کوم شيان اخيستلای شي.

جمشيد ________ او______ اخيستلای شي.

۷- جمشيد په ٦۰ افغانيو نور کوم دوه شيان اخيستلای شي؟

جمشيد ________ او______ اخيستلای شي.

کورنۍ دنده: جميله غواړي چې درې شيان واخلي. آيا پوره پيسې ورته لري؟ تاسو څرنګه پوهيږي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم فصل

د دوه رقمي عددونو تفریق

شلم لوست

له دوه رقمي عدد څخه دیوه رقمي عدد تفریق کول، چې په هغه کې پور(قرض) اخیستل وي

هدف: زده کوونکي له دوه رقمي عدد څخه دیوه رقمي عدد چې په هغه کې پور اخیستل وي تفریق کړاي شي.

مثال: تاسو ۲۱ قلمونه لرئ، غواړي چې د هغو څخه ۸ قلمونه خپل ورورته ورکړئ آیا په آسانه سره دا کار کولای شئ ځرنګه؟

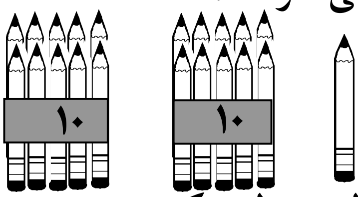

په شکل کې لیدل کیږي چې یوه دانه او دوه بنډلونه د لس ګونوشته دي تر هغه وخت پورې له هغو څخه ۸ خپل ورورته ورکولای نشئ. په دې صورت کې باید دلسي یوبنډل خلاص کړي دمثال په توګه:

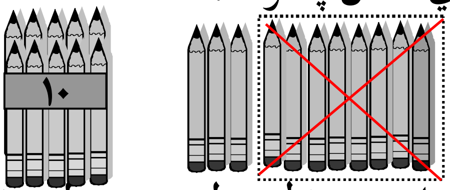

اوس چې ټوله یوولس یودانه یې قلمونه او یو بنډل د لسي دی له هغو څخه ۸ داني قلمونه خپل ورور ته ورکړئ چې په پاى کې ۳ دانې یودانه یې او یو بنډل د لسي پاته کیږي چې ۱۳ قلمونه کیږي په ریاضي کې د تفریق دا عملیه داسې ښودل کیږي.

⑪ ①	
۲ ۱	← مفروق منه
۸ −	← مفروق
۱ ۳	← دتفریق حاصل

چې لوی عدد ته مفروق منه، کوچنی عدد ته مفروق او پاتې شوي عدد ته د تفریق حاصل وایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشق او تمرین: له دوه رقمي عدد څخه دیوه رقمي عدد تفریق کول دپـــور (قرض) اخیستلو په صورت کې.

لاندې پوښتنې تفریق کړئ.

۳۲ − ۵	۲۷ − ۹	۲۶ − ۸	۲۴ − ۷
۵۷ − ۸	۵۱ − ۶	۴۵ − ۸	۳۸ − ۹
۹۵ − ۷	۸۲ − ۶	۷۰ − ۱	۶۳ − ۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو ویشتم لوست

له دوه رقمي عددونو څخه د دوه رقمي عدد تفریق (د پور اخستلوپه صورت کې)

هدف: زده کوونکي له دوه رقمي عدد څخه ددوه رقمي عدد چې په هغه کې پور اخیستل وي تفریق کړای شي.

لومړی مثال: د تاسو اورلګیت ۴۵ لرګوټي لري او غواړئ چې داورلګیت ۱۸ داني خپل ورور ته ورکړي داکار څرنګه سرته رسوئ.

یویز	لسیز
۵	۴
۸	۱–

پوهیږو چې ۴۵ له څلور بنډلو لسیو او ۵ یودانه یي څخه جوړ شوی دی او د ۱۸ عدد له یوه بنډل لسي او ۸ یوه دانه یي څخه حاصل شوی دی.
اوپه دي هم پوهیږو چې د تفریق په عملیه کې یویز له یویز او لسیز له لسیز څخه منفي کوو. څرنګه چې د لوی عدد (مفروق منه) د یویزو رقم ۵ یودانه یي دی او له هغه څخه د ۸ یو دانه یي عدد منفي کیدای نشي نو د لسي یوبنډل خلاصوو او په لسو یودانه یي بدلوو.

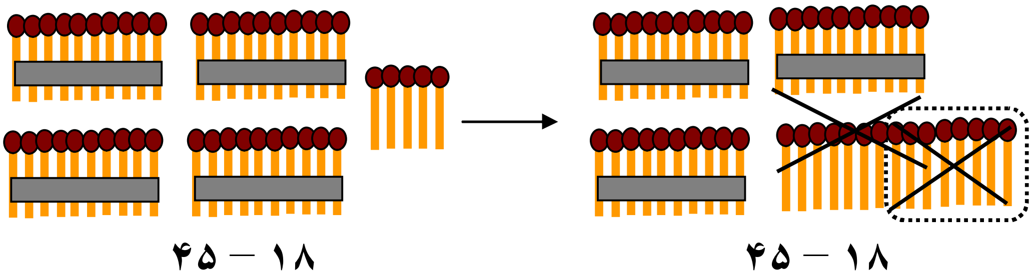

لس یودانه یي چې له ۵ یو دانه یي سره یوځای شي ۱۵ یودانه یي حاصلیږي او د لسو له بنډلو څخه دلسو دري بنډله پاتي کیږي. د۱۵ یودانه یي څخه چې ۸ یودانه یي منفي کړو ۷ یو دانه یي پاتي کیږي اوله دریو لسیو څخه چې یو بنډل د لسي منفي شي ۲ بنډله پاتي کیږي چې د تفریق د دې عملیې په نتیجه کې ۲۷ لرګوټي پاتې کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا عملیه په ریاضي کې داسې اجراء کوو.

یویز	لسیز	
⑮	③	
۵	۴	مفروق منه
۸	۱−	مفروق
۷	۲	د تفریق حاصل

دوهم مثال:

۳ ۴	مفروق منه
− ۱ ۶	مفروق
	دتفریق حاصل

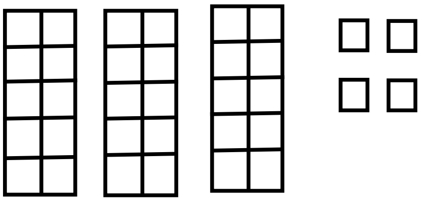

په پورتني شکل کې نښو کولای سمدلاسه د ۳۴ له عدد څخه د ۱٦ عدد تفریق کړو. ترڅو چې یو بنډل د لسي په یوه دانه یې بدل نکړو نولــه دې امله یو لسی په یوه دانه یې باندې بدلوو او وروسته عملیه سرته رسوو.

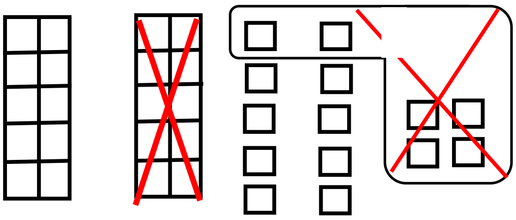

په دې شکل کې لیدل کیږي چې ۱۴ یو دانه یې او ۲ لسي حاصل شــوي دي که چېرې له ۱۴ یودانه یې څخه ٦ یودانه یې منفي شي ۸ یودانه یې پاتې کیږي اوله ۲ لسیو څخه چې یو لسي منفي شي ۱ لسی پاتې کیږي د مثال په توګه:

یویز	لسیز	
⑭	②	
۴	۳	مفروق منه
۶	۱−	مفروق
۸	۱	د تفریق حاصل

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشق او تمرین: ددوو رقمي عددونوتفریق.

عددونه تفریق کړئ او په هغوی کې مفروق منه، مفروق او د تفریق حاصل وښایاست.

۱.	۴۹ – ۳۱ =	۶۴ – ۲۵ =	۸۱ – ۱۴ =
۲.	۶۲ – ۱۲ =	۲۲ – ۱۵ =	۷۳ – ۳۶ =
۳.	۵۶ – ۱۹ =	۳۸ – ۹ =	۹۴ – ۷ =

کورنۍ دنده:

په لاندې چوکاټونو کې غلط ځوابونه پیدا کړئ.

۱.	۵۴	۴ لسیز ۱۴ یویز	۵ لسیز ۴ یویز	۴ لسیز ۱۵ یویز
۲.	۷لسیز ۱۸یویز	اته اویا	۷لسیز ۸یویز	۷۸
۳.	نه څلویښت	۴لسیز۱۹یویز	۴۹	۴لسیز۹یویز

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشق او تمرين: ددوو رقمي عددونو تفريق.

تاسو دوه رقمي عددونه تفريق کولای شئ.

دريم	دوهم	لومړی
④① ~~٥~~ ~~١~~ - ٢ ٩ ——— ٢ ٢ ٤ - ٢ ٢	④① ~~٥~~ ~~١~~ - ٢ ٩ ——— ٢ ١١ - ٩ ٢	④① ~~٥~~ ~~١~~ - ٢ ٩ ———

معنا يې دا ده چې ٢٢ = ٢٩ − ٥١

د خپل ملګري سره په ګډه کار وکړئ،تفريق يې کړئ که چېرې اړتياوې پور واخلئ.

١.

لسيز	يوېز
٥	١٨
٦	٨
− ٤	٩
١	٩

لسيز	يوېز
☐	☐
٤	٥
− ٣	٨

لسيز	يوېز
☐	☐
٨	٧
− ٥	٧

لسيز	يوېز
☐	☐
٧	٣
− ٢	١

٢.

لسيز	يوېز
☐	☐
٤	٥
− ١	٨

لسيز	يوېز
☐	☐
٦	٣
− ٢	٧

لسيز	يوېز
☐	☐
٧	٨
− ٤	٩

لسيز	يوېز
☐	☐
٩	٥
− ٢	٦

په چوکاټ کې دکارشوي مثال نه په کار اخيستو سره لاندې پوښتنې حل کړئ.

٣.

٩٠	٣٦	٤٣	٦٧	٩٧
− ٧١	− ١٧	− ٥	− ٣٨	− ٧٨

(c) ketabton.com: The Digital Library

حل يې کړي:

۴. ۸۳ − ۲۴ ‏ ‏ ۳۹ − ۱۲ ‏ ‏ ۴۶ − ۲۵ ‏ ‏ ۲۰ − ۱۳ ‏ ‏ ۸۵ − ۲۰ ‏ ‏ ۴۲ − ۱۹

۵. ۵۲ − ۳۷ ‏ ‏ ۹۳ − ۶۱ ‏ ‏ ۷۸ − ۱۹ ‏ ‏ ۵۶ − ۴۷ ‏ ‏ ۴۰ − ۲۵ ‏ ‏ ۸۳ − ۲۴

قوانين تعقيب او تفريق يې کړئ قانون او قاعده پيداکړئ او ورک شوي عددونه وليکئ.

٦.

۱۷ عددله لاندې عددونو څخه تفريق کړئ	
۶۸	۵۱
۴۹	
۷۳	
۳۱	
۵۵	

۷.

تفريق يې کړئ		
مفروق منه	مفروق	دتفريق حاصل
۳۷	۱۹	
۹۳	۷۷	
۶۳	۴۳	
۷۰	۵۲	
۵۸	۴۰	

کورنۍ دنده: حل يې کړئ.

صادق د رياضي د پوښتنو د حل لپاره د کاغذ ۳۷ پاڼي درلودې چې يوڅه شـــمېر د دې پاڼو څخه يوه کوچني مورک وخوړلې، د صادق د پاتي پاڼو شمېر د افـــادې لـــه مخـــې پـــيداکړئ چې څو پاڼې خوړل شوي دي. او څو پاڼي پاتي دي.

مرسته: هره پوښتنه به دوه ځوابونه ولري.

(۲)(۱۷)
~~۳~~ ~~۷~~
− ۱
۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه ويشتم لوست

د جمعي او تفريق د عمليو آزمول د يو بل په واسطه

هدف: زده کوونکي د جمعي عمليه د تفريق په واسطه او د تفريق عمليه د جمعي په واسطه امتحان کړای شي او برسيره پر هغه د مفروق منه، مفروق او د تفريق حاصل کلمې هم هدف ده،

د دې دپاره چې پوه شو د جمعي عمليه صحيح سرته رسيدلې اوکه غلطه د جمعې پوښتنه حل او د لاندې عمليې په واسطه يې آزمويو.

مثال:

دجمعې لومړی جز ←	۷۵ (۱)		
دجمعې دويم جز ←	۱۸ +		
دجمعې حاصل ←	۹۳		

امتحانول:

۹۳ (۱۳)(۸)	مفروق منه
۱۸ −	مفروق
۷۵	دتفريق حاصل

۹۳ (۱۳)(۸)	مفروق منه
۷۵ −	مفروق
۱۸	دتفريق حاصل

يعنې د جمعې د پوښتنې د صحيح والي لپاره د جمعې له حاصل څخه د جمعې يو جز تفريق کوو که چېرې د جمعې بل جزء لاس ته راشي د جمعې پوښتنه صحيح ده. که چېرې د جمعې بل جزء لاس ته رانشي نو پوښتنه غلطه جمع شوې ده. لاندې پوښتنې حل او امتحان کړئ.

۶۳ + ۲۹ = ☐	۵۹ + ۱۴ = ☐	۴۵ + ۲۸ = ☐	۴۸ + ۲۴ = ☐
امتحان: ☐ − ☐ = ☐	امتحان: ☐ − ☐ = ☐	امتحان: ☐ − ☐ = ☐	امتحان: ☐ − ☐ = ☐
۳۹ + ۳۶ = ☐	۴۸ + ۳۷ = ☐	۶۷ + ۲۷ = ☐	۷۵ + ۱۶ = ☐
امتحان: ☐ − ☐ = ☐	امتحان: ☐ − ☐ = ☐	امتحان: ☐ − ☐ = ☐	امتحان: ☐ − ☐ = ☐

(c) ketabton.com: The Digital Library

درويشتم لوست

د تفريق د عمليې آزمونه

هدف: زده کوونکي د جمعې دعمليې په سرته رسولو سره د تفريق د عمليې په صحيح والی باندې ډاډه اوسي.

مثال: د تفريق لاندې پوښتنه په نظر کې ونيسئ.

آزموينه:

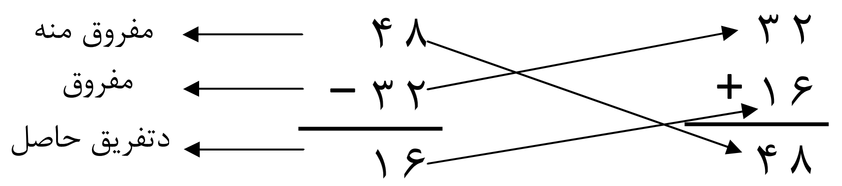

د دې لپاره چې پوه شو د تفريق عمليه مو صحيح سرته رسولې ده اوکه نه په دې صورت کې د تفريق حاصل دمفروق سره جمع کوو که چېرې مفروق منه لاس ته راشي د تفريق پوښتنه صحيح حل شوې ده او که چېرې مفروق منه لاس ته رانشي نو پوښتنه غلطه حل شوې ده.

تمرين:

۴۹ − ۱۷ = ☐ ؛ ☐ + ☐ = ☐

۳۸ − ۲۸ = ☐ ؛ ☐ + ☐ = ☐

۶۷ − ۵۰ = ☐ ؛ ☐ + ☐ = ☐

۸۷ − ۴۸ = ☐ ؛ ☐ + ☐ = ☐

۷۰ − ۲۰ = ☐ ؛ ☐ + ☐ = ☐

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځلور ویشتم لوست

د عددونو جمع کول د چوت په واسطه

هدف: زده کوونکي عددونه د چوت په واسطه جمع کړای شي چې د ذهن د انکشاف لپاره ښه وسیله ده.

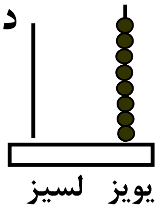

دا د چوت یو کوچنۍ نمونه ده په داسې حال کې د ښي خوا سیخ یا میله د یویزو مرتبه او دکیڼې خوا سیخ یا میله د لسیزو مرتبه ښيي داچوت د یویزو په مرتبه کې ۸ دانې مرۍ لري او د لسیزو په مرتبه کې یې مرۍ نښته اوشي نه لري. دا چوت چې تاسو وینئ ۸د عدد ښیي.

تاسو لاندې هر یوشکل خپلو کتابچوته نقل کړئ او د هغه اړوند عدد ولیکئ.

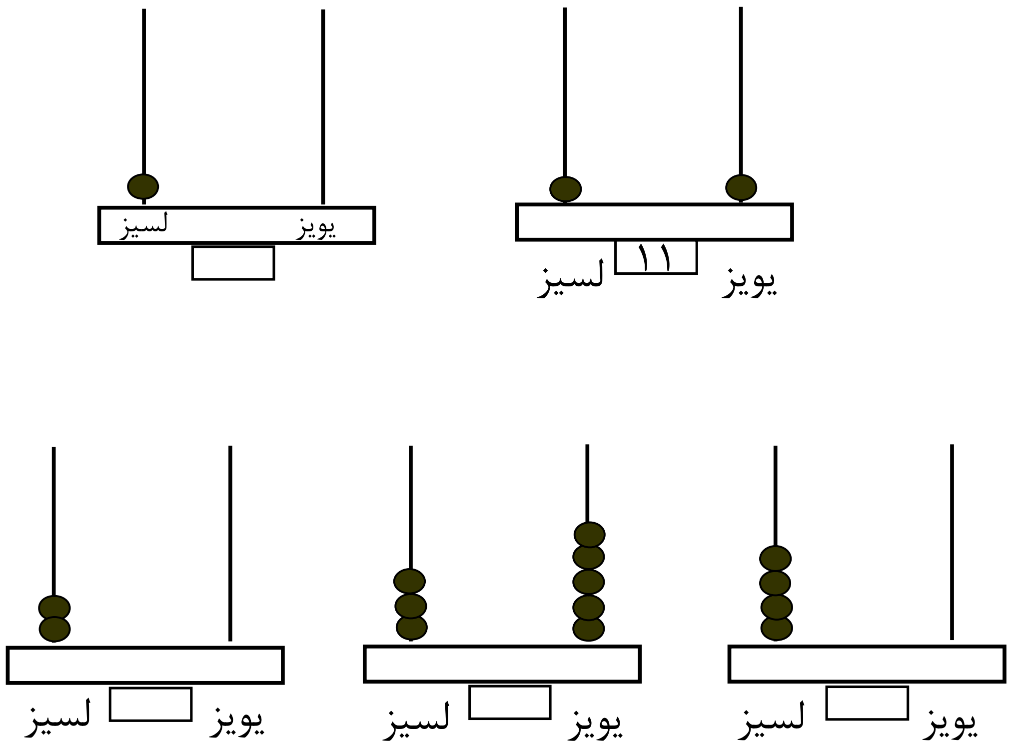

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس غواړو د چوت په واسطه د دوو عددونو د جمع کولو په طريقه باندې پوه شو، د دې مطلب لپاره د ۱۳ عدد د۱۱ له عدد سره جمع کوو.

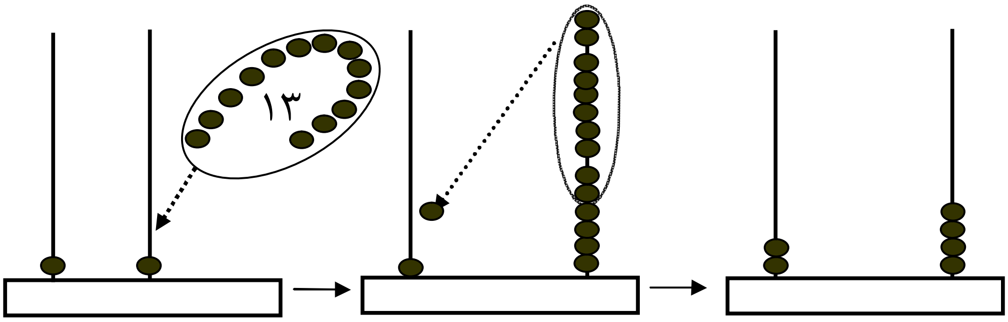

۱۱ + ۱۳ ⟶ ۱۰ + ۱۴ ⟶ ۲۰ + ۴ = ۲۴

له کينې خوا څخه په لومړي چوت کې د يويزو په ځای کې يوه مـــرۍ او د لسيزو په ځای کې هم يوه مرۍ شته ده چې د۱۱ عدد راښيي. او ۱۳ مرۍ په هغو باندې دزياتوالي په حالت کې دي. کله چې ۱۳ مرۍ ګاني په هغـــو باندې ورزيات شي نوپه دوهم شکل کې د يويزو په ځای کې ۱۴ مرۍ او د لسيزو په ځای کې بياهم هغه يوه مرۍ ده. څرنګه چې پوهيږو چې لس يـــو دانه يې ديوه لسي سره مساوي کيږي نو دلسو يوه دانه يې مريو په ځای د لسيزو په ځای کي يوه مرۍ ايږدو چې د يويزو په ځای کې ۴ مرۍ پـــاتې کيږي او د لسيزو په ځای کي ۲ مرۍ کيږي چې دوه لسه يعنې ۲۰ راښيي په دې صورت کې وروستۍ چوت د۲۴ عدد راښيي.

۱– د چوت څخه کار واخلئ او لاندې پوښتنې په زده کوونکو باندې حل کړئ.

۱۲	۲۸	۲۴	۱۵
+ ۷	+ ۱۳	+ ۱۰	+ ۸

۲–د ۸، ۱۳، ۳۲، ۴۰، ۵۷ او۸۳ عددونه په چوت کې وښاياست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه ویشتم لوست

د عددونو تفریق د چوت په واسطه

هدف:زده کوونکي د تفریق عملیه دچوت په واسطه سرته ورسولای شي ترڅودعملیي سرته رسول د هغو دذهني پراختیا سبب شي.

غواړو دچوت په واسطه د۲۵ له عدد څخه د۱۲ عدد تفریق کړو.

۲۵ – ۱۲ = ☐

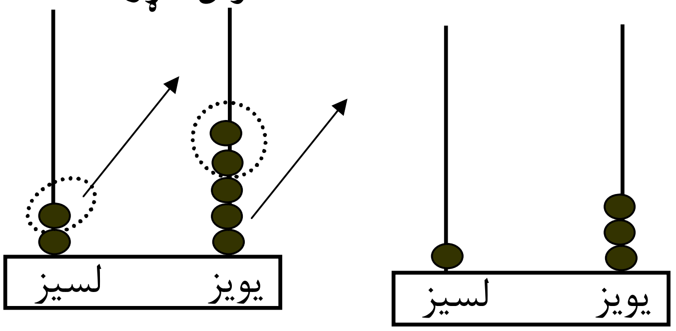

۲۵ – ۱۲ = ۱ ۳

د شکل له مخې لیدل کیږي چې د یویزو له سیخ څخه دوه مـــرۍ او د لسیزو څخه یوه مرۍ ایستل کیږي یعني کمیږي په نتیجه کې د ښي خوا په چوت کې د یویزو په سیخ کې ۳ مرۍ او د لسیزو په سیخ کې یـــوه مرۍ پاتې کیږي. او د تفریق حاصل د۱۳ عدد کیږي.

مشق او تمرین: د تفریق دعملیې سرته رسول په چوت کې.

۱– د تفریق لاندې پوښتنې په چوت کې سرته ورسوئ.

۲۳	۲۴	۱۵	۱۲
– ۱۳	– ۱۰	– ۸	– ۷

۲–د ۶،۱۴،۱۶، ۲۵، ۶۳ او ۷۹ عددونه په چوت کې وښایاست.

۳– په لاندې شکلونو کې د هرچوت اړوند عدد د هغو تر لاندې ولیکئ.

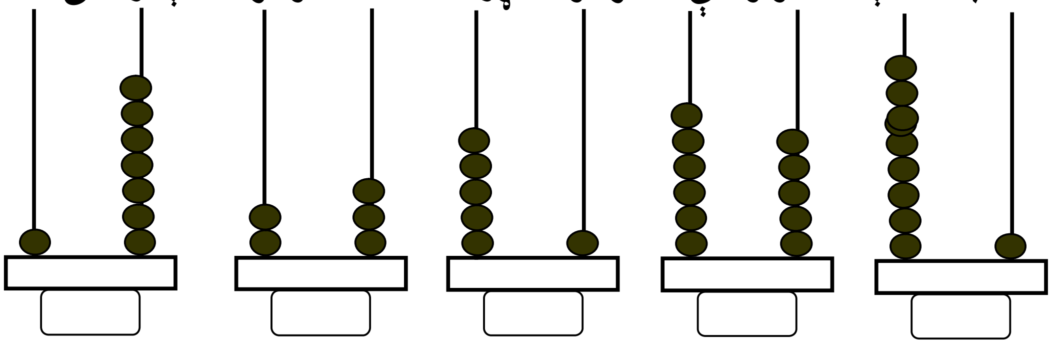

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم فصل

له (۱۰۰– ۱۰۰۰) پورې د عددونو لوستل او ليكل

شپږم ويشتم لوست

له (۱۰۰ – ۱۰۰۰) پورې د عددونو لوستل او ليكل

هدف: زده كوونكي بايد تر ۱۰۰۰ پورې دعددونو لوستل اوليكل زده كړي.

مونږ پوهېږو چې ټول عددونه له لاندې لس شكلونو څخه جوړ شوي دي.

۰ ، ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ٦، ۷، ۸ او ۹

چې پورته هر يوه شكل ته رقم وايي كه چېرې د ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ٦، ۷، ۸ او ۹ عددونو ښي خواته يو صفر كيږدو نو لاندې عددونه لاس ته راځي.

۱۰، ۲۰، ۳۰، ۴۰، ۵۰، ٦۰، ۷۰، ۸۰، ۹۰ چې دا عددونه يو لسي ياځو لسيه راښيي او دا له ۱۰ څخه تر۹۹ پورې عددونه دوه رقمي عددونه دي چې له ښي خوا څخه د كيڼي خواته په ترتيب سره لومړي رقم ته د يويزو ځاى او د هغو دوهم رقم ته د لسيزو ځاى وايي.

اوس كه چېرې د يو رقمي عددونو ښي خواته دوه صفرونه كيښودل شي نو د ۱۰۰، ۲۰۰، ۳۰۰، ۴۰۰، ۵۰۰، ٦۰۰، ۷۰۰، ۸۰۰ او ۹۰۰ عددونه حاصليږي چې دا عددونه يو سلي يا څو سلونه راښيي او درې رقمي عددونه بلل كيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووه ویشتم لوست
لس ګوني (لسیز) او سل ګوني

هدف: زده کوونکي په دې پوه شي چې لس یویز مساوي له یوه لسي، اولس (سلیز) لسي مساوي له یوه سلي سره کېږي.

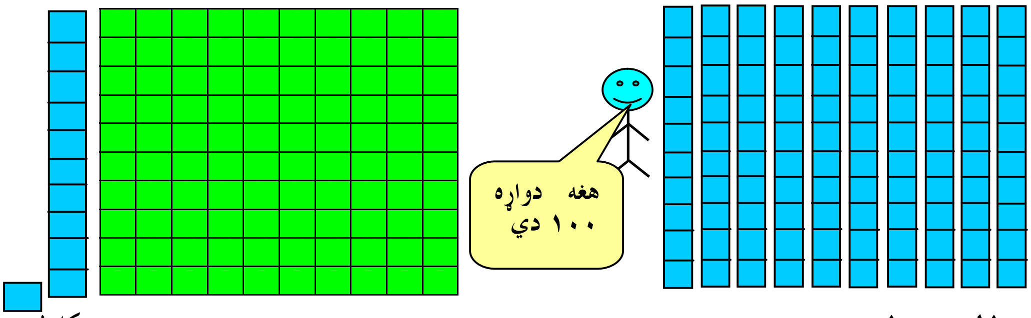

۱۰ لسیز ۱۰۰   ۱-سلی ۱۰۰ دریم شکل   دویم شکل لومړي شکل

که چېرې پورتني شکلونه ولیدل شي په آسانۍ سره پوهېدلای شو چې دوهــم شکل د لومړي شکل لس برابره دی چې ۱۰ ددوه رقمو کوچنی عدد دی او د هغو دریم شکل ۱۰۰ معرفي کوي چې د دوهم شکل لس برابره او سل برابره د لومړي شکل دی چې د درې رقمیو کوچنی عدد دی.

۱. 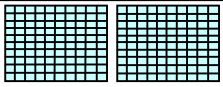	۲ سلګوني	۲۰۰
۲. 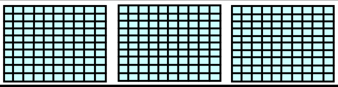	ــــــ سلګوني	
۳. 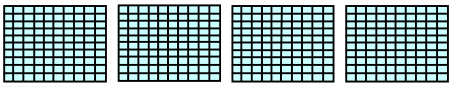	ــــــ سلګوني	
۴. 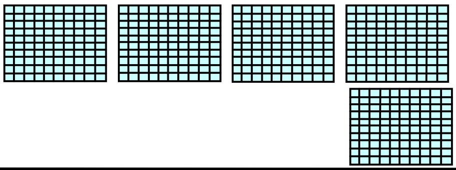	ــــــ سلګوني	
۵. 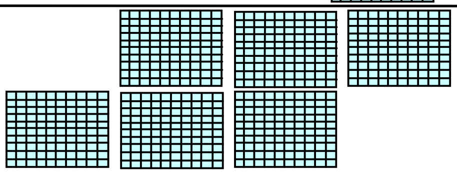	ــــــ سلګوني	
٦. 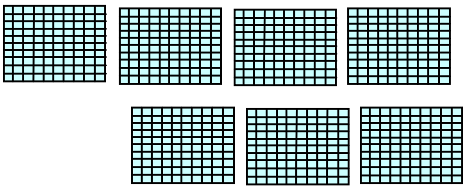	ــــــ سلګوني	

(c) ketabton.com: The Digital Library

مونږ سلونه د لسونو په توګه لیکلای شو څرنګه...

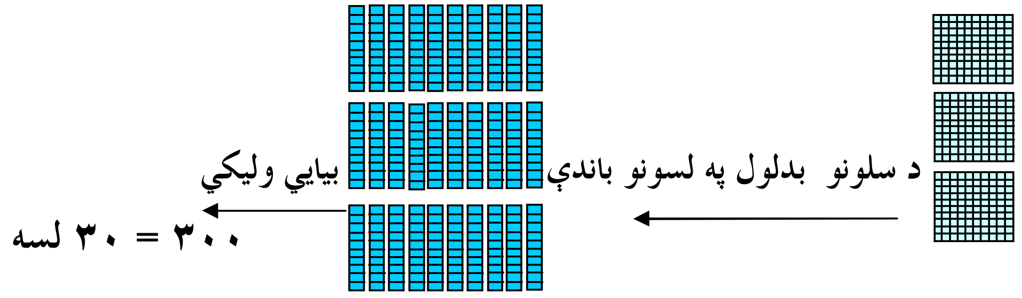

د پورته مثال څخه په کار اخیستو سره د شکلونو له مخې تش ځایونه ډک کړئ.

۱. 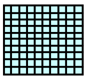

۱۰۰ = ۱۰ لسه

۲. 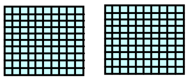

___ = ___ لسه

۳. 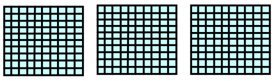

___ = ___ لسه

۴. 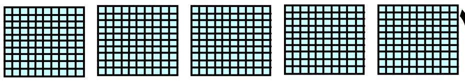

___ = ___ لسه

۵. 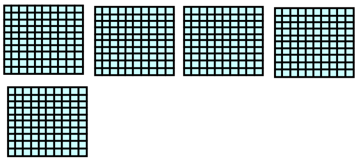

___ = ___ لسه

۶. 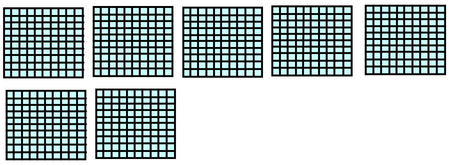

___ = ___ لسه

کورنۍ دنده: حل یې کړئ.

۱. ۲۷ + ۳۵

۲. ۸۶ − ۱۳

۳. ۷۲ − ۲۷

۴. د شکل له مخې ووایاست چې یوسلې له څو لسیزو او څو یویزو څخه جوړ شوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته ويشتم لوست
سليز، لسيز او يويز

هدف: زده کوونکي درې رقمي عددونه په اړوند مرتبو کې ځای په ځای کړای شي.

ګرانو زده کوونکو! تاسو په تير لوست کې له ۱۰۰ څخه تر ۹۰۰ پورې عددونه پيژندلي دي. اوس که چېرې د۱۰۰، ۲۰۰، ۰۰۰، ۹۰۰ عددونو د لومړي رقم په ځای د۱، ۲، ۰۰۰، ۹ يو رقمي عدد وليکو د۱۰۱، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۰۷، ۱۰۸ او۱۰۹ عددونه حاصليږي او همدارنګه که چېرې ددواړو صفرونو په ځای نور رقمونه وليکل شي له ۱۱۱ څخه تر ۹۹۹ پورې عددونه لاس ته راځي چې له ۱۰۰ څخه تر ۹۹۹ پورې درې رقمي عددونه دي. تر ټولو کوچنی درې رقمي عدد ۱۰۰ دی او تر ټولو لوی درې رقمي عدد ۹۹۹ دی او د هغو اړوند رقم د يويزو، لسيزو او سليزو په ځايونوکې په لاندې توګه ليکل کيږي.

سليز	لسيز	يويز
۱	۰	۰

سليز	لسيز	يويز
۱	۰	۱

سليز	لسيز	يويز
۱	۱	۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

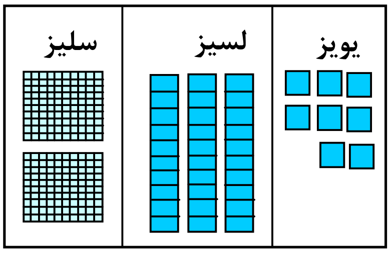

یویز	لسیز	سلیز
۸	۳	۲

دوه سوه اته دیرش

که چیرې د لسیزو عدد، ونه لري تاسو څه شی باید ولیکئ؟

د خپل کار په کتابچو کې ولیکئ څو سلیز، لسیز او یویز دکارشـــوي مثال څخـــه کار واخلئ او وروسته د شکل له مخې عدد ولیکئ.

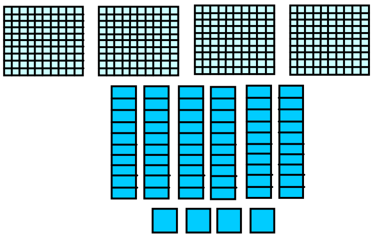

یویز	لسیز	سلیز
۴	۶	۴

۴۶۴

۱. 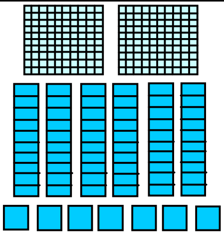

یویز	لسیز	سلیز

۲. 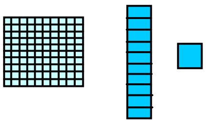

یویز	لسیز	سلیز

۳. 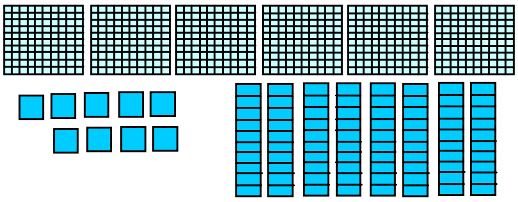

یویز	لسیز	سلیز

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴. 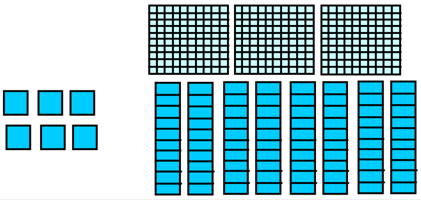

سليز	لسيز	يويز

____

۵. 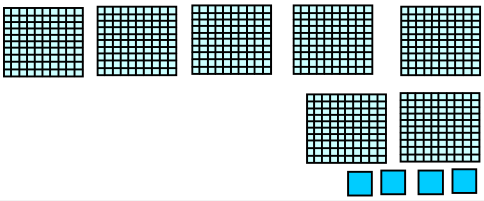

سليز	لسيز	يويز

____

٦. 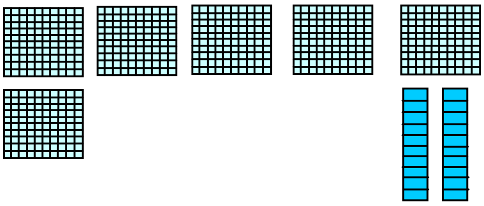

سليز	لسيز	يويز

____

۷. 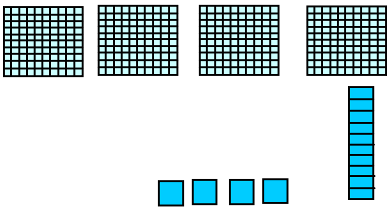

سليز	لسيز	يويز

____

۸. تاسو یو عدد وټاکئ او د 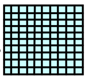، 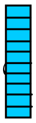 شکلونو په واسطه هغه عدد وښایاست.

سليز	لسيز	يويز

____

کورنۍ دنده: نمونې ته وګورئ او ځوابونه پیداکړئ.

۱. په ۴۰۰ کې خومره 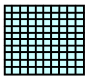 ؟

په ۴۰۰ کې خومره 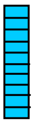 ؟

په ۴۰۰ کې خومره ؟

۲– په ۹۰۰ کې خومره 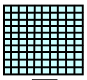 ؟

په ۹۰۰ کې خومره 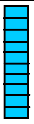 ؟

په ۹۰۰ کې خومره ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه ويشتم لوست

تر ۱۰۰۰ پورې د عددونو مقامي ارزښت

هدف: زده کوونکي برسيره پردې چې تر زرو پورې دعددونو مقامي قيمت وپيژني او وبې ليکي د شکلونو له مخې وکړای شي اړوند عددوليکي.

يو عدد په ۳ ډوله ليکلای شي.

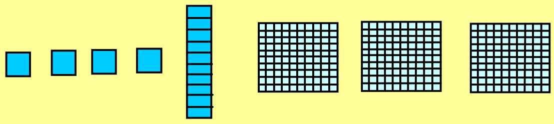

۳ سلی‌ ۱ لسي ۴ يودانه يي

۴ + ۱۰ + ۳۰۰

۳۱۴

د خپل يوه ملګري سره کاروکړئ د حل شوي مثال څخه په کاراخستو سره عدد پـــه ۳ ډوله وليکئ:

۱.

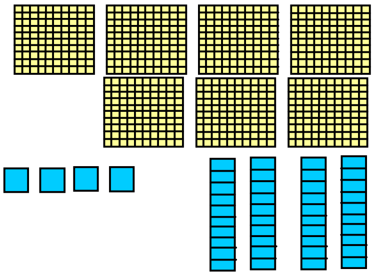

___ سليز ___ لسيز ___ يويز

___ + ___ + ___

______

۲.

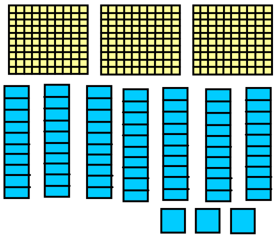

___ سليز ___ لسيز ___ يويز

___ + ___ + ___

______

۳.

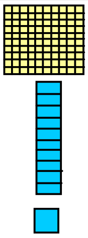

___ سليز ___ لسيز ___ يويز

___ + ___ + ___

______

۴.

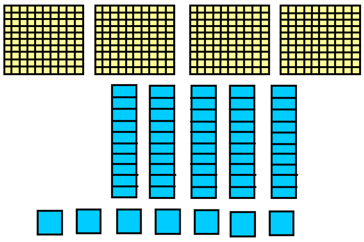

___ سليز ___ لسيز ___ يويز

___ + ___ + ___

___

(c) ketabton.com: The Digital Library

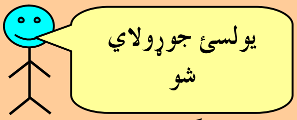

۱. 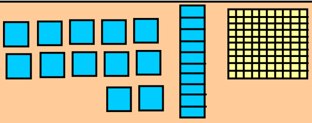 ۱ سليز ۱ لسيز ۱۲ يويز

۲. شکل ته وګورئ له يويزو څخه يوبل لسی يا لسيز جوړ کړئ.

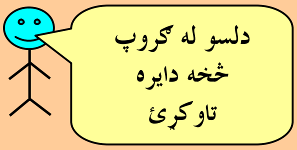

۳. 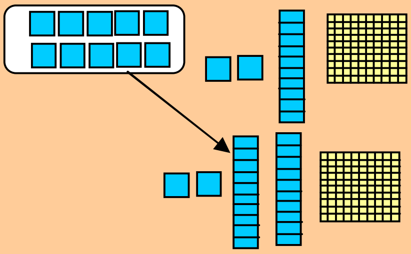 ۱ سلئ ۲ لسئ ۲ يودانه يي ۱۲۲

۱. له لسيو (لسيزو) څخه د سليو(سليزو) ګروپ جوړ کړئ او اړوند عدد يې وليکئ.

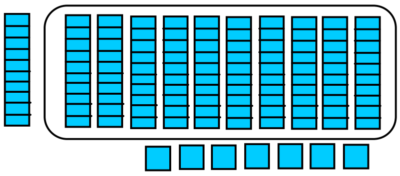

سلي ___۱___ لسی ___۱___ يودانه يي ___۷___

۱۱۷

۲. 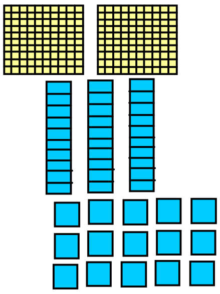

سلي ______ لسي ______ يودانه يي ______

______ + ______ + ______

______

۳. 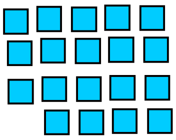

سلي ______ لسي ______ يودانه يي ______

______ + ______ + ______

______

۴. 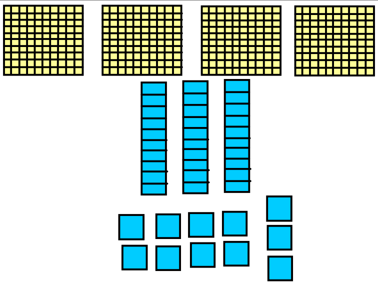

سلي ______ لسي ______ يودانه يي ______

______ + ______ + ______

______

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاندي جدول د عددونو سلسله (پرله پسي توب) له ١٠٠–۵٠٠ پوري بنيي.

١٠٠	١٠١	١٠٢	١٠٣	١٠۴	١٠۵	١٠٦	١٠٧	١٠٨	١٠٩
١١٠	١١١	١١٢	١١٣	١١۴	١١۵	١١٦	١١٧	١١٨	١١٩
١٢٠	١٢١	١٢٢	١٢٣	١٢۴	١٢۵	١٢٦	١٢٧	١٢٨	١٢٩
١٣٠	١٣١	١٣٢	١٣٣	١٣۴	١٣۵	١٣٦	١٣٧	١٣٨	١٣٩
١۴٠	١۴١	١۴٢	١۴٣	١۴۴	١۴۵	١۴٦	١۴٧	١۴٨	١۴٩
١۵٠	١۵١	١۵٢	١۵٣	١۵۴	١۵۵	١۵٦	١۵٧	١۵٨	١۵٩
١٦٠	١٦١	١٦٢	١٦٣	١٦۴	١٦۵	١٦٦	١٦٧	١٦٨	١٦٩
١٧٠	١٧١	١٧٢	١٧٣	١٧۴	١٧۵	١٧٦	١٧٧	١٧٨	١٧٩
١٨٠	١٨١	١٨٢	١٨٣	١٨۴	١٨۵	١٨٦	١٨٧	١٨٨	١٨٩
١٩٠	١٩١	١٩٢	١٩٣	١٩۴	١٩۵	١٩٦	١٩٧	١٩٨	١٩٩
٢٠٠	٢٠١	٢٠٢	٢٠٣	٢٠۴	٢٠۵	٢٠٦	٢٠٧	٢٠٨	٢٠٩
٢١٠	٢١١	٢١٢	٢١٣	٢١۴	٢١۵	٢١٦	٢١٧	٢١٨	٢١٩
٢٢٠	٢٢١	٢٢٢	٢٢٣	٢٢۴	٢٢۵	٢٢٦	٢٢٧	٢٢٨	٢٢٩
٢٣٠	٢٣١	٢٣٢	٢٣٣	٢٣۴	٢٣۵	٢٣٦	٢٣٧	٢٣٨	٢٣٩
٢۴٠	٢۴١	٢۴٢	٢۴٣	٢۴۴	٢۴۵	٢۴٦	٢۴٧	٢۴٨	٢۴٩
٢۵٠	٢۵١	٢۵٢	٢۵٣	٢۵۴	٢۵۵	٢۵٦	٢۵٧	٢۵٨	٢۵٩
٢٦٠	٢٦١	٢٦٢	٢٦٣	٢٦۴	٢٦۵	٢٦٦	٢٦٧	٢٦٨	٢٦٩
٢٧٠	٢٧١	٢٧٢	٢٧٣	٢٧۴	٢٧۵	٢٧٦	٢٧٧	٢٧٨	٢٧٩
٢٨٠	٢٨١	٢٨٢	٢٨٣	٢٨۴	٢٨۵	٢٨٦	٢٨٧	٢٨٨	٢٨٩
٢٩٠	٢٩١	٢٩٢	٢٩٣	٢٩۴	٢٩۵	٢٩٦	٢٩٧	٢٩٨	٢٩٩
٣٠٠	٣٠١	٣٠٢	٣٠٣	٣٠۴	٣٠۵	٣٠٦	٣٠٧	٣٠٨	٣٠٩
٣١٠	٣١١	٣١٢	٣١٣	٣١۴	٣١۵	٣١٦	٣١٧	٣١٨	٣١٩
٣٢٠	٣٢١	٣٢٢	٣٢٣	٣٢۴	٣٢۵	٣٢٦	٣٢٧	٣٢٨	٣٢٩
٣٣٠	٣٣١	٣٣٢	٣٣٣	٣٣۴	٣٣۵	٣٣٦	٣٣٧	٣٣٨	٣٣٩
٣۴٠	٣۴١	٣۴٢	٣۴٣	٣۴۴	٣۴۵	٣۴٦	٣۴٧	٣۴٨	٣۴٩
٣۵٠	٣۵١	٣۵٢	٣۵٣	٣۵۴	٣۵۵	٣۵٦	٣۵٧	٣۵٨	٣۵٩
٣٦٠	٣٦١	٣٦٢	٣٦٣	٣٦۴	٣٦۵	٣٦٦	٣٦٧	٣٦٨	٣٦٩
٣٧٠	٣٧١	٣٧٢	٣٧٣	٣٧۴	٣٧۵	٣٧٦	٣٧٧	٣٧٨	٣٧٩
٣٨٠	٣٨١	٣٨٢	٣٨٣	٣٨۴	٣٨۵	٣٨٦	٣٨٧	٣٨٨	٣٨٩
٣٩٠	٣٩١	٣٩٢	٣٩٣	٣٩۴	٣٩۵	٣٩٦	٣٩٧	٣٩٨	٣٩٩
۴٠٠	۴٠١	۴٠٢	۴٠٣	۴٠۴	۴٠۵	۴٠٦	۴٠٧	۴٠٨	۴٠٩

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴۱۹	۴۱۸	۴۱۷	۴۱٦	۴۱۵	۴۱۴	۴۱۳	۴۱۲	۴۱۱	۴۱۰
۴۲۹	۴۲۸	۴۲۷	۴۲٦	۴۲۵	۴۲۴	۴۲۳	۴۲۲	۴۲۱	۴۲۰
۴۳۹	۴۳۸	۴۳۷	۴۳٦	۴۳۵	۴۳۴	۴۳۳	۴۳۲	۴۳۱	۴۳۰
۴۴۹	۴۴۸	۴۴۷	۴۴٦	۴۴۵	۴۴۴	۴۴۳	۴۴۲	۴۴۱	۴۴۰
۴۵۹	۴۵۸	۴۵۷	۴۵٦	۴۵۵	۴۵۴	۴۵۳	۴۵۲	۴۵۱	۴۵۰
۴٦۹	۴٦۸	۴٦۷	۴٦٦	۴٦۵	۴٦۴	۴٦۳	۴٦۲	۴٦۱	۴٦۰
۴۷۹	۴۷۸	۴۷۷	۴۷٦	۴۷۵	۴۷۴	۴۷۳	۴۷۲	۴۷۱	۴۷۰
۴۸۹	۴۸۸	۴۸۷	۴۸٦	۴۸۵	۴۸۴	۴۸۳	۴۸۲	۴۸۱	۴۸۰
۴۹۹	۴۹۸	۴۹۷	۴۹٦	۴۹۵	۴۹۴	۴۹۳	۴۹۲	۴۹۱	۴۹۰
									۵۰۰

تمرین: د ۱۰۵ عدد په چوت کې ښودل شوی دی له هغه څخه په کـــار اخستلو سره د۱۰۹،۱۰۸ او ۱۲۰ عددونه په چوت کې وښایاست.

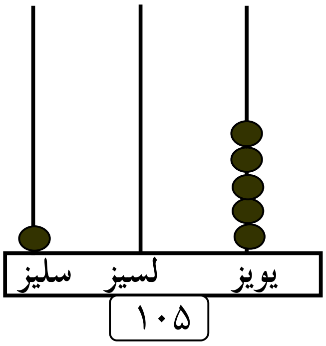

کورنۍ دنده: په خپلو کتابچو کې د۲۰۱ او ۲۱۰ عددونه په چوت کې وښایاست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دېرشم لوست

مخ کې، وروسته، منځ کې

هدف: په دې لوست کې زده کوونکي باید دیوه عدد نه مخ کې عدد، دیوه عدد څخه وروسته او هغه عدد چې ددوو عددونو په منځ کې دی وپېژني.

هغه عدد ولیکئ چې یو عدد مخ کې راځي.

۱. ۲۷۷، ۲۷۸	____، ۵۴۶	____، ۱۲۷
۲. ____، ۳۲۹	____، ۴۴۰	____، ۷۸۱
۳. ____، ٦۳۰	____، ۹۱۷	____، ۸۴٦

هغه عدد ولیکئ چې یو عدد وروسته راځي.

۴. ۱۱۲، ____	۳۱۹، ____	۸۵۵، ____
۵. ۴۷۸، ____	۹۹۸، ____	۲۵۲، ____
٦. ۵۹۱، ____	۷۴۳، ____	٦٦۹، ____

هغه عدد ولیکئ چې د لاندې درکړل شوي عددونو په منځ کې راځي.

۷. ۱۱۸، ____، ۱۲۰	۴۹۹، ____، ۵۰۱	۷۸۷، ____، ۷۸۹
۸. ٦۴۲، ____، ٦۴۳	۲۹۹، ____، ۳۰۱	۹۵۳، ____، ۹۵۵
۹. ۸۲۷، ____، ۸۲۹	۳۳۵، ____، ۳۳۷	۳۷۸، ____، ۳۸۰

۱۰. ټول هغه عددونه چې د ۵۴۰ او ۵٦۰ په منځ کې دي ولیکئ.

کورنۍ دنده:

مخ کې وروسته یا منځ کې عددونه ولیکئ.

۱. ۲۲۲، ____، ۲۲۴	، ____، ۱۹٦	۲۳۴، ____
۲. ____، ۴۲۱	٦۴۹، ____، ٦۵۱	۹۱۹، ____

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوديرشم لوست

د عددونو پرتله

هدف: زده کوونکي باید کوچني او لوی عددونه یوله بله سره تشخیص او همدارنګه دوه مساوي عددونه وپيژني د >، < او = نښې وکاروي.

>	<	=
دا > نښه زيات راښيي ۳۴۲ >۱۱۱ ۳۴۲ زيات له ۱۱۱ څخه دي	دانښه < لږ راښيي ۱۱۱ < ۳۴۲ ۱۱۱ لږ له ۳۴۲ څخه دي.	دا = نښه مساوي راښيي. ۱۵۰ = ۱۵۰ ۱۵۰ مساوي له ۱۵۰ سره دي

د عددونو هره جوړه د (<، > یا =) نښې په دایره کې په ایښودلوسره پرتله کړي.

۱. ۴۲۳ (<) ۳۵۳   ۵۰۱ ◯ ۴۹۲   ۲۷۱ ◯ ۲۷۱

۲. ۵۴۷ ◯ ۴۹۹   ۷۷۷ ◯ ۸۱۲   ۱۴۲ ◯ ۲۴۲

۳. ۶۸۷ ◯ ۸۲۱   ۳۱۷ ◯ ۳۱۷   ۹۲۸ ◯ ۹۲۹

۴. ۶۲۵ ◯ ۶۲۵   ۴۱۸ ◯ ۲۵۷   ۵۸۹ ◯ ۵۸۹

۵. ۱۲۹ ◯ ۱۷۲   ۳۶۴ ◯ ۲۸۱   ۶۶۹ ◯ ۵۶۹

۶. ۲۳۰ ◯ ۱۰۰   ۷۶۸ ◯ ۸۰۱   ۴۱۲ ◯ ۴۱۲

تاسو د ۳۰۰ او ۴۰۰ په منځ کې مناسب عددونه د لاندې پوښتنو په حل کې استعمال کړئ.

۷. ____ (<) ____   ____ (=) ____   ____ (>) ____

۸. ____ (>) ____   ____ (>) ____   ____ (=) ____

کورنۍ دنده: معما حل کړئ.

۱. زه یو عددیم چې له ۶۷۵ څخه لږ اوله ۶۶۷ څخه زیات یم په داسې توګه چې زما دیویز رقم ۲ دی. زه کوم عدد یم؟

۲. د یوه عدد په برخه کې یوه معما ولیکئ او هغه خپل ملګري ته ورکړئ چې حل یې کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه دېرشم لوست

د عددونو ترتیب نظر په مقامي ارزښت سره

هدف: زده کوونکي عددونه نظر په مقامي ارزښت سره ترتیب او دخایونو تآکل وکړاي شي.

ديوه کتاب له فهرست څخه دا مخونه په نظر کې نیسو.

فهرست
- ۶فصل ۳۱۸
- ۷فصل ۳۳۷
- ۸فصل ۴۰۰
- ۹فصل ۴۲۰
- ۱۰فصل ۴۶۲

دا عددونه له ډېر کوچني عدد څخه د لوی عدد خواته ترتیب شوي دي

۳۱۸، ۳۳۷، ۴۰۰، ۴۲۰، ۴۶۲

او دا عددونه د ډېر لوی عددڅخه دکوچني عدد خواته

ترتیب شوي دي ۴۶۲، ۴۲۰، ۴۰۰، ۳۳۷، ۳۱۸

لاندې عددونه د ډېر لږو څخه د ډېر زیاتو خواته ترتیب او ویې لیکئ.

۱. ۱۱۹، ۹۳، ۱۲۵، ۲۰۱ ______، ______، ______، ______

۲. ۲۹۶، ۲۲۸، ۲۵۲، ۲۸۳ ______، ______، ______، ______

۳. ۷۷، ۴۱۵، ۶۹۰، ۱۵۲ ______، ______، ______، ______

لاندې عددونه د ډېرو زیاتو څخه د ډېرو لږو خواته ترتیب او ویې لیکئ.

۴. ۳۴۸، ۲۲۰، ۴۶۴، ۷۳۲ ______، ______، ______، ______

۵. ۶۰۵، ۹۷۳، ۷۵۱، ۴۸۹ ______، ______، ______، ______

۶. ۲۴۵، ۲۱۷، ۲۷۳، ۲۲۹ ______، ______، ______، ______

---

۷. د ۸، ۲ او ۶ رقمونو په کارولو سره کوم درې رقمي عددونه لیکلای او جوړولای شئ؟

______ ______ ______ ______ ______ ______ ______ ______ ______

---

۸. د خپلي خوښي عددونه د ډېر لږو څخه د ډېر لوی خواته ترتیب او ویــې لیکئ

، ______ ، ______ ، ______ ، ______ ، ______ ، ______ ، ______ ، ______ ، ______

ډیر لږ ... ډیر زیات

کورنۍ دنده: څلور عددونه په ترتیب سره د ډېر زیات څخه د ډېــر کــوچني عدد خواته ترتیب کړئ دا عددونه د ۶۰۰ او ۸۰۰ ترمنځ وټاکئ.

______، ______، ______، ______

(c) ketabton.com: The Digital Library

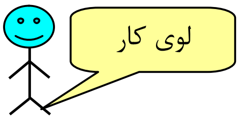

تر ۱۰۰۰ دعددونو مشق او تمرین

لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست.

د ۴٦۴ او ۷۰۹ عددونه استعمال کړئ ترڅو هرې پوښتنې ته ځواب ووایاست.

۱. د کوم عدد یویز ۴ دی؟

۲. د کوم عدد لسیز صفر دی؟

۳. د کوم عدد لسیز ٦ دی؟

۴. د کوم عدد سلیز ۷ دی؟

۵. د کوم عدد سلیز او لسیز سره مساوي دي؟

٦. کوم عدد لوی دی؟ ______

عدد په درې ډوله ولیکئ.

۷. 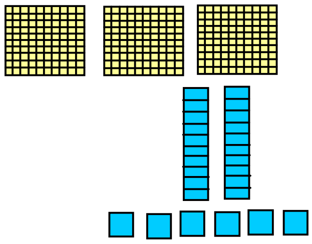

______ سل ______ لسه ______ یو

______ + ______ + ______

______

---

۸. 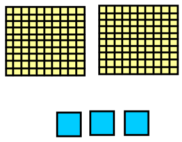

______ سل ______ لسه ______ یو

______ + ______ + ______

______

شکلونه خپلو کتابچو کې رسم کړئ له یویزو او لسیزو څخه په ترتیب سره د لسو او سلو ګروپونه جوړ او د هغو د شاوخوا څخه دایره وکاږئ او اړونـد عـدد یـې ولیکئ.

۱. 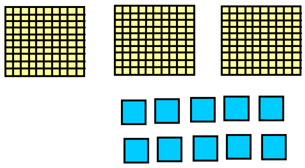

______ سل ______ لسه ______ یو

______ + ______ + ______

(c) ketabton.com: The Digital Library

______

٢. 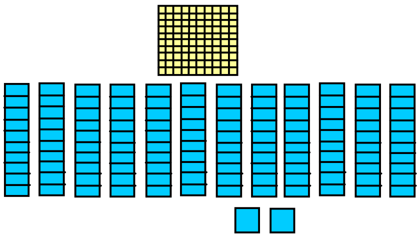

سل ___ لسه ___ یو ___

___ + ___ + ___

______

٣. 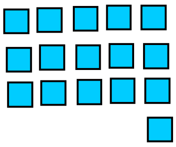

سل ___ لسه ___ یو ___

___ + ___ + ___

______

پوښتنې کتابچو ته نقل کړئ اوپه دایره کې د <،> یا = مناسبه نښه ولیکئ.

٤. ٢٠٧ ◯ ٧٠٢ ١١۶ ◯ ١۶١ ٢٢٠ ◯ ١٢١

٥. ۴٣٧ ◯ ٧۴٣ ٣٣٢ ◯ ٢٣٣ ٣١٢ ◯ ١٢٣

د حل شوي مثال سره سم تش ځایونه ډک کړئ.

٦. ٦٠٥، ٦١٥، ٦٢٥، ___ ۶٣۵ ٨٠٠، ٨٠٥، ٨١٠، ___

٧. ٣۴٠، ٣٥٠، ٣٦٠، ___ ٥٩٩، ٦٩٩، ٧٩٩، ___

٨. ٣٢٢، ٣٣٢، ٣۴٢، ___ ٧٢٠، ٧٢۴، ٧٢٨، ___

مخ کې عدد وروسته عدد اومنځ کې عدد ولیکئ.

٩. ___، ۴٣٦ ٨٠٩، ___، ٨١١ ١٧٠، ___

١٠. ٦٣٧، ___، ٦٣٩ ٣٣٣، ___ ۴۴۴، ___

کورنۍ دنده: که چېرې ټول تمرینونه په ټولګي کې حل نه شول پاتې پوښتنې په کور کې حل کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم فصل

د درې رقمي عددونو جمع او تفریق

درې دېرشم لوست

د درې رقمي عددونو جمع او تفریق

د څو سلګونو جمع کول

هدف: په دې لوست کې زده کوونکي په درې رقمي (څوسلګونو) عددونوکې جمع او تفریق سرته ورسولای شي.

د چوکات له وزنونو څخه کوم یې سره جمع شي ترڅو د موټر بار بشپړ شي.

۵۰۰ کیلوګرامه	۵۰۰ کیلوګرامه	
۱۰۰ کیلوګرامه	۷۰۰ کیلوګرامه	
۱۰۰ کیلوګرامه	۵۰۰ کیلوګرامه	۲۰۰ کیلوګرامه
۸۰۰ کیلوګرامه	۳۰۰ کیلوګرامه	۶۰۰ کیلوګرامه

۱. 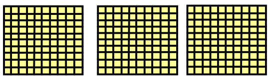
۳ سله
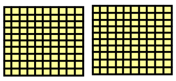
۲ سله

۵ سله = ۲ سله + ۳ سله

۵۰۰ = ۲۰۰ + ۳۰۰

معلوم یې کړئ چې ټوله څو سله کېږي جمع یې کړئ.

۱. 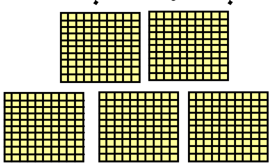

____ سله = ____ سله + ____ سله

____ = ____ + ____

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. 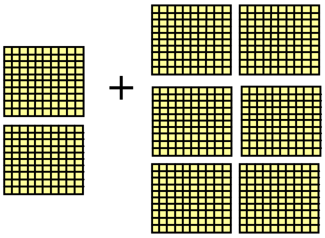

____ سله = ____ سله + ____ سله

____ = ____ + ____

۳. 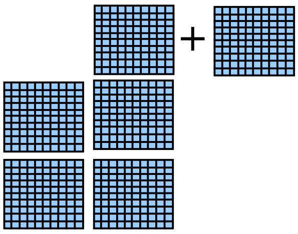

____ سله = ____ سله + ____ سله

____ = ____ + ____

۴. 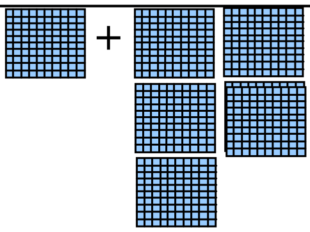

____ سله = ____ سله + ____ سله

____ = ____ + ____

۵. 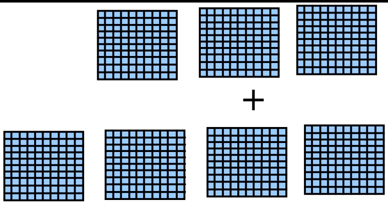

____ سله	____
+ ____ سله	+ ____
____ سله	____

۶. 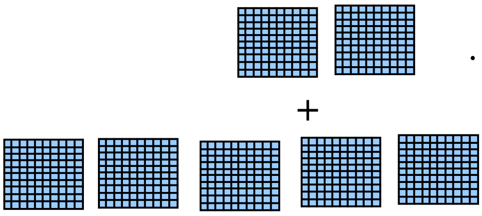

____ سله	____
+ ____ سله	+ ____
____ سله	____

کورنۍ دنده: تاسو په خپله دلرګوټو بنډلونه رسم کړئ اوسلیز یې سره جمع کړئ.

۷.

____ سله	____
+ ____ سله	+ ____
____ سله	____

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور دېرشم لوست

ديوه درې رقمي عدد جمع کول له يوه درې رقمي عددسره چې ديويز او لسيز رقمونه يې صفر وي

هدف:زده کوونکي يو درې رقمي عدد له بل يو درې رقمي عدد سره چې ديويز او لسيز رقمونه يې صفر وي جمع کړاي شي.

جمع.

۱.

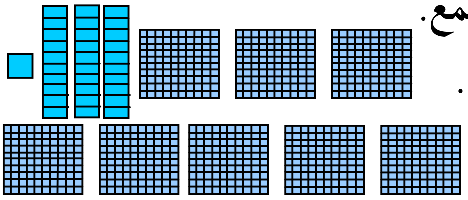

۳ سله ۳ لسه ۱ يو
۵ سله ۰ لسه ۰ يو
۸ سله ۳ لسه ۱ يو

۸۳۱ = ټوله

۳۳۱
+ ۵۰۰
۸۳۱

۲.

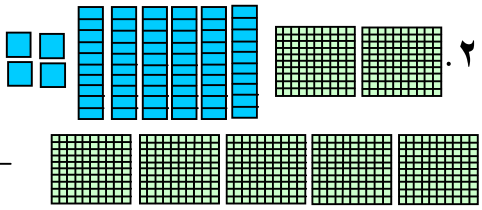

___ سله ___ لسه ___ يو
___ سله ___ لسه ___ يو
___ سله ___ لسه ___ يو

___
+ ___
___

۳.

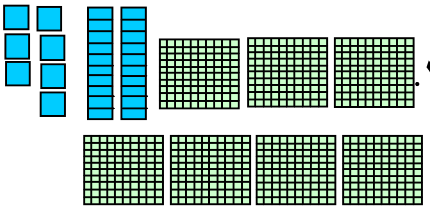

___ سله ___ لسه ___ يو
___ سله ___ لسه ___ يو
___ سله ___ لسه ___ يو

___
+ ___
___

۴ـ

۲۷۳	۱۸۷	۶۱۲	۴۳۹	۶۴۳
+ ۳۰۰	+ ۵۰۰	+ ۱۰۰	+ ۵۰۰	+ ۲۰۰

۵ـ

۵۲۷	۷۲۸	۴۸۳	۵۱۲	۳۷۴
+ ۱۰۰	+ ۲۰۰	+ ۳۰۰	+ ۱۰۰	+ ۴۰۰

کورنۍ دنده: جمع يې کړئ.

۱.

۸۴۷	۲۴۷	۴۸۲	۳۷۱	۵۴۷
+ ۱۰۰	+ ۷۰۰	+ ۲۰۰	+ ۵۰۰	+ ۳۰۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه دېرشم لوست
د درې رقمي عددونو جمع کول

هدف: زده کوونکي ټول درې رقمي عددونه يوله بله سره جمع کړاى شي.

د اماني ښوونځي يو لوى سالون د زده کوونکو دکارونو د ښودلو له پاره لري.

د پنجشنبې په ورځ ۲۴۷ تنه راغلل.
او د چهارشنبې په ورځ ۱۳۲ تنه راغلل.
دې سالون ته ټول څو تنه راغلي دي؟

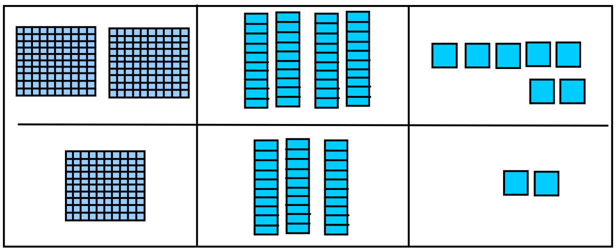

سليز	لسيز	يويز
۲	۴	۷
+ ۱	۳	۲
۳	۷	۹

۹ يو ۷ لسه ۳ سله

۳۷۹

۳۷۹ تنه د لوبغاړي سالون ته راغلي دي

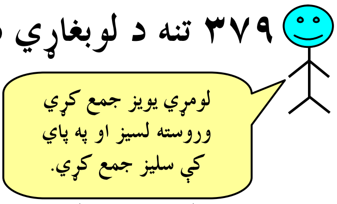

پوښتنه: ولې مونږ لومړي يويز جمع کوو؟

د خپل ملګري سره کار وکړئ له يويزو څخه يې پيل کړئ او جمع يې کړئ.

۱.

سليز	لسيز	يويز
۱	۲	۵
+ ۳	۳	۴

سليز	لسيز	يويز
۳	۱	۴
+ ۱	۲	۵

۲.

سليز	لسيز	يويز
۳	۱	۶
+ ۲	۵	۱

سليز	لسيز	يويز
۴	۲	۲
+ ۵	۱	۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳.

سلیز	لسیز	یویز
۲	۷	۵
+ ۴	۱	۹

سلیز	لسیز	یویز
۶	۳	۷
+ ۱	۶	۱

۴.

سلیز	لسیز	یویز
۵	۳	۸
+ ۱	۵	۰

سلیز	لسیز	یویز
۴	۵	۴
+ ۱	۱	۴

۵. جمع یې کړي:

۱۲۹ + ۳۰   ۳۴۱ + ۱۲۸   ۱۷۰ + ۳۱۲   ۲۰۶ + ۱۷۲   ۶۱۲ + ۳۵

۶. ۴۰۳ + ۲۱۴   ۱۵۹ + ۲۲۰   ۳۲۵ + ۷۱   ۵۰۸ + ۲۱۰   ۴۱۲ + ۴۴

۷. ۳۳۱ + ۵۱۷   ۱۱۱ + ۴۴۳   ۵۳۷ + ۲۱   ۷۷۱ + ۱۰۸   ۸۲۳ + ۱۶۴

کورنۍ دنده:

په تشو ځایونو کې مناسب عددونه ولیکئ.

۱.

سلیز	لسیز	یویز
☐	۱	☐
+ ۲	☐	۶
۹	۸	۹

۲.

سلیز	لسیز	یویز
۲	☐	۶
+ ☐	۵	☐
۶	۶	۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ دیرشم لوست

د درې رقمي عددونو جمع کول چې حاصل ولري

هدف: زده کوونکي وکولای شي د درې رقمي عدد جمع کولو کې حاصل ونیسي او د جمعې عملیه په صحیح توګه سرته ورسوي.

مونږ سلیز، لسیز او یویز په لاندې توګه جمع کولای شو.

لومړی: یویز سره جمع کړئ که چیرې حاصل ولري دوروستي رقم سره یې جمع کړئ.

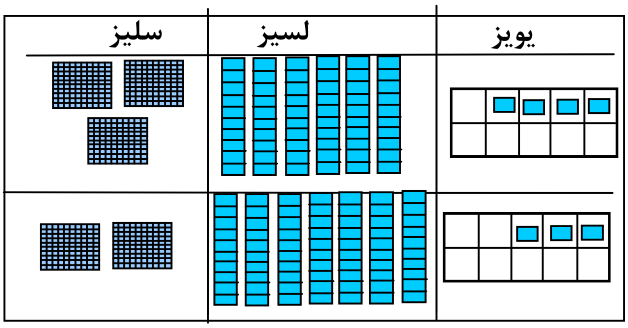

۳۶۴
+۲۷۳
۷

دوهم: لسیز سره جمع کړئ که چیرې حاصل ولري دوروستي رقم سره یې جمع کړئ.

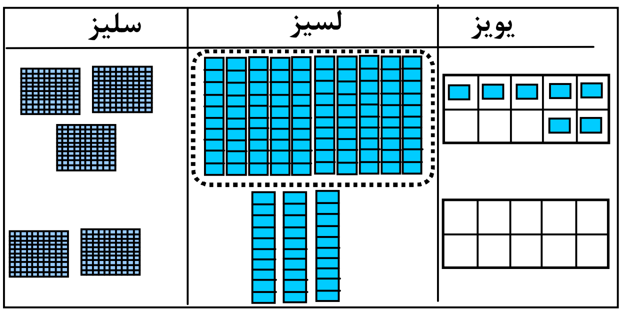

۱
۳۶۴
+۲۷۳
۳۷

۶
+۷
۱۳

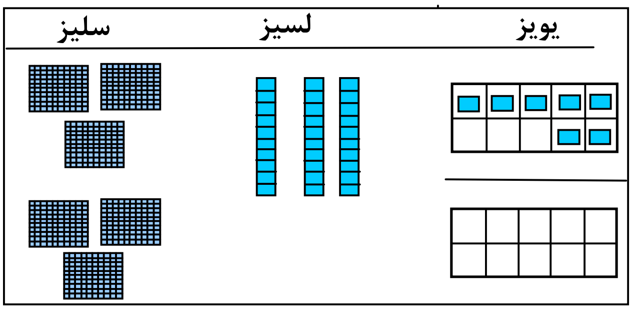

۱
۳۶۴
+۲۷۳
۶۳۷

جمع یې کړئ.

۱-

	سلیز	لسیز	یویز
	☐	۱	
	۴	۳	۶
+	۲	۵	۷
	۶	۹	۳

	سلیز	لسیز	یویز
	☐	☐	
	۱	۶	۲
+	۵	۳	۶

	سلیز	لسیز	یویز
	☐	☐	
	۳	۲	۹
+	۳	۵	۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

جمع: که چېرې اړتیاوې حاصل ونیسئ.

۲.

	سلیز	لسیز	یویز
	□	□	
	۲	۴	۹
+	۱	۳	۶

	سلیز	لسیز	یویز
	□	□	
	۴	۰	۹
+	۲	۱	۳

	سلیز	لسیز	یویز
	□	□	
		۵	۳
+	۵	۵	۴

۳.

	سلیز	لسیز	یویز
	□	□	
	۲	۷	۴
+		۶	۱

	سلیز	لسیز	یویز
	□	□	
	۴	۵	۳
+	۵	۱	۲

	سلیز	لسیز	یویز
	۴	۲	۵
+	۵	۴	۸

۴.

	سلیز	لسیز	یویز
	□	□	
	۱	۳	۵
+	۵	۲	۴

	سلیز	لسیز	یویز
	□	□	
	۳	۴	۷
+		۷	۲

	سلیز	لسیز	یویز
	□	□	
	۲	۸	۱
+	۳	۵	۶

۵.

	سلیز	لسیز	یویز
	□	□	
	۴	۰	۷
+	۳	۱	۵

	سلیز	لسیز	یویز
	□	□	
	۵	۶	۹
+		۶	۰

	سلیز	لسیز	یویز
	□	□	
	۶	۳	۷
+	۲	۴	۵

کورنۍ دنده: حل یې کړئ.

د فېروز ټولګي ۳۷۸ کارتونه جوړ کړل.

د مرجان ټولګي ۲۶۵ کارتونه جوړ کړل.

دواړو ټولګیو ټوله څو کارتونه جوړ کړي دي؟

	□
+	□
	□

(c) ketabton.com: The Digital Library

د درې رقمي عددونو د جمعې مشق او تمرین:

تاسو درې رقمي عددونه جمع کولای شئ.

په دې ډول:

لومړی: یویز جمع کــړئ کــه چېرې اړتیاوې حاصل ونیسئ.

دویم: لسیز جمع کړئ که چېرې اړتیاوې حاصل ونیسي.

دریم: سلیز سره جمع کړئ

لومړی	دویم	دریم
۱	۱۱	۱۱
۲۶۷	۲۶۷	۲۶۷
۲۹۶ +	۲۹۶ +	۲۹۶ +
۳	۶۳	۵۶۳

۱۳

جمع یې کړئ.

۱.	۳۷۴ + ۱۴۷	۲۴۵ + ۴۵۸	۵۶۷ + ۳۳۳	۱۴۹ + ۷۵	۱۹۲ + ۴۴	۸۵ + ۱۹۷
۲.	۳۶ + ۷۳	۲۳۸ + ۴۴	۴۵۵ + ۱۴۵	۵۸۶ + ۳۶۴	۱۷۷ + ۱۶۸	۶۱۴ + ۱۸۷
۳.	۱۹۸ + ۲۶۷	۲۵۳ + ۳۳۵	۴۹۴ + ۳۶۳	۵۱۷ + ۴۶۷	۳۴۶ + ۳۶۴	۱۲۳ + ۳۴۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوه دیرشم لوست

د درې رقمي عددونو تفريق د قرض (پور) اخستلو پرته

هدف: زده کوونکي درې رقمي عددونه له درې رقمي عددونو څخه له پور اخستلو پرته تفريق کړای شي.

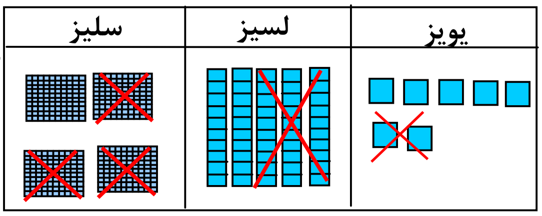

سليز	لسيز	يويز
۴	۵	۷
− ۳	۳	۲
۱	۲	۵

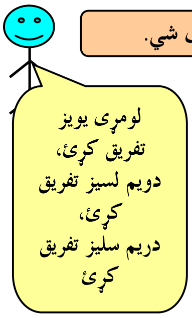

په ډله ايز توګه کار وکړئ.

۱.

سليز	لسيز	يويز
۷	۲	۶
− ۱	۱	۵

سليز	لسيز	يويز
۶	۸	۹
− ۴	۷	۳

سليز	لسيز	يويز
۵	۳	۷
− ۲	۱	۶

۲.

سليز	لسيز	يويز
۴	۹	۴
− ۱	۰	۳

سليز	لسيز	يويز
۹	۷	۱
− ۳	۲	۰

سليز	لسيز	يويز
۸	۴	۴
− ۳	۲	۱

۳. ۶۷۹ − ۱۵۱ ، ۴۸۷ − ۲۳۷ ، ۳۸۹ − ۶۴ ، ۵۷۳ − ۱۳۰ ، ۶۵۹ − ۲۷

۴. ۶۸۹ − ۲۵۳ ، ۵۸۷ − ۳۳۷ ، ۴۸۹ − ۱۶۴ ، ۶۷۳ − ۱۳۲ ، ۶۵۹ − ۴۳۷

کورنۍ دنده: د دې لوست ټولې پوښتنې حل کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته دېرشم لوست

د درې رقمي عددونو تفريق په پور (قرض) اخستلو سره

هدف: زده کوونکي وکولاي شي له يوه درې رقمي عدد څخه درې رقمي عدد که چېرې پور اخستلوته اړتياوې تفريق کړاي شي.

تاسو د ۱۴۶ عدد له ۳۱۸ څخه په لاندې توګه تفريق کولای شئ.

لومړي: يويز تفريق کړي که چېرې اړتياوې د لسيزو لـه مرتبې څخه پور واخلئ (لسيز، په يوه دانه يې بدلي کړئ)

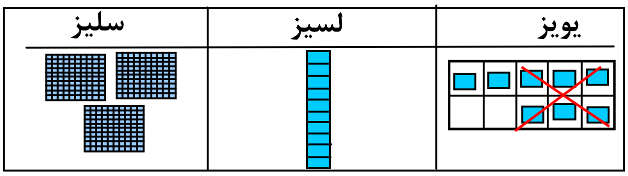


```
  ۳۱۸
– ۱۴۶
─────
    ۲
```

دويم: لسيز تفريـــق کړئ کـــه چېـــرې اړتياوې د ســـليزو څخه پور واخلئ.

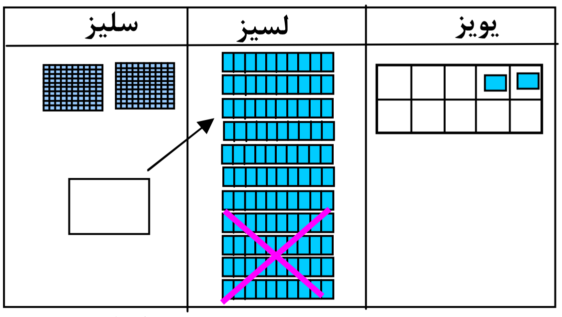


```
[۲][۱۱]
  ۳۱۸      ۱۱
– ۱۴۶    – ۴
─────    ────
   ۷۲      ۷
```

په دې لوست کې مونږ يو سلی په ۱۰ لسونو بدل کړی دی.

درېم: سليز تفريق کړئ.

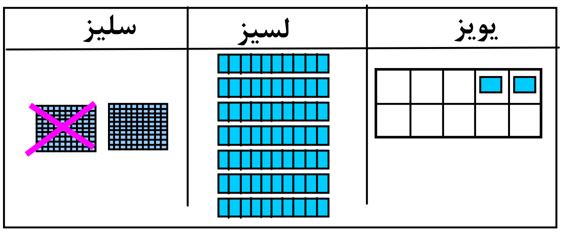


```
[۲][۱۱]
  ۳۱۸
– ۱۴۶
─────
  ۱۷۲
```

۱– په جوړه يې توګه د خپل يوه ملګري سره کار وکړئ لومړی يويز تفريـــق کړئ که چېرې پور اخستلو ته اړتياوې د لسيزو له مرتبې څخه پور واخلئ.

	يويز	لسيز	سليز
	۱۵	۸	
	۵	۹	۶
–	۸	۴	۲
	۷	۴	۴

	يويز	لسيز	سليز
	۵	۴	۷
–	۱	۳	۵

	يويز	لسيز	سليز
	۱	۶	۴
–	۳	۵	۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲.

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۵	۳	۷
− ۳	۱	۹

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۷	۲	۱
− ۴	۱	۴

سلیز	لسیز	یویز
۴	۲	۹
− ۱	۶	۱

۳.

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۶	۴	۵
− ۲	۱	۸

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۵	۸	۹
−	۹	۲

سلیز	لسیز	یویز
۷	۴	۱
− ۲	۳	۰

۴.

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۸	۴	۶
−	۹	۵

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۹	۳	۶
− ۴	۲	۶

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۷	۵	۹
− ۶	۱	۳

۵.

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۴	۵	۰
− ۳	۶	۰

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۵	۳	۷
−	۶	۴

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۷	۲	۵
−	۹	۱

کورنۍ دنده: په تش ځایونوکې مناسب عددونه ولیکئ.

۱.

سلیز	لسیز	یویز
۵	□	۷
− ۲	۴	□
۳	۰	۹

۲.

سلیز	لسیز	یویز
۵	□	۷
− ۲	۴	□
□	۸	۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپور اخستلو په صورت کې د تفریق مشق او تمرین

تاسو درې رقمي عددونه په لاندې توګه تفریق کولای شئ.

لومړی: یویز تفریق کړئ که چیرې اړتیاوې پور واخلئ.

۱۲ ۳	
۶۴۲	۱۲
۲۶۷ −	۷ −
۵	۵

دویم : لسیز تفریق کړئ کــه چیرې اړتیاوې پور واخلئ .

۱۲ ۱۳ ۵	
۶۴۲	۱۳
۲۶۷ −	۶ −
۷۵	۷

دریم: سلیز تفریق کړئ.

۱۲ ۱۳ ۵

۶۴۲

۲۶۷ −

۳۷۵

فرق یې ۳۷۵ دی

تفریق یې کړئ.

۱.	۳۴۶ − ۱۶۳	۵۱۶ − ۳۵۵	۴۲۹ − ۱۵۶	۸۴۰ − ۴۱۵	۸۳۷ − ۴۷۲	۴۱۷ − ۳۳۲
۲.	۷۶۳ − ۲۸۴	۴۸۰ − ۱۲۶	۵۹۳ − ۳۲۸	۹۶۳ − ۷۸۹	۷۵۴ − ۶۵۷	۸۱۶ − ۴۳۲
۳.	۶۵۵ − ۳۷۷	۵۷۶ − ۱۳۸	۳۶۵ − ۱۸۷	۵۷۴ − ۱۸۸	۷۲۵ − ۲۵۶	۹۳۲ − ۵۵۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه دېرشم لوست

د يوه درى رقمي عدد تفريق ديوه درې رقمي عدد څخه چې يويز او لسيز يې صفر وي

هدف: زده کوونکي دصفر لرونکي درې رقمي عددونو څخه درې رقمي عددونه تفريق کړاي شي.

تاسو د صفر لرونکو عددونوڅخه د نورو عددونو تفريق په لاندې ډول کولاى شئ.

لومړي: يويز تفريق کـــړئ لسيز صفر دى چې په يويزو بدل شي.

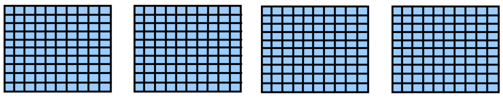

$$\begin{array}{r} ۴\,۰\,۰ \\ -\,۱\,۳\,۶ \\ \hline \end{array}$$

دوهم: سليز په لسونو سره بدل کړئ لکــه ۱۰ لسونه.

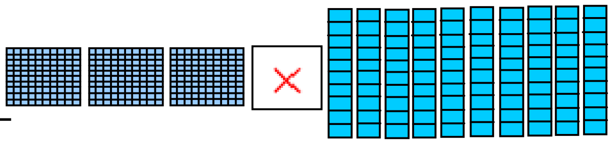

$$\begin{array}{r} ۳\;۱۰\;\; \\ ۴\,۰\,۰ \\ -\,۱\,۳\,۶ \\ \hline \end{array}$$

دريم: يولسي په ۱۰ يودانه يې سره بـــدل کړئ.

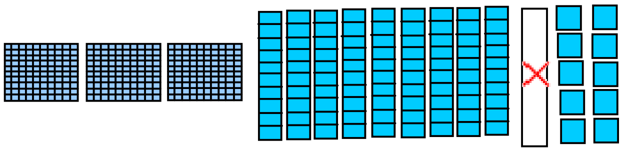

$$\begin{array}{r} ۳\;۹\;۱۰ \\ ۴\,۰\,۰ \\ -\,۱\,۳\,۶ \\ \hline \end{array}$$

څلورم تفريق يې کړئ.

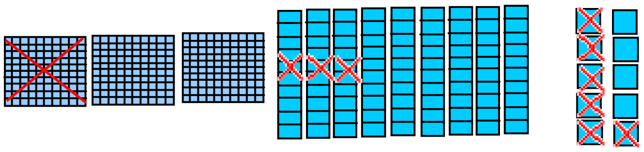

$$\begin{array}{r} ۳\;۹\;۱۰ \\ ۴\,۰\,۰ \\ -\,۱\,۳\,۶ \\ \hline ۲\,۶\,۴ \end{array}$$

تفريق يې کړئ، يوځاى کار وکړئ.

۱. $\begin{array}{r} ۷\;۱۰\;۱۰ \\ ۸\,۱\,۰ \\ -\,۳\,۲\,۵ \\ \hline ۴\,۸\,۵ \end{array}$ $\quad \begin{array}{r} ۵۴۰ \\ -۲۷۳ \\ \hline \end{array}$ $\quad \begin{array}{r} ۴۰۰ \\ -۱۵۸ \\ \hline \end{array}$ $\quad \begin{array}{r} ۷۰۰ \\ -۳۶۳ \\ \hline \end{array}$ $\quad \begin{array}{r} ۶۰۳ \\ -۴۸۹ \\ \hline \end{array}$ $\quad \begin{array}{r} ۵۰۶ \\ -\,۴۹ \\ \hline \end{array}$

۲. $\begin{array}{r} ۳۰۰ \\ -۱۲۳ \\ \hline \end{array}$ $\quad \begin{array}{r} ۹۰۸ \\ -۲۸۰ \\ \hline \end{array}$ $\quad \begin{array}{r} ۷۰۰ \\ -۵۴۰ \\ \hline \end{array}$ $\quad \begin{array}{r} ۵۰۰ \\ -۱۲۴ \\ \hline \end{array}$ $\quad \begin{array}{r} ۳۰۰ \\ -\,۳۷ \\ \hline \end{array}$ $\quad \begin{array}{r} ۲۷۰ \\ -۲۰۷ \\ \hline \end{array}$ $\quad \begin{array}{r} ۹۰۳ \\ -۳۲۴ \\ \hline \end{array}$

(c) ketabton.com: The Digital Library

د درو رقمي عددونو د جمعي او تفریق مشق او تمرین:

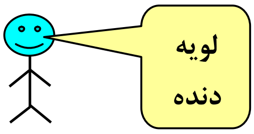

دا لوست تکراري دی او د جمعي د عملیې په اجـــراء کولو کې تاسو تقویت کوي.

آیا تاسو کولاشئ پوښتنوته ځواب ووایاست.

تش ځایونه ډک کړئ.

۱. 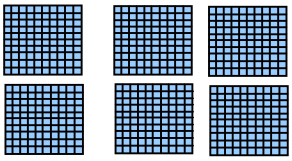

____ سله = ____ سله + ____ سله

____ = ____ + ____

۲. 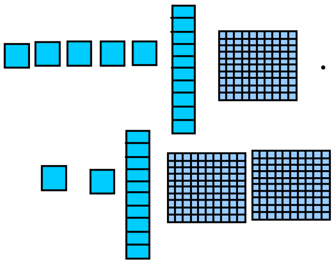

____ سله ____ لسه ____ یودانه یې

\+ ____ سله ____ لسه ____ یودانه یې

____ سله ____ لسه ____ یودانه یې

☐
\+ ☐
☐

د قانون څخه په کار اخستنې سره لاندې جدولونه بشپړ کړئ.

۳.

۲۰۰ جمع کړي	
۲۲۰	
۶۷۰	
۵۱۰	
۱۷۰	

۴۰۰ جمع کړي	
۵۰۰	
۳۵۰	
۴۳۰	
۶۷۰	

۳۰ جمع کړي	
۷۳۰	
۸۷۰	
۱۹۰	
۴۲۰	

(c) ketabton.com: The Digital Library

جمع يې کړئ.

۴.

سليز	لسيز	يويز
□	□	
۶	۷	۳
+	۱	۹

سليز	لسيز	يويز
□	□	
۴	۲	۵
+ ۳	۴	۸

سليز	لسيز	يويز
□	□	
۲	۷	۶
+ ۱	۴	۵

۵. تفريق يې کړئ.

سليز	لسيز	يويز
□	□	□
۸	۳	۷
− ۲	۲	۵

سليز	لسيز	يويز
□	□	□
۳	۳	۷
−	۶	۱

سليز	لسيز	يويز
□	□	□
۵	۲	۶
− ۱	۴	۸

جمع يا تفريق يې کړئ.

۶. ۷۶۲ − ۵۷۱ ، ۸۲۳ + ۶۹ ، ۳۲۴ − ۳۲ ، ۷۰۰ − ۲۱۱ ، ۳۲۴ + ۲۵۸ ، ۱۲۷ + ۵۸۴

۷. ۴۹۵ + ۱۰۸ ، ۳۰۷ − ۱۲۲ ، ۵۵۷ − ۳۲۹ ، ۶۸۳ + ۷۷ ، ۵۹۱ − ۱۰۳ ، ۷۰۰ − ۳۳۱

۸. ۴۹۹ + ۲۰۱ ، ۹۴۷ − ۳۵۸ ، ۲۷۴ + ۶۶۶ ، ۶۰۱ − ۱۲۷ ، ۱۳۹ + ۴۸۳ ، ۲۹۰ + ۵۷۵

کورنۍ دنده: د دې لوست د۶،۷ او۸ ګڼې پوښتنې حل کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووم فصل

د عددونو ضرب او ويش عمليې

څلوېښتم لوست

د ضرب مفهوم

دوه، دوه، درې، درې زياتول او شمېرل

دوه، دوه، درې، درې زياتول او شمېرل:

هدف: دا لوست زده کوونکي چمتو کوي ترڅو د ضرب او تقسيم مفهومونه په ښه آسانۍ سره زده کړي.

۲ ډبرې ۴ ډبرې ٦ ډبرې ۸ ډبرې

ټوله ۸

متناوب(پيوسته) شمېرل څه ډول دي؟ دجمع کولو په ډول دي، خو عين عدد په تکراري توګه د خپل يوه ملګري سره کار وکړئ. کوچنۍ ډبرې وکــاروئ ترڅو مساوي ګروپونه جوړ کړئ. متناوب(پيوسته) شمېر وکړئ، وليکئ ټولــه څو کېږي؟

د خپل يوه ملګري سره کار وکړئ کوچنۍ ډبرې وکــاروئ ترخــو مــساوي ګروپونه جوړ کړئ، متناوب شمېر وکړئ، ويې ليکئ ټوله څو کېږي؟

۱. ۵ وارې ۲، ۲ زيات کړئ ۲ ، ۴ ، ٦ ، ۸ ، ۱۰ ټوله ____	۲. ۴ وارې ۴، ۴ زيات کړې ___ ، ___ ، ___ ، ___ ټوله ___
۳. ۳ وارې ۵ ، ۵ زيات کړئ ___ ، ___ ، ___ ټوله ____	۴. ۴ وارې درې، درې زيات کړئ. ___ ، ___ ، ___ ، ___ ټوله ___
۵. ۵ وارې ۳ ، ۳ زيات کړې ___ ، ___ ، ___ ، ___ ، ___ ټوله ___	٦. ۴ وارې ۵ ، ۵ زيات کړئ. ___ ، ___ ، ___ ، ___ ، ___ ټوله ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه بکسه هر یو یې شپږ هګۍ لري

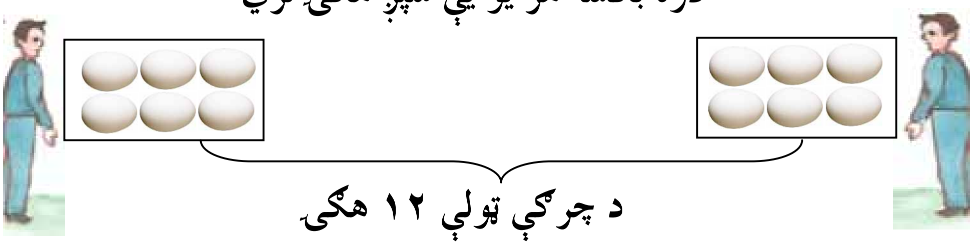

د چرګې ټولې ۱۲ هګۍ

د چرګې هګۍ رسم کړئ متناوب شمېر وکړئ ویې لیکئ څومره؟

۱. د۳ ، ۳ هګیو ۲ بکسه

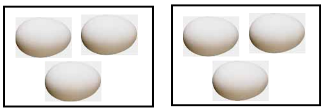

د چرګې ټولې ٦ هګۍ

۲. د ۵ ، ۵ هګیو ۴ بکسه

د چرګې ټولې ـــــــ هګۍ

۳. د۴، ۴ هګیو ۲ بکسه

د چرګې ټولې ـــــــ هګۍ

۴. د۴، ۴ هګیو ۴ بکسه

د چرګې ټولې ـــــــ هګۍ

۵. د ٦ ، ٦ هګیو ۳ بکسه

د چرګې ټولې ـــــــ هګۍ

٦. د ۳ ، ۳ هګیو ٦ بکسه

د چرګې ټولې ـــــــ هګۍ

کورنۍ دنده: ۴ چرګان هر یو یې ۲ پښې لري په یوه ونه باندې ناست دي شکل یې رسم کړئ متناوب شمېر وکړئ ویې لیکئ ټولې څو پښې دي؟

ـــــــ ، ـــــــ ، ـــــــ ، ـــــــ

ټولې ـــــــ پښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوڅلويښتم لوست

دهغو عددونو جمع کول چې مساوي اجزاوې ولري (تکراري جمع)

هدف: دزده کوونکو چمتو کول د ضرب دزده کړې له پاره.

مونږ جمع کولای شو ترڅو پيداکړو چې ټولې څو منې دي.

۳ + ۳ + ۳ + ۳ = ۱۲

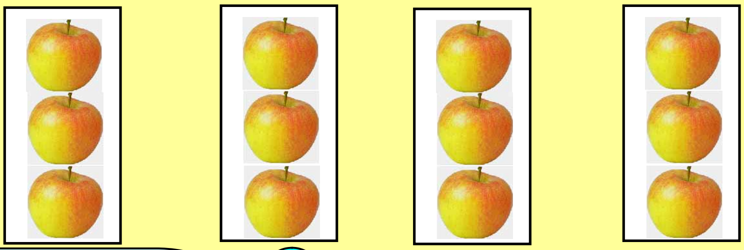

۳ دانه يي ۴ ګروپونه = ۱۲

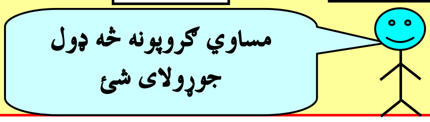

ويي ليکئ څومره؟

۱.

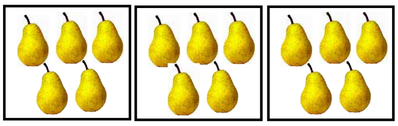

۵ + ۵ + ۵ = ۱۵

۵ دانه يي ۳ ګروپونه = ۱۵

۲.

___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپه د ___ = ___

۳.

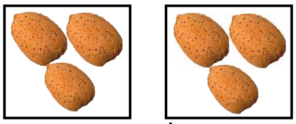

___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۴.

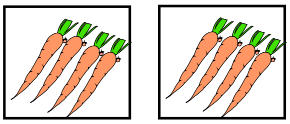

___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۵.

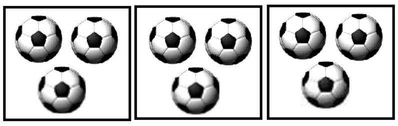

___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

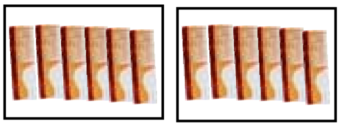

___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

ويې ليکئ څومره؟

۷.

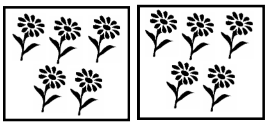

___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۸.

___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۹.

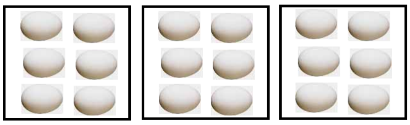

___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۱۰.

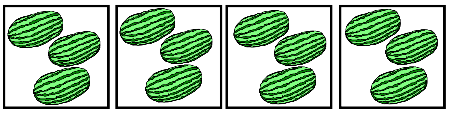

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۱۱.

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۱۲.

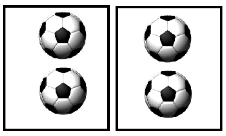

___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۱۳.

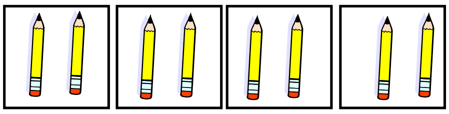

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۱۴.

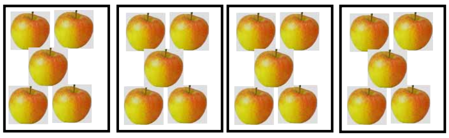

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

کورنۍ دنده : ويې ليکئ څومره؟

۱۵.

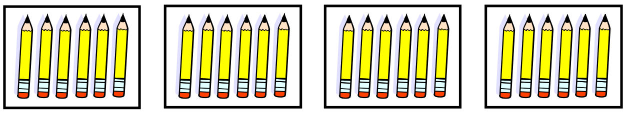

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه څلوېښتم لوست
د ضرب نښې

هدف: زده کوونکي پوه شي که چېرې دجمعې اجزاوې مساوي وي دجمعې عمليه په ضرب بدليږي.

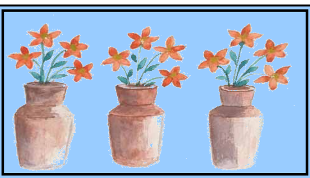

۴ + ۴ + ۴

۳ واري څلور

۳× ۴ = ۱۲

۱۲ حاصل ده

دا × نښه د ضرب ده

کوم وخت چې ګروپونه مساوي وي جمع يا ضرب کولای شي ترڅو چې مجموعه يې پيداکړئ.

۳ واري ۴ مساوي له ۱۲ هلته په ۳ ګلدانيو کي ۱۲ ګلان دي.

په ډله ئيزه توګه کار وکړئ جمع يا ضرب يې کړئ ترڅوچې مجموعه يې پيداکړئ.

۱. څومره چوغکۍ؟ ۴ ګروپونه د۳ دانه يي

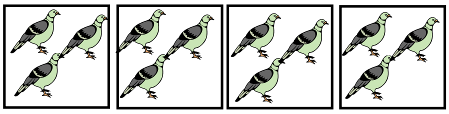

۳ + ۳ + ۳ + ۳ = ۱۲

۳ واري ۴ = ۱۲

يا ۴ × ۳ = ۱۲ چوغکي

۲.

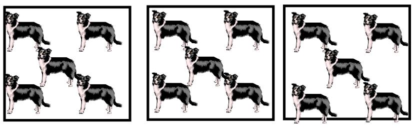

___ + ___ + ___ = ___

___ پنځه = ___

___ × ___ = ___ سپي

۳.څومره ميزونه؟۲ګروپونه د۳ دانه يي

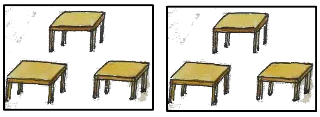

___ + ___ = ___

___ دري = ___

___ × ___ = ___ ميزونه

۴.

___ + ___ + ___ = ___

___ يو = ___

___ × ___ = ___ بايسکيلونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵– دجمعې دافادو له مخې د ضرب د افادو تش ځایونه ډک کړئ.

۱– ☐ = ۲×۱ یا ۲ = ۱ + ۱

۲– ۳ = ☐ ×۳ یا ۳ = ۱ + ۱+۱

۳– ۴ = ☐ ×۴ یا ۴ = ۱ + ۱ + ۱ + ۱

۴– ۸ = ☐ ×۴ یا ۸ = ۲ + ۲ + ۲ + ۲

۵– ۱۵ = ☐ ×۵ یا ۱۵ = ۳ + ۳ + ۳ + ۳ +۳

۶– ۱۲ = ☐ ×۳ یا ۱۲ = ۴ + ۴ + ۴

۷– ۱۰ = ۵ × ☐ یا ۱۰ = ۵ + ۵

جمع او ضرب یې کړئ ترڅو حاصل یې پیداکړئ.

۸.

۱۲= ۴ + ۴ + ۴

۳ ګروپونه د ۴ = ۱۲

۳ وارې څلور = ۱۲

یا ۳ × ۴ = ۱۲ قفله

۹. څومره موټرونه

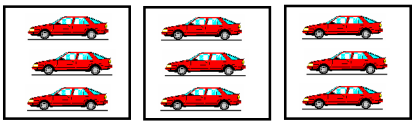

___ = ___ + ___ + ___

___ ګروپونه د ___ = ___

___ درې = ___

موټره ___ = ___ × ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰. څومره کوترې؟

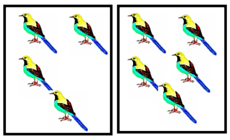

___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

___ پنځه = ___

یا ___ × ___ = ___ کوترې

۱۱. څو دانې ګیلاسونه؟

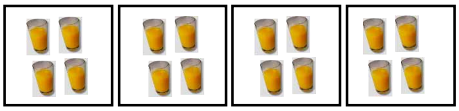

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

___ درې = ___

یا ___ × ___ = ___ ګیلاس

۱۲. څومره ګلان؟

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

___ پنځه = ___

یا ___ × ___ = ___ ګلونه

۱۳. څومره خټکي؟

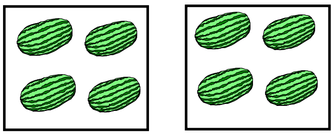

___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

___ څلور = ___

یا ___ × ___ = ___ خټکي

کورنی دنده:

د دې لوست پاتې تولې پوښتنې بشپړې کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درې څلوېښتم لوست

د کتارونو جوړول

هدف: زده کوونکي دې، دې ټکي ته پام وکړي که چېرې دجمعې اجزاوې مساوي نه وي دجمعې عمليه په ضرب باندې بدليدلای نشي.

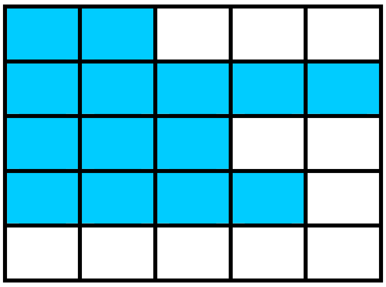

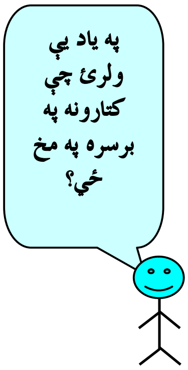

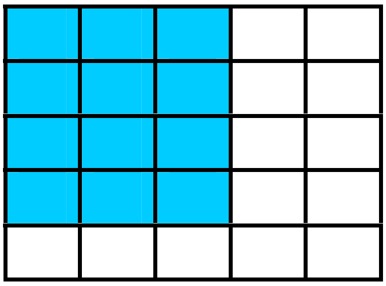

دا کتارونه د رنګ شوي مربعاتو مختلف شمېر لري.
کتارونه يو له بله سره مساوي نه دي.
مونږ هغه ضربولای نشو.

دا کتارونه سره مساوي دي
په هر کتار کې ۳ خانې دي.
۴ کتارونه
۳ مربع ګانې په هر کتارکې
۴ × ۳ = ۱۲ رنګه مربع ګانې

مساوي کتارونه جوړ کړئ، رنګ يې کړئ چې کتار وښيي ويې ليکئ څومره؟

۱.

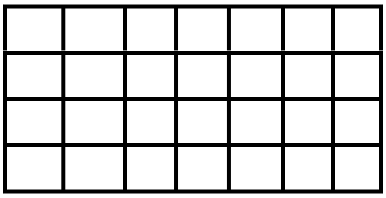

_____ مساوي کتارونه
_____ په هر کتار کې
_____ حاصل

۲.

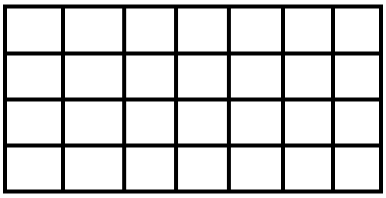

_____ مساوي کتارونه
_____ په هر کتار کې
_____ حاصل

۳.

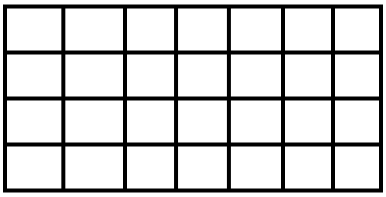

_____ مساوي کتارونه
_____ په هر کتارکې
_____ حاصل

۴.

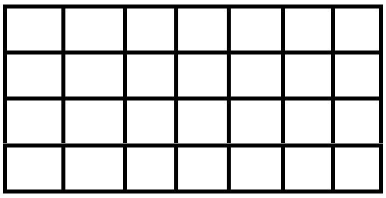

_____ مساوي کتارونه
_____ په هر کتار کې
_____ حاصل

(c) ketabton.com: The Digital Library

مساوي کتارونه رنګه کړئ وبې ليکئ حاصل يې پيداکړئ.

۵. ۳ کتاره د۴ ونبيئ

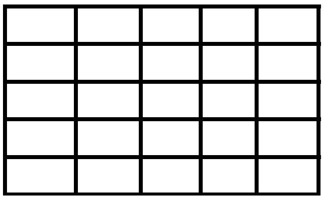

۳ کتاره

۴ په هر کتار کې

۳ × ۴ = ۱۲

۶. ۴ کتاره د۲ ونبيئ

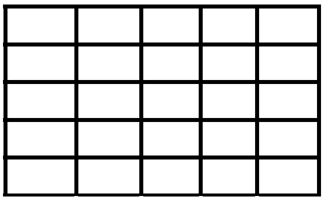

___ کتاره

___ په هر کتار کې

۴ × ۲ = ___

۷. ۴ کتاره د۵ ونبيئ

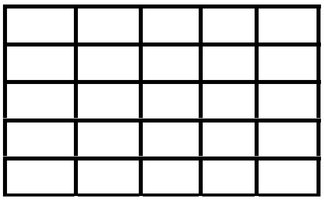

___ کتاره

___ په هر کتار کې

۴ × ۵ = ___

۸. ۵ کتاره د۵ ونبيئ

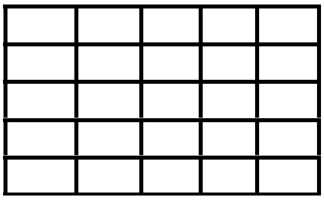

___ کتاره

___ په هر کتار کې

۵ × ۵ = ___

۹.

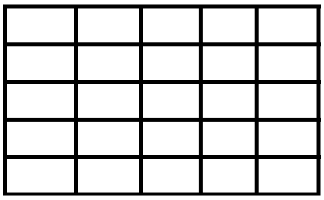

___ کتاره

___ په هر کتار کې

۲ × ۳ = ___

۱۰.

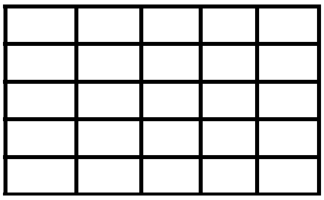

___ کتاره

___ په هر کتار کې

۳ × ۵ = ___

کورنۍ دنده: ټول تمرينونه حل کړئ وروسته:

۱. داسې شکلونه رسم کړئ چې ۳×۵ ونبيي

۲. داسې شکلونه رسم کړئ چې ۵ × ۷ ونبيي

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور څلوېښتم لوست
په ضرب کې د بدلون خاصیت

هدف: زده کوونکي په دې پوه شي که چېرې د ضرب د اجزاو ځایونه بدلون وکړي پروانه کوي یعني د ضرب حاصل کې بدلون نه راځي.

تاسو عددونه په مختلف ډول ضرب کولای شئ چې عین حاصل ولري.

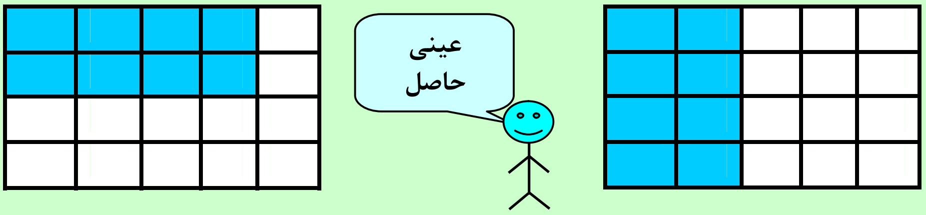

۸ = ۴ × ۲   ۸= ۲ × ۴

مساوي کتارونه جوړ کړئ هر کتار رنګ کړئ او حاصل یې پیداکړئ.

۱. 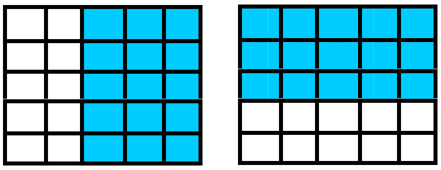

۱۵= ۳ × ۵ ، ۱۵= ۵ × ۳

۲. 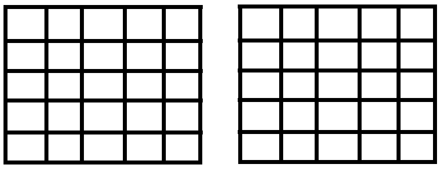

___ = ۴ × ۳ ، ___ = ۳ × ۴

۳. 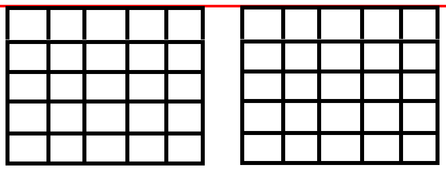

___ = ۲ × ۳ ، ___ =۳ × ۲

۴. 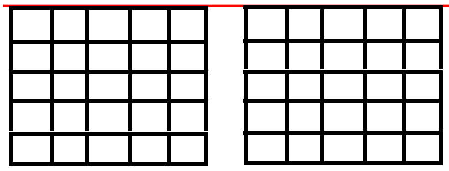

___ = ۱ × ۵ ، ___ = ۵ × ۱

۵. 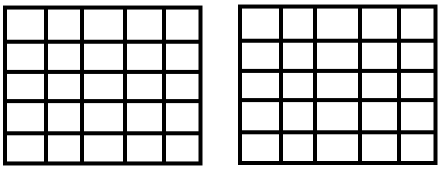

___ = ۵ × ۴ ، ___ =۵ × ۴

۶. 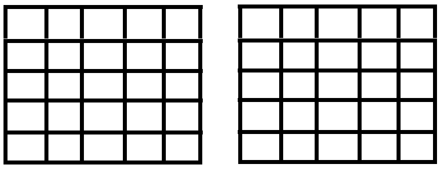

___ = ۲ × ۴ ، ___ =۲ × ۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ضرب حاصل پیداکړئ.

۷. 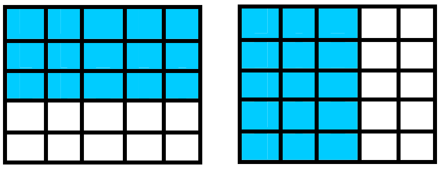

۵× ۳ = ___ ، ۳ ×۵ = ___

۸. 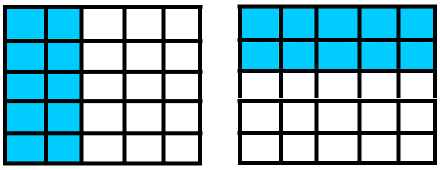

۲× ۵ = ___ ، ۵ ×۲ = ___

۸. تاسو په خپله عیني عدد ولیکئ او کتارونه یې رنګ کړئ. د ضـــرب ډول، ډول پوښتنې ولیکي.

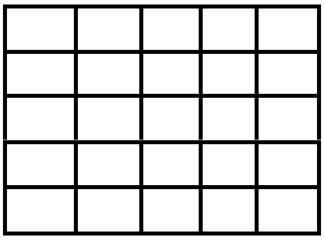

___ × ___ = ___

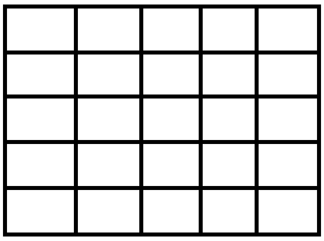

___ × ___ = ___

ورې ډبرې استعمال کړئ ترڅو له تاسو سره د ضرب د حاصل پیدا کولـــوکې مرسته وکړي.

۹.

۴ × ٦ = ___

٦ × ۴ = ___

۱۰.

۲ × ۹ = ___

۹ × ۲ = ___

۱۱.

۴ × ۵ = ___

۵ × ۴ = ___

کورنۍ دنده: ټول تمرینونه حل کړئ وروسته د لاندې پوښتنو د ضرب حاصل په لاس راوړئ.

۱.

۲ × ۷ = ___

۷ × ۲ = ___

۲.

۳ × ٦ = ___

٦ × ۳ = ___

۳.

۸ × ۳ = ___

۳ × ۸ = ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه څلويشتم لوست
په عمودي شکل ضرب کول

هدف: زده کوونکي سربېره په افقي (په يوه ليک کې) ډول د ضرب په عمودي ډول (يوتربل لاندې) هم پوه شي

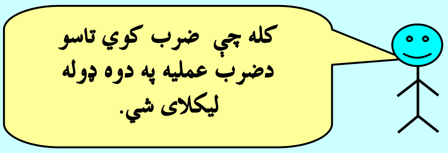

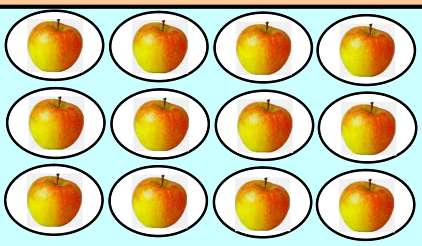

۴ × ۳ = ۱۲

په هر کتار کې ۴ مڼې
کتارونه ۳ ×
ټوله ۱۲ داني مڼې

۱. د ضرب حاصل پيداکړئ ۲کتاره دي.

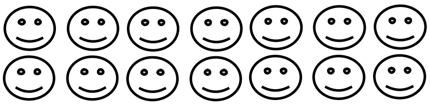

۷ × ۲ = ۱۴

کتاره ۷ × ۲ = ۱۴

۲. ۴ ، (۲) دانه يي

گروپ ۴ × ۲

۴ × ۲= ___

۳. ۵ گروپ د ۳

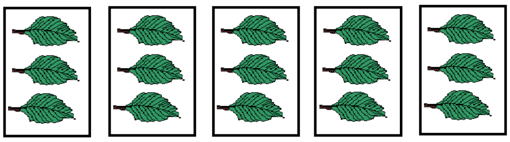

گروپ ۵ × ۳

۵ × ۳ = ___

۴. ۳ کتاره د ٦

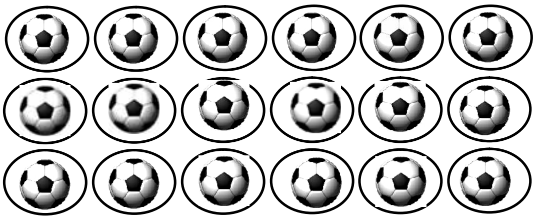

گروپ ۳ × ۶

۳ × ٦ = ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷– عددي جملې په دوه ډوله وليکئ

۲ کتاره د ۸

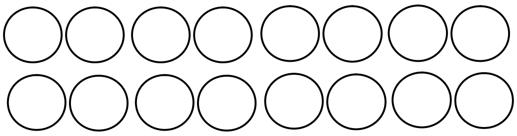

۸ × ۲ = ۱٦

$$\begin{array}{r} \boxed{۸} \\ \times\ \boxed{۲} \\ \hline \boxed{۱۶} \end{array}$$

۸.   ۴ ګروپونه د۵

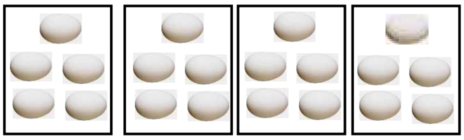

___ × ___ = ___

$$\begin{array}{r} \square \\ \times\ \square \\ \hline \square \end{array}$$

۹.   ۴ کتارونه د۴

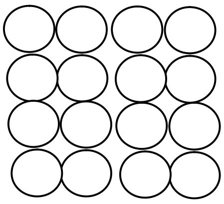

___ × ___ = ___

$$\begin{array}{r} \square \\ \times\ \square \\ \hline \square \end{array}$$

۱۰.

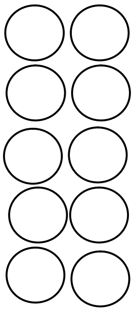

___ × ___ = ___

$$\begin{array}{r} \square \\ \times\ \square \\ \hline \square \end{array}$$

ضرب يې کړئ بنايي چې تاسو کوچنۍ ډبرې استعمال کړئ.

۱.
$$\begin{array}{r} ۲ \\ \times\ ۲ \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} ۵ \\ \times\ ۲ \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} ۳ \\ \times\ ۴ \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} ۷ \\ \times\ ۲ \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} ۲ \\ \times\ ۷ \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} ۴ \\ \times\ ۲ \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} ۷ \\ \times\ ۱ \\ \hline \end{array}$$

۲. ۴ × ۳ = ___ ، ۳ × ۳ = ___ ، ۲ × ۳ = ___

۳. ۴ × ۴ = ___ ، ۳ × ۴ = ___ ، ۲ × ۴ = ___

کورنۍ دنده:

د دې لوست ټول تمرينونه حل کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ څلوېښتم لوست

د عبارتي پوښتنو په حل کې د ضرب د عمليې کارول

هدف: زده کوونکي د رياضي د قصو او عبارت څخه د ضرب په مفهوم پوه شي او د رياضي افاده يې هم وليکلای شي.

د ضرب د عمليې څخه په کار اخستو سره حل يې کړئ عددي جملې يې وليکئ او د ضرب حاصل پيداکړئ.

١. د مرسل په بوټي کې ٣ سره ګلونه دي او هر ګل ٦ پاڼې لري ټولې څو پاڼې لري؟

____ = ____ × ____

____ د ګل ټولې پاڼې

٢. موسکا کباب پخوي او هغې دکباب ٦ سيخونه پاخه کړي دي د کباب هر سيخ يې ۴ ټوټې غوښه لري ټوله څو ټوټې غوښه کيږي؟

____ = ____ × ____

ټوله ____ ټوټې غوښه

٣. فريبا په هره ګلدانۍ کې دوه بوټي کينول ووايئ چې هغې په ۵ ګلدانيو کې څو بوټي کينولي دي؟

____ = ____ × ____

ټوله ____ بوټي

۴. د جمپلې په بڼ کې په هر کتارکې د ختکيو ۴ تخمونو د پاره ځای شته ٣ کتاره يې ډک شوي دي. يو کتار يوازې دوه تخمه لري ټول څو تخمه کيږي.

____ = ____ × ____

ټوله ____ تخمه

کورنۍ دنده:

تاسو په خپله عبارتي پوښتنې جوړې او د عمليې عددي افادې وليکئ او هم د ضرب حاصل يې پيداکړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوه ځلوېښتم لوست

د شکلونو څخه په کار اخستو سره د ضرب ښوونه

هدف: دشیانو په کارولو سره زده کوونکي باید د ۲ ژبنۍ ضرب زده کړي او حافظې ته وسپاري.

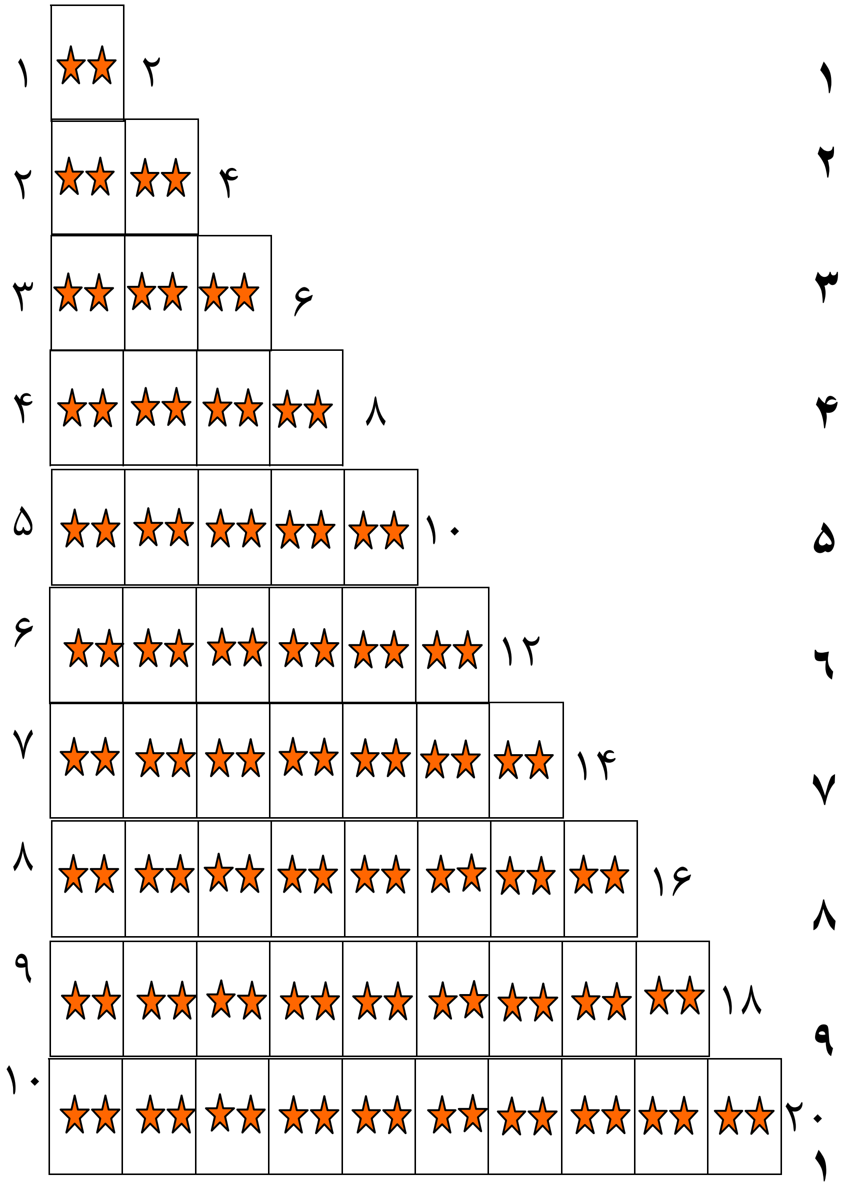

۱ × ۲ = ۲

۲ × ۲ = ۴

۳ × ۲ = ٦

۴ × ۲ = ۸

۵ × ۲ = ۱۰

٦ × ۲ = ۱۲

۷ × ۲ = ۱۴

۸ × ۲ = ۱٦

۹ × ۲ = ۱۸

۱۰ × ۲ = ۲۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه د۲ ضرب د۳ ضرب هم دشکل له مخې په لاندې توګه په لاس راوړو.

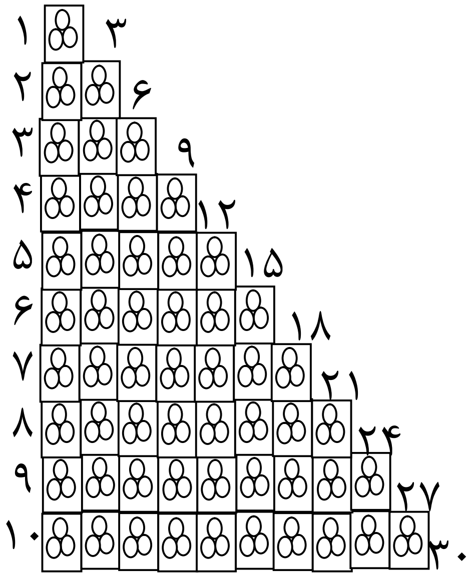

۳=۱×۳=۳

۳+۳=۲×۳=۶

۳+۳+۳=۳×۳=۹

۳+۳+۳+۳=۴×۳=۱۲

۳+۳+۳+۳+۳=۵×۳=۱۵

۳+۳+۳+۳+۳+۳=۶×۳=۱۸

۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳=۷×۳=۲۱

۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳=۸×۳=۲۴

۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳=۹×۳=۲۷

۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳=۱۰×۳=۳۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ۵ ضرب	**د ۴ ضرب**
۱ × ۵ = ۵	۱ × ۴ = ۴
۲ × ۵ = ۱۰	۲ × ۴ = ۸
۳ × ۵ = ۱۵	۳ × ۴ = ۱۲
۴ × ۵ = ۲۰	۴ × ۴ = ۱۶
۵ × ۵ = ۲۵	۵ × ۴ = ۲۰
۶ × ۵ = ۳۰	۶ × ۴ = ۲۴
۷ × ۵ = ۳۵	۷ × ۴ = ۲۸
۸ × ۵ = ۴۰	۸ × ۴ = ۳۲
۹ × ۵ = ۴۵	۹ × ۴ = ۳۶
۱۰ × ۵ = ۵۰	۱۰ × ۴ = ۴۰

مشق او تمرین:

له حل شوي مثال څخه په کار اخستو سره لاندې تش ځایونه ډک کړئ.

۳ × [۲] = ۶

۳ × [ ] = ۹

۳ × [ ] = ۱۲

۳ × ۵ = [ ]

[ ] × ۶ = ۱۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته څلويښتم لوست

د يوه رقمي عدد ضربول په دوه رقمي عدد کې

هدف: زده کوونکي يو رقمي عدد په دوه رقمي عدد کې ضرب کړاي شي اوپه عين وخت کې د ضرب اجزاوي اود ضرب حاصل وپيژني.

لاندې مثال په نظر کې نيسو په شکل کې ليدل کيږي چې له ۱۳ کتاروڅخه جوړ شوی دی او په هر کتار کې۲ خانې تورې شوې دي، چې دجمعې د دوو مساوي اجزاوو په توګه يې ليکو ۲۶ = ۱۳ + ۱۳

يا ۲۶ = ۲ × ۱۳

د ضرب حاصل　د ضرب دوهم جزء　د ضرب لومړي جزء

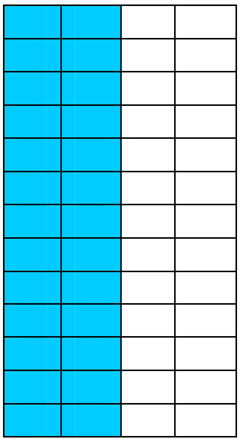

اوس غواړو پورتنی مثال د يوې ضربي افادې په توګه وليکو او ضرب يې کړو.

يويز　لسيز

۱۳ ← دضرب لومړئ جز

۲ × ← دضرب دويم جز

لومړی د۲ عدد په يويزو يعنې ۳ کې ضرب کوو چې ٦ کيږي او هغه د ضرب د حاصل د يويزو په ځای کې ليکو.

$$\begin{array}{r} ١٣ \\ \times\ ٢ \\ \hline ٦ \end{array}$$

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته د۲ عدد په لسیزو یعنې ۱ کې ضرب کوو داچې ۱ د لسیزو په ځای کې شتوالی لري یو لسي دی د۲ سره د هغه د ضرب حاصل د۲ عدد نه دی خو ۲ لسي یعنې ۲۰ دي.

۱۳
۲ ×
۶
۲۰

چې د دې دواړو له جمع کولو وروسته د ضرب حاصل یعنې د یویزو او لسیزو ځایونه داسې په لاس راځي.

۱۳
۲ ×
۶
۲۰ +
۲۶ دضرب حاصل

مثال:

غواړو د۱۲ عدد په ۴ کې ضرب کړو.

یویز	لسیز
۲	۱

۱۲
۴ ×

لکه مخکنی مثال ۴ په یویزو کې ضرب کوو چې ۸ حاصلیږي یعنې:

۱۲
۴ ×
۸

اوس د ۴ عدد په لسیزوکې چې په حقیقت کې (۱) لسي دی ضرب کوو چې د هغه د ضرب حاصل ۴ کیږي په دې باندې باید پوه شو چې۴، څلور یویز نه دي خو ۴ لسي دي او هغه د لسیزو په ځای کې لیکو یعنې:

۱۲
۴ ×
۴۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

حاصل شوی عدد ۴۸ دی چې د ۸ یویزو او ۴ لسیزو څخه عبارت دی.

مثال: غواړو د ۱۳ عدد د ۵ په عدد کې کړو.

یویز	لسیز
۳	۱

$$\begin{array}{r} ۱۳ \\ \times\ ۵ \\ \hline \end{array}$$

لومړی د ۵ عدد په یویزو یعنې (۳) کې ضرب کوو چې د هغو د ضرب حاصل ۱۵ کیږي د۱۵ د یویزو رقم یعنې ۵ د ضرب د حاصل د یویزو په ځای کـــې لیکو او د هغه د لسیزو رقم چې (۱) لسي دی د حاصل په توګه د ۱۳ د لسیزو د مرتبې پورته یې لیکو.

کوم وخت چې ۵ د لسیزو په مرتبه یعنې (۱) کې ضرب کړو د حاصل شـــوي یاددابښت سره یې جمع کوو چې د٦ عدد په لاس راځي او د ٦ عدد د ضرب د حاصل د لسیزو په مرتبه کې لیکو چې ٦۵ حاصل کیږي.

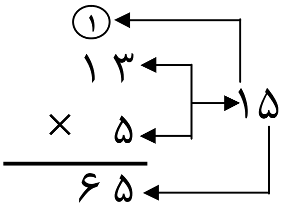

مشق او تمرین:

د لاندې پوښتنو د ضرب حاصل په لاس راوړئ.

$$\begin{array}{r} ۲۵ \\ \times\ ۴ \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} ۱۴ \\ \times\ ۵ \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} ۱۷ \\ \times\ ۳ \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} ۱۶ \\ \times\ ۵ \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} ۱۸ \\ \times\ ۴ \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} ۲۱ \\ \times\ ۲ \\ \hline \end{array}$$

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه څلوېښتم لوست

د ضرب په عمليه کې د(۱) د عدد خاصيت

هدف: زده کوونکي پوه شي (۱) چې په هر عدد کې ضرب شي د ضرب حاصل يې هم هغه عدد دی.

په تير لوست کې مو ولوستل چې:

۲ = ۱ × ۲ يا ۲ = ۱ + ۱

۳ = ۱ × ۳ يا ۳ = ۱ + ۱ + ۱

۴ = ۱ × ۴ يا ۴ = ۱ + ۱ + ۱ + ۱

۵ = ۱ × ۵ يا ۵ = ۱ + ۱ + ۱ + ۱ + ۱

دا لوست مونږ په دې پوهوي هر عدد چې په (۱) کې ضرب شي د ضرب حاصل يې په خپله هم هغه عدد کيږي يعنې:

٦ = ۱ × ٦

۷ = ۱ × ۷

۸ = ۱ × ۸

۲۵ = ۱ × ۲۵ او نور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځوسم لوست

د ضرب په عمليه کې د (۰) صفر خاصيت

هدف: زده کوونکي پوه شي هر عدد چې په صفر کې ضرب شي د ضرب حاصل يې صفر دی.

مونږ پوهېږو چې په يوازې توګه صفر په معنا د هيڅ دی، په هره اندازه چې د صفرونو شمېر زيات شي بيا هم هيڅ دی يعني:

۰ = ۱ × ۰ = ۰

۰ = ۰ × ۲ يا ۰ = ۰ + ۰

۰ = ۰ × ۳ يا ۰ = ۰ + ۰ + ۰

۰ = ۰ × ۴ يا ۰ = ۰ + ۰ + ۰ + ۰

۰ = ۰ × ۵ يا ۰ = ۰ + ۰ + ۰ + ۰ + ۰

په همدې ډول:

۰ = ۰ × ٦

۰ = ۰ × ۷

۰ = ۰ × ۸

۰ = ۰ × ۹

د پورتني مثال له مخې ويلای شو هر عدد چې په صفر کې ضرب شـــي د هغه د ضرب حاصل صفر دی.

مشق اوتمرين:

۱− د جمعې افادې په ضرب باندې بدلې کړئ.

۰ + ۰ + ۰ + ۰ + ۰ + ۰

۰ + ۰ + ۰ + ۰ + ۰ + ۰ + ۰

۲− دا افادې په جمع باندې بدلې کړئ. = ۰ × ۹

= ۰ × ۱۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو پنځوسم لوست

د ګروپونو جوړول

هدف: دا لوست زده کوونکي د ويش د عمليې دپاره چمتو کوي.

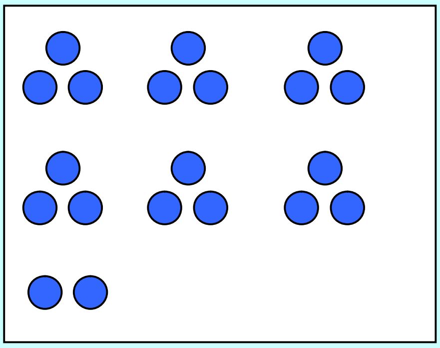

د خپل يوه ملګري سره کار وکړئ

۲۰ کوچنۍ ډبرې استعمال کړئ.

مساوي ګروپونه جوړ کړئ.

هلته څو ګروپونه دي؟

څومره کوچنۍ ډبرې پاتې دي؟

په جوړه يي توګه کار وکړئ هره جوړه دې ۲۰ کوچنۍ ډبـــرې استعمال کړي، عددونه وليکئ.

	عمليه	مساوي ګروپونه	د کوچنيو ډبرو پاتې
۱	د ۴ ګروپونو جوړول	۵	۰
۲	د ۵ ګروپونو جوړول		
۳	د ۲ ګروپونو جوړول		
۴	د ۸ ګروپونو جوړول		
۵	د ۳ ګروپونو جوړول		
۶	د ٦ ګروپونو جوړول		
۷	د ۱۲ ګروپونو جوړول		

(c) ketabton.com: The Digital Library

ويي ليکي څومره؟

.٨

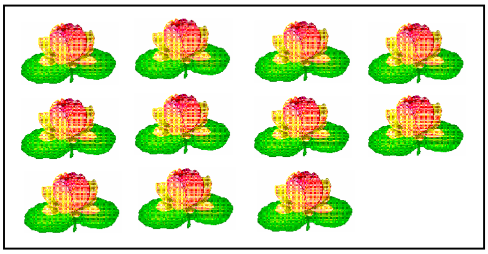

_____ ګلان

د هرو ۵ ګلانو په شاوخوا دايره وکاږئ.

_____ ګروپونه

_____ پاتې

.٩

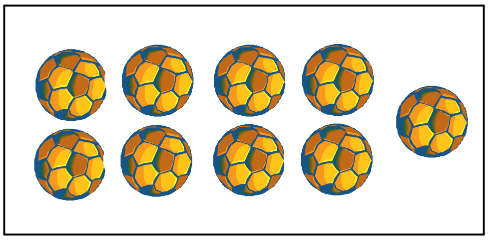

_____ توپ.

د هرو ٣ توپونو په شاوخوا دايره وکاږئ.

_____ توپونه

_____ پاتې

.١٠

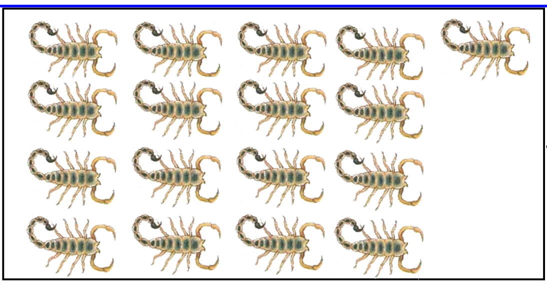

_____ خزندې.

د هرو ۴خزندو په شاوخوا دايره وکاږئ.

_____ ګروپونه

_____ پاتې

.١١

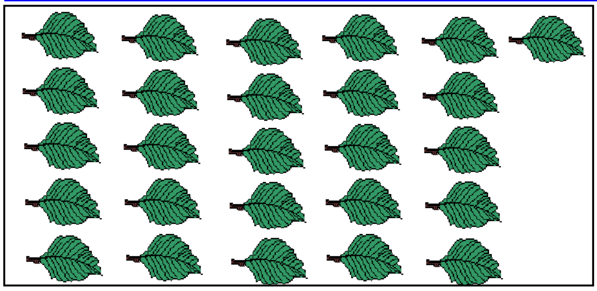

_____ پاڼې.

د هرو ٦ پاڼو په شاوخوا دايره وکاږئ.

_____ ګروپونه

_____ پاتې

کورنۍ دنده: ګډ تکرار

١−	١٧۴ + ٣۴٨	۶ × ٢	٣٢ + ٢٩	۵۶٧ − ٢١	٢٨ − ٩
٢−	٧١٢ −٢٢٧	۵ × ٢	٧٢ − ١٧	٣۶ + ١٨	۴ × ٣

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه پنځوسم لوست

هدف: دا لوست زده کوونکي د ویش د عملیې زده کړې ته چمتو کوي.

د خپل یوه ملګري سره کار وکړئ.

لوبې وکړئ ۲۴ کوچنۍ ډبرې استعمال کړئ.

لومړی: مساوي ګروپونه جوړ کړئ

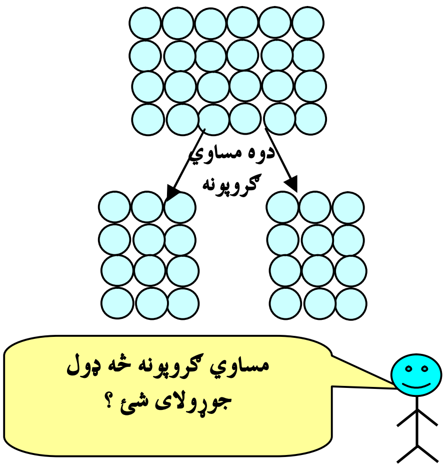

دوهم: د هرګروپ لپاره یوچوکاټ رسم کړئ د هرشي یا قلم لپاره یوه نښه وټاکئ.

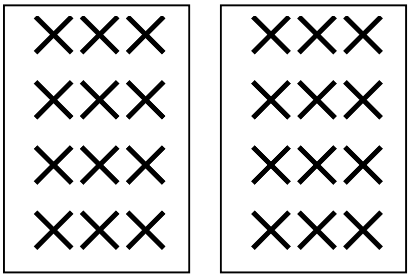

په هر ګروپ کې ۱۲ دي

۲ ګروپونه د۱۲ په ۲۴ کې شتوالي لري

۱ . لوبې ته ادامه ورکړئ! ۲۴ کوچنۍ ډبرې استعمال کړئ. مساوي ګروپونه جوړ کړئ. دهر ګروپ لپاره یو بکس رسم کړئ.

۲ .

په هر ګروپ کې __ دي .

او______ ګروپونه د ______ په ۲۴ کې شتوالي لري

۳ .

په هر ګروپ کې _______ دي.

او ______ ګروپونه د _______ په ۲۴ کې شتوالي لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴.

په هر ګروپ کې ______ دي.

او ______ ګروپونه د ______ په ۲۴ کې شتوالي لري.

۵.

په هر ګروپ کې ______ دي.

او ______ ګروپونه د ______ په ۲۴ کې شتوالي لري.

۶.

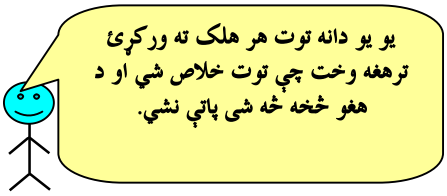

۳ هلکان ۱۸ داني توته لري.

هغوی، توت په مساوي توګه وويشل.

هر هلک څوداني توته په لاس راوړل.

هر هلک ٦ داني توته په لاس راوړل.

۷. ۱۲ تنه په ۳ قالينوکې ګډ دي.

نوپه يوې قالينې کې به څوتنه ګډ وي.

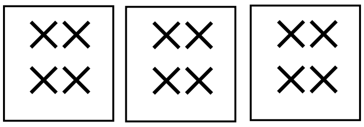

۴ تنه په هره قالينې کې

۸. ۸ هلکان په دوو مېزوکې ګډ دي

په هر مېز کې څو هلکان دي؟

______ هلکان په هرمېز کې

۹. ۴ هلکان په۱٦ بالونوکې ګډ

دي هر هلک ته څو بالونه رسيږي؟

______ بالونونه د هر هلک لپاره

۱۰. ۵ هلکان په ۱۰ پنسلونو کې ګډ

دي. هر هلک ته څو پنسلونه رسيږي؟

______ پنسلونه د هر هلک لپاره

کورنۍ دنده: د دې لوست ټول تمرينونه حل کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درې پنځوسم لوست

ويش

هدف: د دې لوست له زده کړې وروسته زده کوونکي وکولای شي د شيانو په ويش کې خپل ستونزې حل کړي.

د يوه شي جلاء کول په څو مساوي برخو د تقسيم په نامه يـــاديږي ادا (⟌ ، ÷) دتقسيم نښې دي .

که چيرې په يوه پطنوس کې ۸ دانې منې ولرو او هغه په دووبـــشقابو کــې وويشو په هر بشقاب کې ۴ دانې منې راځي.

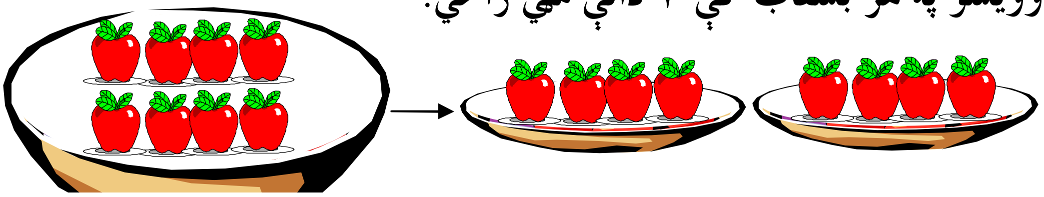

مونږ په رياضي کې دمنو دتقسيم عمليه، چې په دوو مساوي برخــو ويشل کيږي داسې ليکو

۸ ÷ ۲ = ۴

مقسوم ، مقسوم عليه ، د ويش حاصل

پورته افاده داسې لوستل کيږي، اته تقسيم پر دوو مساوي لــه څلــورو سره په همدې ډول په لاندې چوکاټ کې ۱۲ دانې ناکه شته دي. کــه چيرې هغه په ۳ مساوي برخو جلاء کړو په هر کوچنې چوکاټ کې ۴ دانې ناکه حاصليږي.

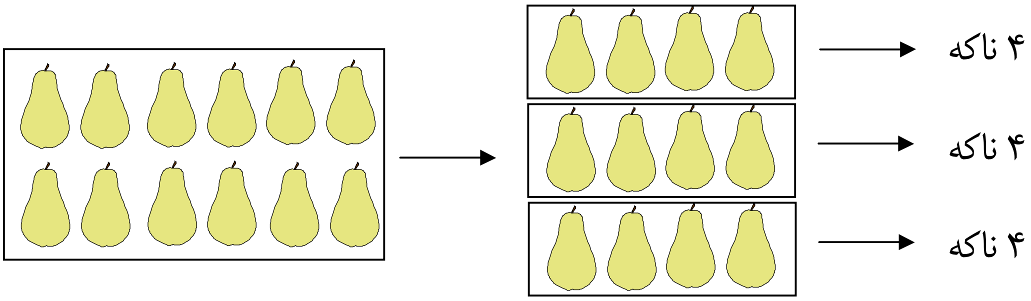

په رياضي کې د۱۲ ناکو دتقسيم عمليه، چې په درومساوي برخــو ويــشل کيــږي داسې ليکو:

۱۲ ÷ ۳ = ۴

مقسوم ، مقسوم عليه ، دويش حاصل

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشق او تمرین

۵ هلکان په ۱۵ مریوکي ګډ دي. هر هلک څومرۍ په لاس راوړي؟

لومړي: ۵ ګروپونه وښایاست.

دوهم: یوه، یوه مرۍ وهرګروپ ته ورکړئ.

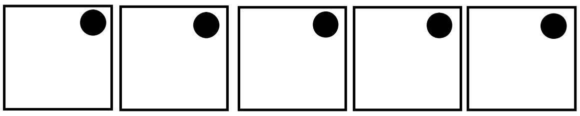

دریم: تر هغه پوري دوام ورکړئ ترڅو چي مرۍ خلاصي شي.

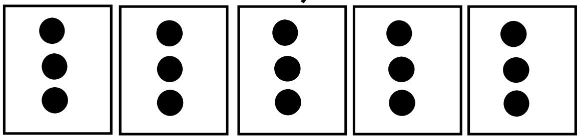

۱۵ تقسیم پر ۵ مساوي له ۳ سره $۱۵ \div ۵ = ۳$

۱۵ مرۍ چي په ۵ ګروپونو تقسیم شي هر ګروپ ته ۳ مرۍ رسېږي.

په جوړه يي توګه کار وکړئ. دمساوي ګروپونو جوړولو دپاره کوچنی ډبري استعمال کړئ عبارتي پوښتني ولیکئ او حل یې کړئ.

۱.دوه هلکان په ۱۰ بالونوکي ګډ دي وهر هلک ته څو بالونونه رسېږي.

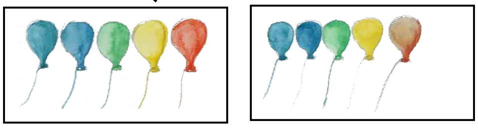

$۱۰ \div ۲ = ۵$

۲. ۱۶ مرۍ د غاړي په ۲ امیلو باندې وویشئ

____ ÷ ____ = ______

۳. ۹ داني دګیلاس میوه په ۳بشقابونو کي په مساوي ډول کښیږدي.

____ ÷ ______ = ______

۴- ۱۲چوغکي دوني په ۲ ښاخو باندې وویشئ هر ښاخ به څو چوغکي ولري؟

____ ÷ ______ = ______

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵– ۸ ګوډي پرانه د۲ هلکانوترمنځ ګډ دي، هریوه ته څو ګوډي پرانه رسېږي.

----- ÷ ------- = ------

۶– ۳ هلکان په ۱۵ موټرګیوکي ګډ دي، هر هلک ته څو موټرګیه رسېږي.

----- ÷ ------- = ------

۷– ۲۰ قلمه تباشیر په ۴ چوکاټونوکې په مساوي ډول وویشئ

-----÷ ------- = ----

۸–۵ کڅوړي ۲۵ مرۍ لري هره کڅوړه به څو مرۍ ولري

----- ÷ ------- = ------

۹– ۱۲هلکان په ۳ ګازوکي لوبې کوي په هر ګازکې څوهلکان لوبې کوي

-----÷ ----- = -----

۱۰–۹ مرغۍ په ۳ قفسونوکې په مساوي ډول وویشئ مرسته: لومړئ ګروپونه جوړکړي

----- ÷ ------- = ------

کورنۍ دنده: حل یې کړئ عددي جملې ولیکئ، ګروپونه رسم کړئ.

۱– ادریس ۱۸ بوتله اوبه لري که چېرې خپل هر ملګري ته ۲ بوتله اوبــه ورکــړئ. د ادریس د ملګرو شمېر معلوم کړئ؟

د ادریس ملګري ------ = ------- ÷ -----

۲– حیدر ۱۴ منې لري که چېرې هغه خپل هر وررور تــه ۷ منــې ورکــړي وواياست چې حیدر به څو ورونه ولري؟

په يوه ډګر کې ٦ خيمې دي چې د هرې خېمې په دننه کې۳ هلکان دي.

ټوله هلته څو هلکان دي؟

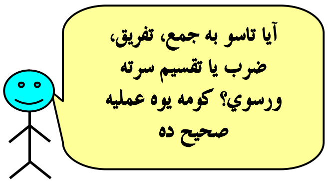

٦ ÷ ٣ = ٢   ٦ × ٣ = ١٨   ٦ − ٣ = ٣

دپوښتنې صحيح حل په شاوخوا باندې دايره وکاږئ.

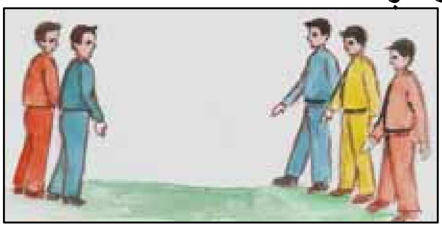

۱. ۲ هلکان قدم وهي.

۳ هلکان نور له هغو سره یوځای کېږي.

اوس څو هلکان قدم وهي؟

٢ × ٣ = ٦   ٣ − ٢ = ١   ٢ + ٣ = ٥

---

۲. ۵ هلکان ماهي نيسي.

اوهر هلک ۳ ماهي ونيول

هلکانو ټول څو ماهي نيولي دي؟

٥ × ٣ = ١٥   ٥ − ٣ = ٢   ١٥ ÷ ٣ = ٥

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. ۵ هلکان ۱۰ دانې ژاولې په مساوي ډول ويشي.
هر هلک ته څو دانې ژاولې رسيږي؟

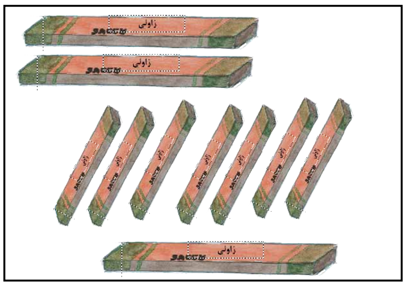

۱۰ + ۵ = ۱۵   ۱۰ ÷ ۵ = ۲   ۲ × ۵ =۱۰

---

۴. ۸ هلکان د اور په شاوخوا باندې ناست دي. ۲ هلکان له هغوی څخه کورته ځي.
اوس څو هلکان داور په شاوخوا باندې ناست دي

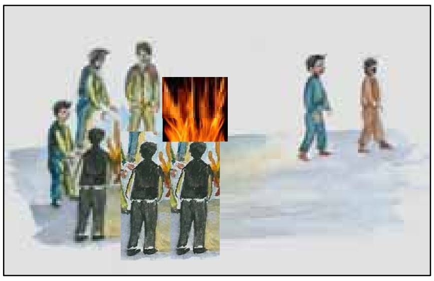

۸ + ۲ = ۱۰   ۸ ÷۲ = ۴   ۸ − ۲ = ٦

---

۵. ۱۰ هلکان غواړي چې په يوه سفر کې له ۵ بايسکلونوڅخه په مساوي توګه کار واخلي په يوه بايسکل کې څو هلکان ګډېږي (شريک)؟

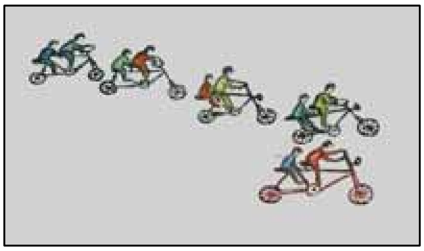

۱۰ ÷ ۵ = ۲   ۱۰ + ۵ =۱۵   ۱۰ − ۵ = ۵

کورنۍ دنده:

دهرې عددې جملې لپاره يو عبارت وليکئ

۱. ۴ × ۲ = ۸

۲. ۱۲ ÷ ۲ = ٦

۳. ۱۷ − ۹ = ۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ضرب او تقسیم مشق او تمرین

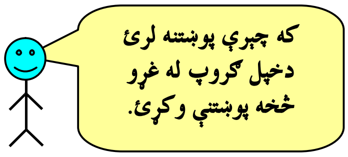

یوځای کار وکړئ او تمرینونه حل کړئ

ویې لیکئ څومره؟

۱.

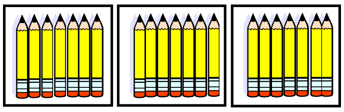

___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۲.

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۳.

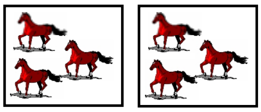

___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۴.

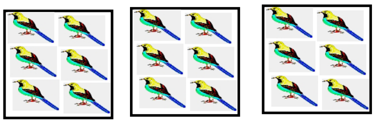

___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۵. د لاندې افادو حاصل په دوه ډوله پیداکړئ.

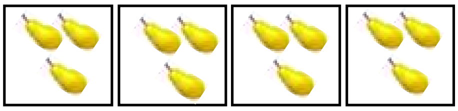

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۶.

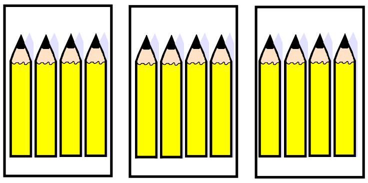

___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

مساوي کتارونه جوړ کړئ. هر کتار رنګ کړئ، او حاصل يې پيدا کړئ.

.۷ ۲ کتاره د ۴ — ۴ کتاره د ۲

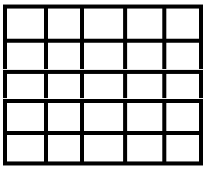
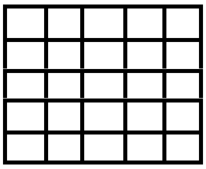

۴× ۲ = ___ ، ۲ ×۴ = ___

.۸ ۳ کتاره د ۵ — ۵ کتاره د ۳

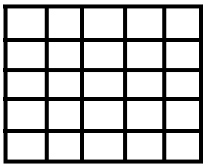
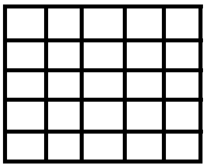

۵× ۳ = ___ ، ۳ ×۵ = ___

ضرب يې کړئ.

.۹ ۴۳ × ۲ ، ۲۵ × ۴ ، ۳۴ × ۲ ، ۲۳ × ۳ ، ۱۶ × ۲ ، ۱۷ × ۲

۱۰. لوبې وکړئ، افاده جوړه کړئ جمع يې کړئ، تقسيم يـــې کـــړئ، ۱۲ کوچنۍ ډبرې استعمال کړئ.

په هر ګروپ کې ___ کوچنۍ ډبرې دي.

او ___ ګروپونه د ___ په ۱۲ کې شته

.۱۱

هلته په هر ګروپ کې ___ کوچنۍ ډبرې

هلته ___ ګروپونه د ___ په ۱۲ کې دي.

دکوچنيو ډبرو څخه مساوي ګروپونه جوړ کړئ، رسم يې کړئ.

۱۲. ۱۶چوغکې په ۲ښاخو باندې ناستې دي په هرښاخ باندې څوچوغکې شتوالی لري

___ ÷ ___ = ___

۱۳. ۴ کځوړې ۱۶ مرۍ لري. هره کځوړه څو مرۍ لري.

___ ÷ ___ = ___

کورنۍ دنده: د دې لوست ټول تمرينونه حل کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور پنځوسم لوست

د ضرب او تقسیم تر منځ اړیکي (رابطه)

هدف: زده کوونکي پوه شي که چېرې مقسوم په مقسوم علیه باندې تقسیم شي دتقسیم حاصل لاس ته راځي او که چېرې مقسوم علیه دتقسیم له حاصل سره ضرب شي مقسوم لاس ته راځي او دا دتقسیم اوضرب ترمنځ یوه رابطه ده.

لاندې شکل څلور بشقابه مڼې دي چې په هربشقاب کې دوه، دوه داني مڼې دي.

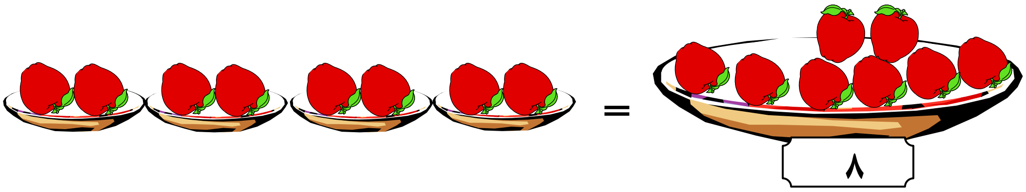

د ټولو مڼو شمېر ۸ = ۲ × ۴ دي.

اوس که چېرې ۸ داني مڼې په ۴ بشقابوکې وویشو په هر بشقاب کې ۲ دانې مڼې راځي یعنې.

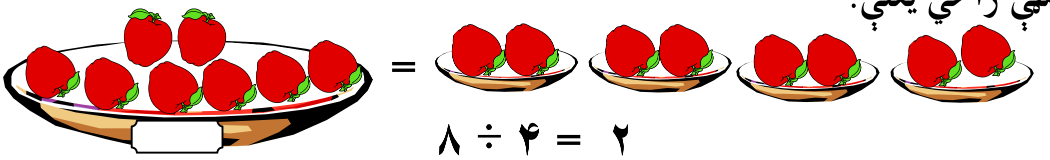

۸ ÷ ۴ = ۲

په همدې ډول که چېرې ۸ داني مڼې په ۲ بشقابوکې وویشو.

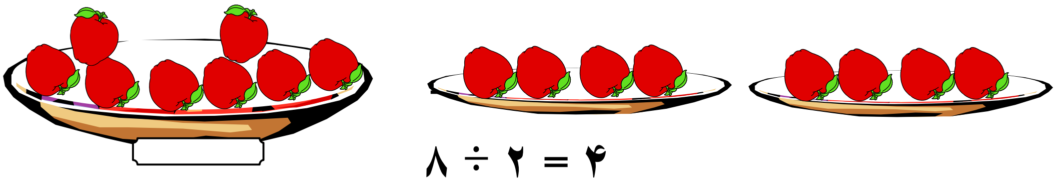

۸ ÷ ۲ = ۴

۴ × ۲ = ۸

لیدل کېږي چې په هربشقاب کې ۴ داني مڼې دي نو ویلای شو. که چېرې مقسوم په مقسوم علیه باندې وویشل شي د ویش حاصل په لاس راځي او که چېرې مقسوم علیه د ویش له حاصل سره ضرب شي مقسوم په لاس راځي.

مثال:

۶ ÷ ۳ = ۲

۶ ÷ ۲ = ۳

۳ × ۲ = ۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه پنځوسم لوست

د یوه عدد ویشل په خپل عدد باندې (په خپل ځان)

هدف: زده کوونکي د دې لوست له زده کړې وروسته پوه شي که چېرې یو عدد په خپل ځان وویشل شي پایله یې (۱)ده.

په یوه بشقاب کې ۳ داني منې دي، فرهاد هغه پــه ۳ کوچنیــو بــشقابونوکې ویشي لیدل کېږي چې په هر بشقاب کې یوه دانه منه راځي.

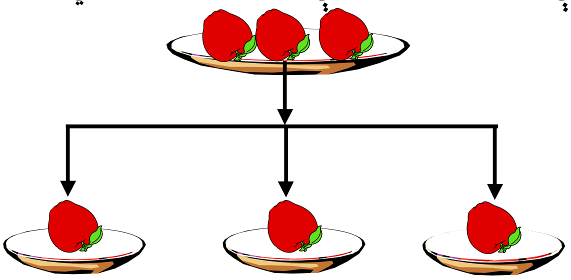

پورتنۍ ویشنه په ریاضي کې داسې لیکل کیږي.

$$\begin{array}{r|l} ۳ & ۳ \\ \hline -۳ & ۱ \\ \hline \cdot & \end{array}$$

یا $۳ \div ۳ = ۱$

له دې څخه ویلای شو هر عدد چې په خپل ځان وویشل شي د هغــه حاصــل (خارج قسمت) یو دی نو لیکلای شو چې:

$۴ \div ۴ = ۱$ $\quad$ $۱ \div ۱ = ۱$

$۵ \div ۵ = ۱$ $\quad$ $۲ \div ۲ = ۱$

$۳ \div ۳ = ۱$

تمرین: لاندې پوښتنې حل کړئ.

$۸ \div ۸ = ؟$ $\quad$ $۶ \div ۶ = ؟$

$۹ \div ۹ = ؟$ $\quad$ $۷ \div ۷ = ؟$

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ پنځوسم لوست

د یوه عدد ویشل په (۱) باندې

هدف: زده کوونکي پوه شي هر عدد چې په (۱) باندې وویشل شي نتیجه يې په خپله هم هغه عدد ده.

ګرانو زده کوونکو تاسو هر يو خپل ټولګیوال ته ۲ ټوکه کتابچې ورکړئ او وواياست چې ستاسو دټولیګوال په لاس کې څو ټوکه کتابچې دي. حتمي ستاسو ځواب (۲) دی، چې په حقیقت کې د یوه عدد ویشل په (۱) ده. د دې عمل رياضي شکل يې داسې لیکو.

۲ | ۱
۲− | ۲
۰

يا ۲ = ۱ ÷ ۲

په همدې ډول که چیرې شریف خپل ۳ دانې قلمونه خپلې یوې خور نازي ته ور وبخښي ويلای شئ چې نازي به څو قلمونه ولري؟ دې پوښتنې په ځواب تاسو ټول پوهیږئ چې نازي ۳ قلمونه لري. چې داعمل هم د یوه عدد ویشل په (۱) باندې دی. د دې رياضي شکل داسې دی. ۳= ۱ ÷ ۳

له دې مثالونو څخه پوهیدلای شو هر عدد چې په (۱) باندې وویشل شي د ويش حاصل يې په خپله هم هغه عدد دی.

نو لیکلای شو چې:

۲ = ۱ ÷ ۲

۳ = ۱ ÷ ۳

۴ = ۱ ÷ ۴

۵ = ۱ ÷ ۵

تمرين لاندې پوښتنو ته شفاهي ځواب وواياست.

? = ۱ ÷ ۸   ? = ۱ ÷ ٦

? = ۱ ÷ ۹   ? = ۱ ÷ ۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم فصل

د اندازه کولو واحدونه

اووه پنځوسم لوست

غیر معیاري واحدونه

هدف: زده کوونکي به دې پوه شي چې په پخوا وختوکې د شیانو اوږدوالی په څه شي اندازه کیده او هغوی د اوږدوالي معیاري واحد دپیژندلو لپاره چمتو کړئ.

په خپل ټولګي کې د اندازې نیولو لپاره یو شئ وټاکئ د هغه جګوالي او یا اوږدوالي اندازه کړئ.

د اندازې نیولو یو واحد وټاکئ.

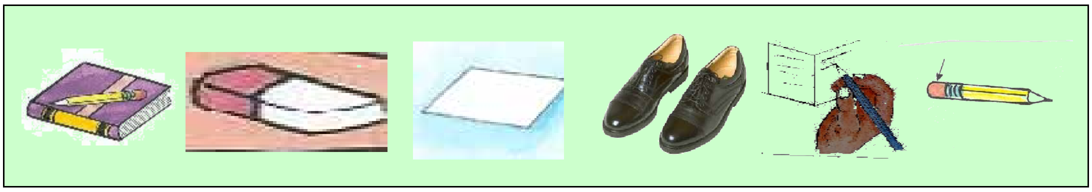

عیني شی په یوه بل واحد سره اندازه کړئ ا و چارټ بشپړ کړئ.

	زه څه شئ اندازه کوم	داندازه کولو واحد	اندازه نیول
۱	ور	دزده کوونکي لویشت	کابو ۲۰ لویشتې
۲	____________	__________	کابو ________
۳	____________	__________	کابو ________

کورنۍ دنده: د موسکا قد يې اندازه کړ چې څومره دی، لومړی يې په لوېشت سره اندازه کړل او وروسته يې په پنسل سره اندازه کړ.
آیا ویلاي شئ چې د موسکا قد څولوېشتې او یا څو پنسله شوی دی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته پنځوسم لوست

معياري واحدونه (متر، سانتي متر او ملي متر)

هدف: زده کوونکي دمعياري واحدونو په ګټه اوپه ورځني ژوند کې دهغو داستعمالولو په طريقه پوه شي.

متر: د شيانو اوږدوالی په متر سره اندازه کوي چې يومنل شوې معياري اندازه ده. مثلاً د ټوکر اوږدوالی، د دړې اوږدوالی، ستاسو د ټولګي اوږدوالي... پــه متر سره اندازه کېږي. لاندې شکل د يوه متر نمونه ده. يو متر په سلو مساوي برخو ويشل شوی دی او د هغه هرې برخې ته سانتي متروايي يعنې:

۱۰۰ سانتي متر = ۱ متر

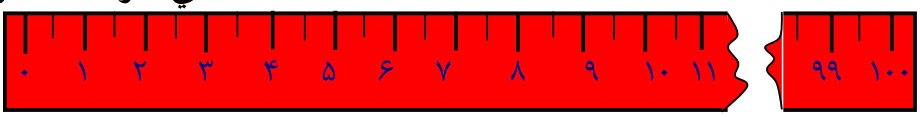

خط کش: کوچنی اولنډ اوږدوالی د خط کش په واسطه اندازه کېږي تاســو کولای شئ د خپل کتاب اوږدوالی او بر د خط کش په واسطه اندازه کړئ. او په همدې ډول کولای شئ د خپل قلم اوږدوالی دخط کش په واسطه انــدازه کړئ چې څو سانتي متره کېږي.

دا يو خط کش ده او ۱۰ سانتي متره اوږدوالی لري.

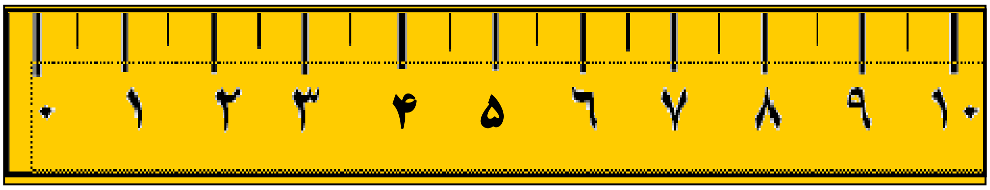

د خپلې لوېشتې اندازه دخط کش په واسطه معلومه کړئ او ووایاست چې څو سانتي متره ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه له يو متر څخه اوږد يم.

۱ متر ۱۰ ديسي متره کېږي.

۱ متر ۱۰۰ سانتي متره کېږي.

۱ متر ۱۰۰۰ ملي متره کېږي.

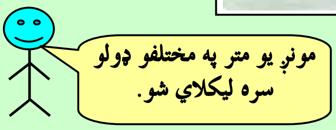

تخمين يې کړئ تقريباً څومتره، د خپل يوه ملګري سره يوځای کار وکړئ.

اوږدوالي په ملي متر، سانتي متر، اومتر سره تخمين او هم اندازه يې کړئ ———

	د لاندې شيانو اندازه اخيستل	تخميني	اندازه نيول
۱	له سره د پښو ترګوتو پورې	کابو ——— متره	کابو ——— متره
۲	ستاسو د مېزجګوالی	کابو ——— متره	کابو ——— متره
۳	د ټولګي اوږدوالی	کابو ——— متره	کابو ——— متره
۴	د ټولګي د بر واټن	کابو ——— متره	کابو ——— متره
۵	د ټولګي د څلورو خواو اندازه	کابو ——— متره	کابو ——— متره
۶	ستاسو د څوکۍ اوږدوالی	کابو ——— متره	کابو ——— متره
۷	ستاسو د ټولګي د وره لوړوالی	کابو ——— متره	کابو ——— متره

کورنۍ دنده:

حل يې کړئ: د حيدر د تني لوړوالی ۱۳۰ سانتي متــره دی او د ادريـــس د تنــي لوړوالي ۱۱۵ سانتي متره دی د حيدر د تني اوږدوالی څومره زيات دی؟ ———

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه پنځوسم لوست

د ټوټه خطونو د اوږدوالي اندازه کول د خط کش په واسطه

هدف:زده کوونکي دې ته چمتو شي چې دهندسي شکلونو دچاپيريال (محيط) داندازه کول دپاره دخط کش څخه کار واخلي.

ګرانو زده کوونکو! تاسو په تيرو لوستونوکې د خط کش له نامه سره بلد شوي ياست. او پوهيږئ چې د لنډو اوږدوالي اندازه کولو لپاره په کار وړل کيږي، مثلاً که چيرې وغواړو د يوه پنسل، اوږدوالی اندازه کړو د خطکش د صفر ټکی (نقطه) د پنسل په يوه سر باندې ايږدو، وينو چې د قلم بل سر د خط کش له کومې درجې سره مطابقت کوي، څرنګه چې د پنسل بل سر د ۱۰ له عدد سره مطابقت کوي نو وايو چې د پنسل قلم اوږدالي يا اندازه ۱۰ سانتي متره دي.

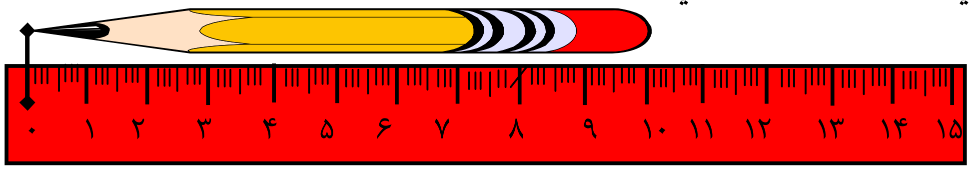

او په همدې ډول دا ●———● يوټوټه خط دئ. د دې ټوټه خط اندازه يا اوږدوالی څرنګه چې د پنسل اوږدوالی مو معلوم کړئ، په هم هغه ډول يې اندازه کوو ليدل کيږي چې دنوموړي ټوټه خط اوږدوالی ۵ سانتي متره يا ۵۰ ملي متره دئ.

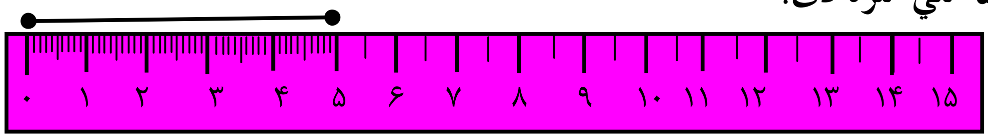

که چيرې وغواړو چې يو خط د ۴۰ ملي مترو په اوږدالي رسم کړو د دې ټوټه خط اوږدوالي په څو سانتي مترو سره دخط کش په مخ په نښه کوو.

د خپل يوه ملګري سره يوځای کار وکړئ يو خط کش استعمال کړئ او پوښتنو ته ځواب ووایاست.

۱- يو سانتي متر څو ملي متره کيږي

يو سانتي متر ______ ملي متره کيږي.

۲- ۲ سانتي متره څو ملي متره کيږي؟

۲ سانتي متره ______ ملي متره کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. ۳ سانتي متره څو ملي متره کيږي؟

۳سانتي متره ______ ملي متره کيږي.

۴. ۴۰ ملي متره څو سانتي متره کيږي؟

۴۰ ملي متره ______ سانتي متره کيږي.

۵. ۱۵ ملي متره څو سانتي متره کيږي؟

۱۵ ملي متره ______ سانتي متره او_______ ملي متره کيږي.

تمرين

لاندې ټوټه خطونه دخط کش په واسطه اندازه کړئ او ووایاست چې هر یو يې څو سانتي متره او څو ملي متره دي.

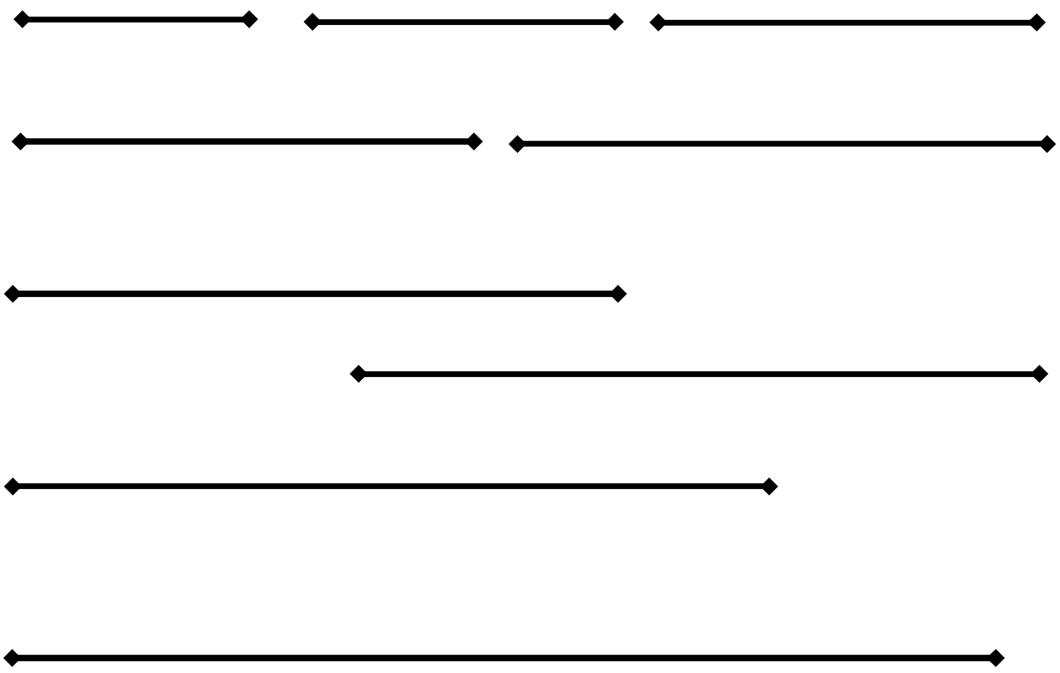

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهم فصل (هندسه)

شپیتم لوست

د هندسي شکلونو پېژندنه

هدف: ځرنګه چې زده کوونکي په ورځنۍ ژوند کې دهندسې ساده شکلونو سره مخامخ کيږي نولازمه ده چې د هغو سره پيژندګلوي ولري.

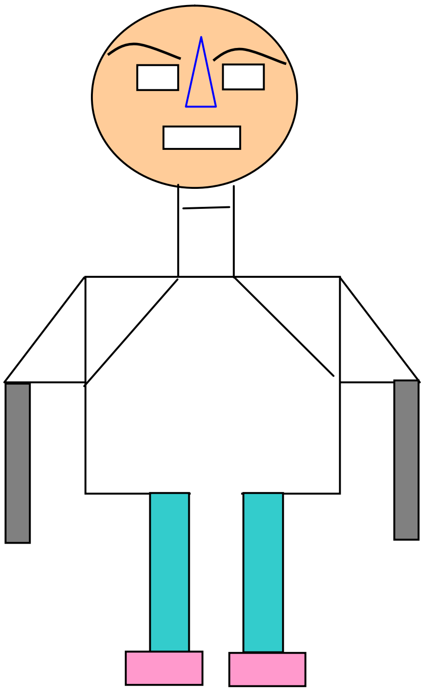

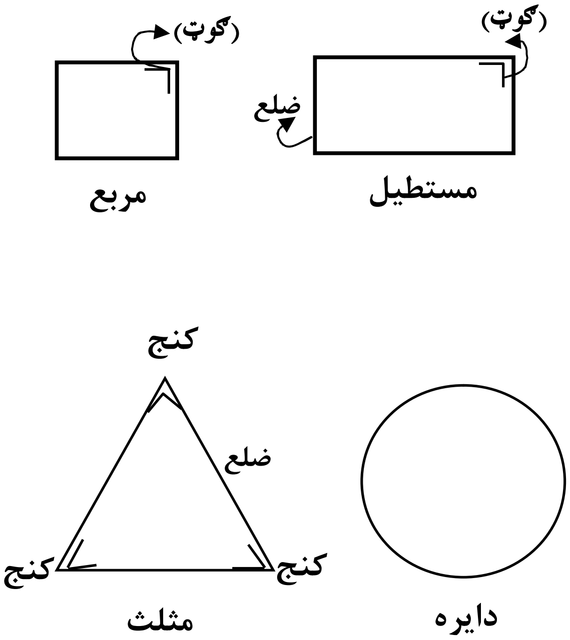

تمرين:

۱− د(سره کئ) په شکل کي مستطيل، مربع، دايره او مثلث وښاياست.

۲− په پورتنۍ شکل کې څومستطيلونه، څو مربع ګاني، څو دايري او څــو مثلثونه ليدلاي شئ.

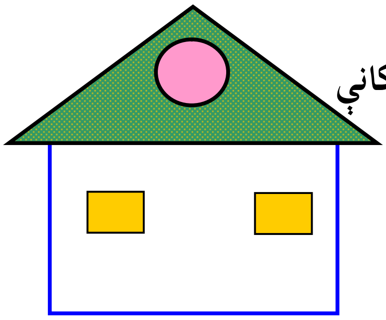

۳− په مخامخ شکل کې څو مثلثونه څو مربع ګاني څو دايري او څو مستطيلونه دي وښاياست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴– شکلونوته مخامخ نومونه شته دي، تاسو خپلو کتابچو ته نقل کــړئ. د یوه تیر په واسطه شکل داړوند نامه سره ونښلوي، ګوټونـــه (کـــنج) او ضلعي يې وښایاست.

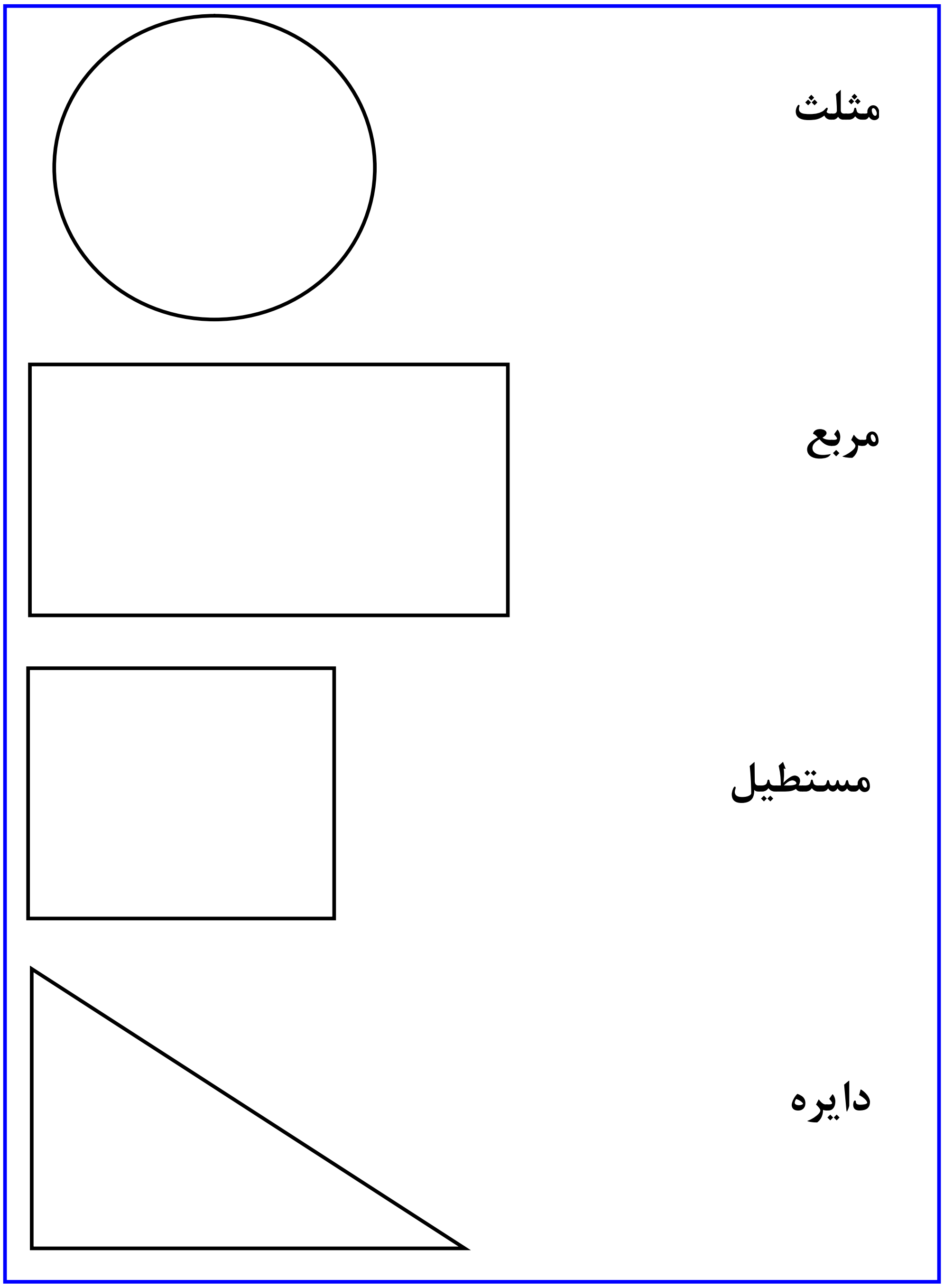

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵ – په لاندې هندسي شکلونو کې دمربع ګانو، مستطیلونو، دایـــرو او مثلث شمېر پیداکړئ.

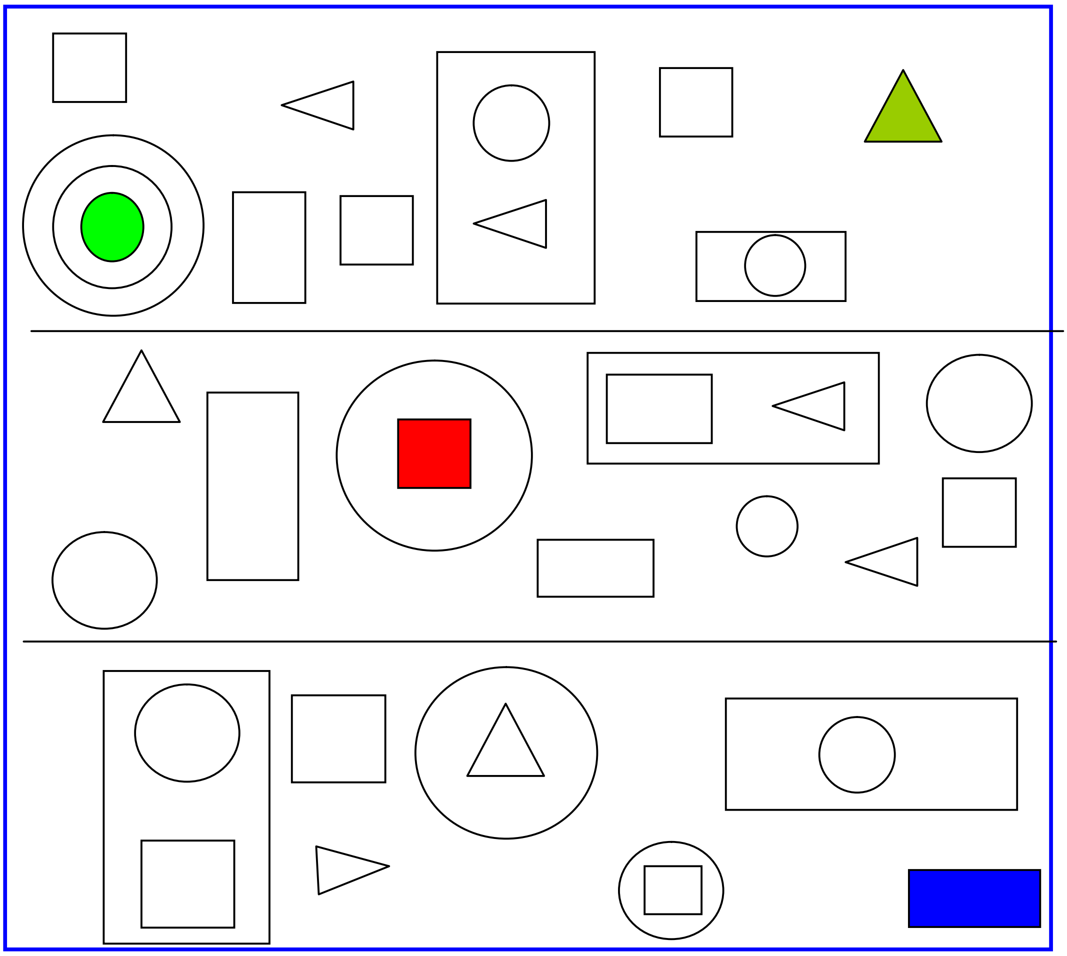

۶– د خپل کور په چاپېریال (محیط) کې کوم شیان دایروي شـــکل، کـــوم شیان مثلث شکل، کوم شیان مستطیل شکل او کوم شیان مربع شـــکل وینئ نوم یې واخلئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

محيط

د یوه شکل گرد چاپیرواتن دهم هغه شکل دمحیط په نامه یادیږي.

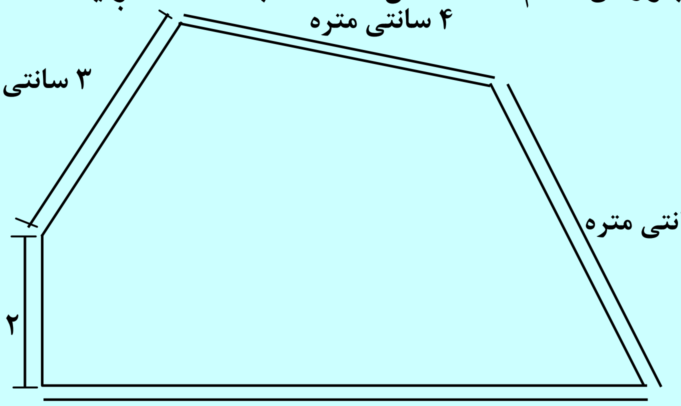

۲۱ سانتي متره = ۲ + ۳ + ۴ + ۴ + ۸

محیط = ۲۱ سانتي متره

وار ونیسئ دخنډو داوږدوالي اندازه جمع کړئ ترڅو محیط پیداکړئ.

۱.

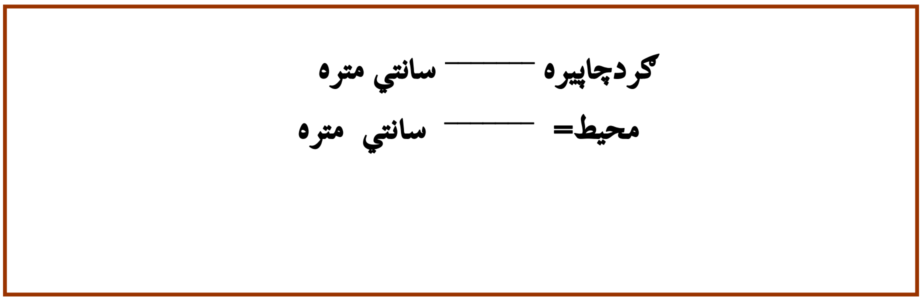

گردچاپیره ــــــ سانتي متره

محیط= ــــــ سانتي متره

۲.

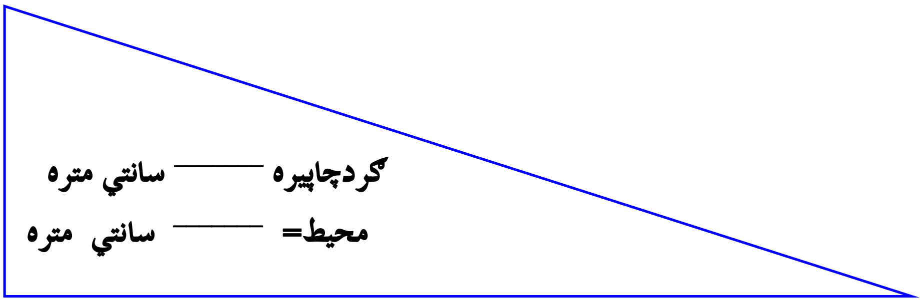

گردچاپیره ــــــ سانتي متره

محیط= ــــــ سانتي متره

(c) ketabton.com: The Digital Library

.۳
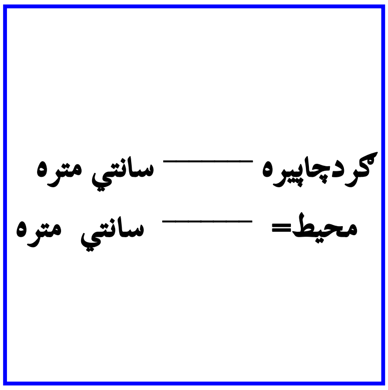

.۴ وار ونیسئ دځنډو اوږدوالی اندازه کړئ، جمع یې کړئ، ترڅو محیط یې پیداکړي.

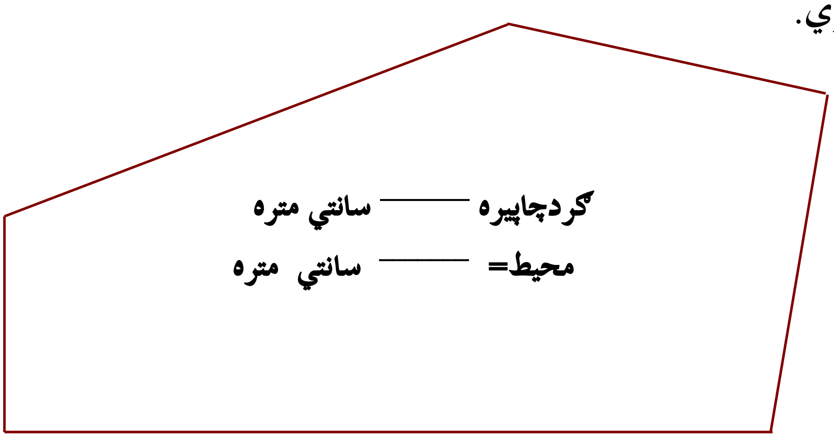

.۵ په خپله خوښه یو شکل رسم کړئ وروسته د هغه محیط په سانتي متر سره اندازه کړئ.

کورنۍ دنده: په کورکې دوه شکله پیداکړئ اودهغو محیطه اندازه کړئ او دې ته چمتو شئ چې خپلې نتیجې په ټولګي کې ووایاست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لسم فصل
د کسر پيژندل په عملي توګه
يو شپيتم لوست
په هندسي شکلونوکې کسر

هدف: دکسر پيژندنه او معرفت دزده کوونکو دپاره ده او په هندسي شکلونوکې دکسر ښوونه او پوهيدل دزده کوونکو لپاره ډيره آسانه لاره اوطريقه ده.

مساوي او نامساوي برخې

برخې په عيني اندازه نه دي.

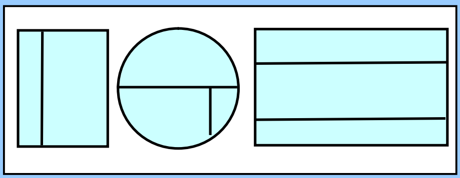

دا مساوي برخې نه دي.

برخې په عيني اندازه دي.

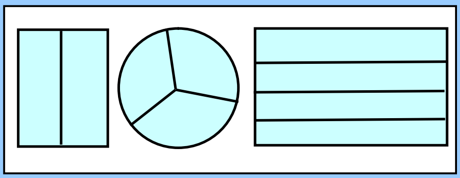

دا مساوي برخې دي.

لاندې هر يو شکل په څو برخو ويشل شوى دى دشکلونو کومه ګڼه په مساوي برخو او کـــوم يـــو دشکلونو په نامساوي برخو ويشل شوى دى. لست يې کړئ د مثال ښخه کار واخلئ.

برخې ۲ نا مساوي (مساوي) ۱شکل 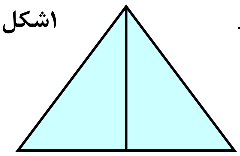	برخې ۳ مساوي (نا مساوي) ۲شکل
برخې ___ مساوي نا مساوي ۳شکل 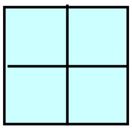	برخې ___ مساوي نا مساوي ۴شکل 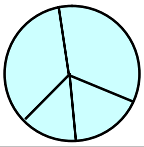
برخې ___ مساوي نا مساوي ۵شکل 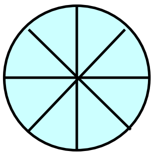	برخې ___ مساوي نا مساوي ۶شکل 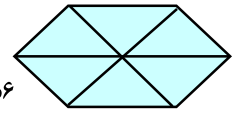
برخې ___ مساوي نا مساوي ۷شکل 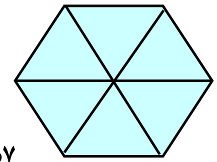	برخې ___ مساوي نامساوي ۸شکل 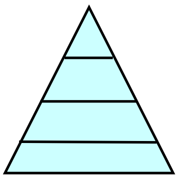

(c) ketabton.com: The Digital Library

مساوي برخې رسم کړئ او هره برخه په مختلف رنګ سره رنګ کړئ.

۹.

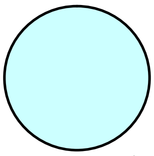

۴ مساوي برخې

۱۰.

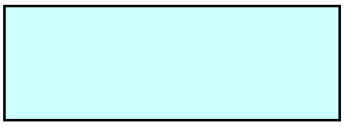

۳ مساوي برخې

٦ مساوي برخې

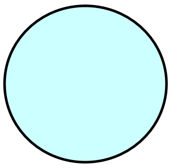

۸ مساوي برخې

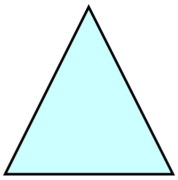

دوه مساوي برخې

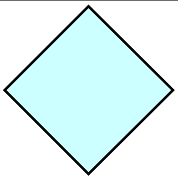

۲ مساوي برخې

کورنې دنده: ۴ مساوي برخې رسم کړئ ترڅو نوی شکل جوړ کړئ.

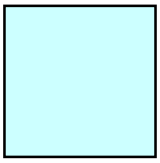

مثلث جوړ کړئ.

مستطیلونه جوړ کړئ.
چې مربع نه وي.

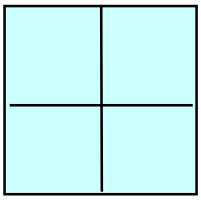

مربع ګاني جوړې کړئ.

دا یوه مڼه ده

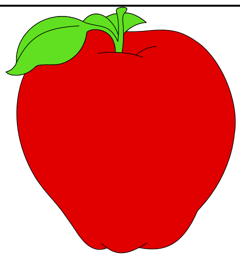

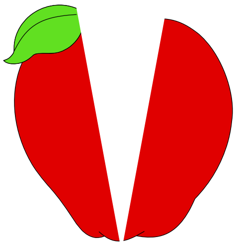

د مڼې نیمايي

د مڼې نیمايي

دا مڼه په دوو مساوي برخو ویشل شوې ده
هره برخه د مڼې یوه، دوهم برخه جوړه وي
اوهري برخې ته یو دوهم $\frac{۱}{۲}$ وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دایو مثلث دی

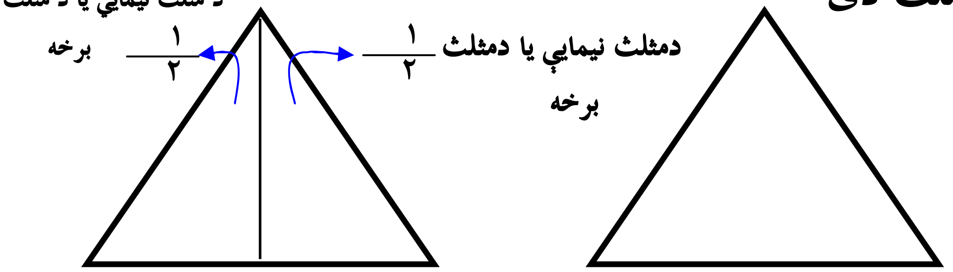

دایوه مربع ده

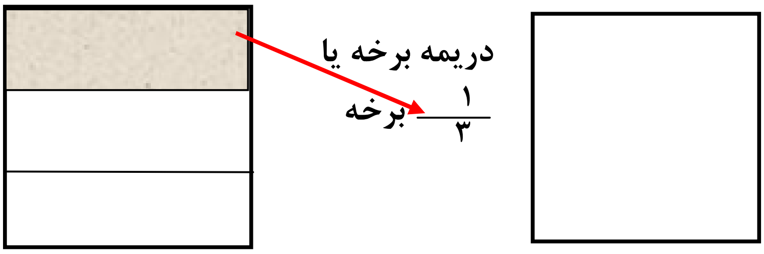

دامربع په دري مساوي برخوويشل شوي ده.
هره برخه دټولي مربع دریمه برخه جوړه وي.

دایو مستطیل ده.

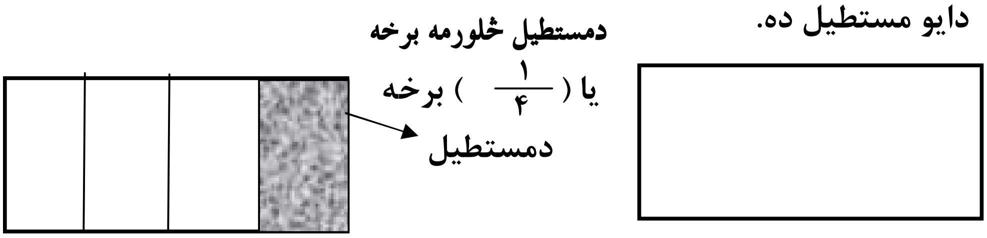

دامستطیل دی په څلورو مساوي برخو ویشل شوی دی، هره برخه د مستطیل څلورمه برخه جوړه وي.

دا یوه دایره ده

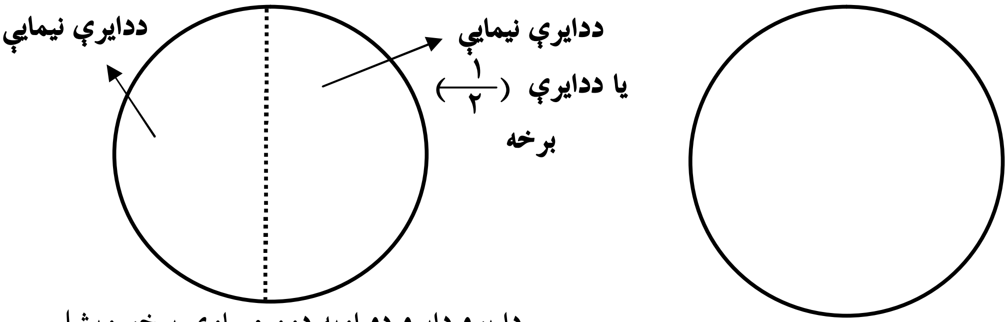

دا یوه دایره ده اوپه دوو مساوي برخو ویشل شوې ده، هر یوه د دې دوو برخو څخه یوه دوهمه برخه د دایرې بلل کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه شپیتم لوست

د یوه کسري برخې ښوونه

هدف: زده کوونکي یوه شئ چې په څو مساوي برخو ویشل شوي ده یوه برخه یې په کسري شکل ولیکي او هم سرچپه یې یوځوړمه برخه په شکل کې وښودلای شي.

له ۴ مساوي برخو څخه یوه برخه یې یوه څلورمه بلل کیږي.

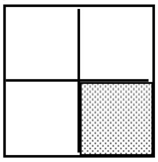

شنه رنګه مربع یوه څلورمه ده

درې مساوي برخې دي هره برخه یې یوه دریمه بلل کیږي.

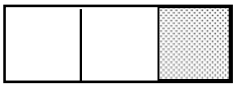

شنه رنګه مربع یوه دریمه

له دوو مساوي برخو څخه هره برخه نیمایي یا یوه، دویمه بلل کیږي.

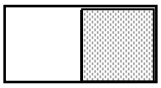

شنه رنګه مربع نیمایي یا یوه دویمه ده

څو نیمایي یو بشپړ شی جوړوي؟

څو څلورمي یو بشپړ شئ جوړوي؟

۱. نیمایي یې رنګ کړی.

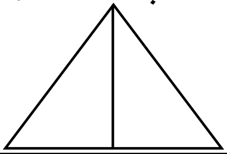

۲. یو دریمه یې رنګ کړئ.

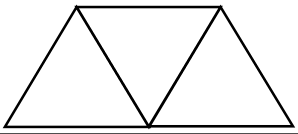

۳. یو دریمه یې رنګ کړئ.

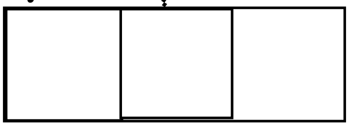

۴. څلور واړه خانې یې رنګ کړئ.

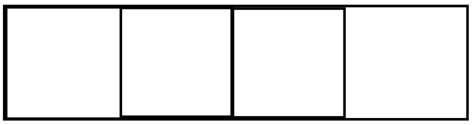

۵.

یوڅلورمه وښیاست

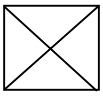

$\frac{۱}{۴}$

یو دریمه وښیاست

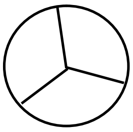

$\frac{۱}{۳}$

یودویمه وښیاست

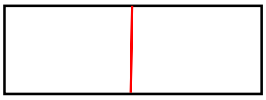

$\frac{۱}{۲}$

۱ شنه برخه / ۴ مساوي برخو

۱ شنه برخه / ۳ مساوي برخو

۱ شنه برخه / ۲ مساوي برخو

کسری خط (دبرخط)

$\frac{۱}{۴}$ ، $\frac{۱}{۲}$ او $\frac{۱}{۳}$ کسر بلل کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشق اوتمرين: لاندې جدول بشپړ کړئ د حل شوي مثال څخه کار واخلئ.

دکسر رنګ شوې برخې وليکئ	رسم	مساوي برخې
۱- ۱/۴ دمساوي برخو څخه يوه يوه برخه رنګ شوې ده يا دشکل څلورمه برخه رنګ شوې ده.	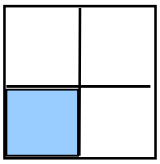	۴
۲-	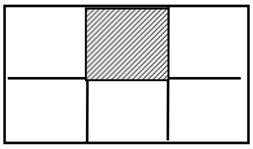	
۳-	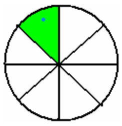	

په لاندې شکلونو کې د رنګ شوو برخو کسر وليکئ.

۴- 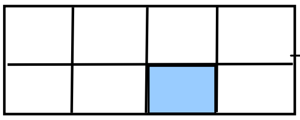 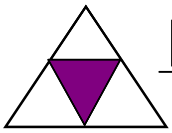 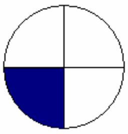

۵- 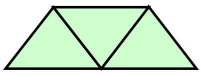 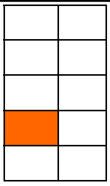 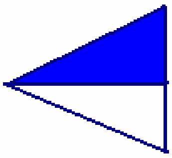

٦- 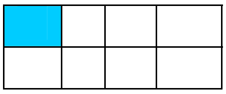 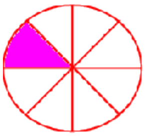 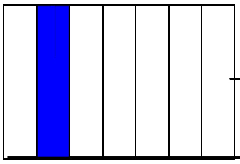

زده کوونکي دې ٦ مه ګڼه پوښتنه دکورنۍ دندې په توګه په کورکې حل کړي.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library